

Første Afsnit.

Universitetets og den polytekniske Lærestalts Forhold som Lærestalter.

I.

Universitetet.

A. Almindelige Bestemmelser og Forhandlinger samt Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

I. Bestyrelsen.

1. Om Tilvejebringelse af Ligevægt mellem Universitetets Indtægter og Udgifter.

Under 8. og 11. Juli 1879 nedsatte Ministeriet en Kommission til Undersøgelse af Universitetets hele finansielle Stilling, dets Midlers Oprindelse m. v. og Maaden, hvorpaa der igjen kunde tilvejebringes Ligevægt i dets aarlige Budget. I Skrivelse af 29. s. M. udtalte det sig derhos nærmere om de Hovedpunkter, hvorpaa det ønskede at fæste Kommissionens Opmærksomhed til Opnaaelse af det tilsigtede Formaal.

Ministeriet mindede først om, at den Underbalance, hvormed Universitetets Budget i de senere Aar havde maattet opgjøres, og som kun til Dels havde kunnet dækkes ved det siden Finansloven for 1875—76 af Statskassen ydede Tilskud af 150,000 Kr. for bemeldte Finansaar og senere af 50,000 Kr. aarlig, havde fremkaldt gjentagne Forslag fra dets Side om en yderligere Hjælp for den tidligere rige Stiftelse, hvorved det kunde afværges, at den efterhaanden opbrugte sin Kapitalformue for at dække de aarlige Udgifter. Disse Forslag vare hidtil forblevne uden det ønskede Resultat. I Rigsdagssamlingen 1878—79 fremtraadte dog Modstanden til Dels i en mindre skarp Form end tidligere, og der fremkom under Forhandlingerne et Ønske om at se Universitetets finansielle Forhold klart belyste gennem en Kommissions Virksomhed. At imødekomme dette Ønske havde været Anledningen til Kommissionens Sammentræden.

Kommissionens Opgave maatte først være en Undersøgelse af Universitetets hele Retsforhold i formueretlig Henseende som Institut med særlige Fonds til Fyldstgjørelse af et Statsformaal, en Undersøgelse, der maatte rettes paa at give en Fremstilling af, hvorledes Universitetet oprindeligt var blevet doteret med egne Midler og Indtægter til Fyldstgjørelse af sine Fornødenheder, og hvorvidt disse

Midler vare blevne givne uden nærmere Bestemmelse om Anvendelsen, eller betingelsesvis med et bestemt Paalæg i saa Henseende, hvortil maatte komme en nærmere Paaavisning af, hvorledes Universitetet i Tidens Løb, efterhaanden som Betingelserne for Anvendelsen ophørte, var blevet rette Ejere af de saaledes skjænkede Midler, idet disse i sin Tid ikke faldt tilbage til Statskassen, men indgik i Universitetets Kasse udelukkende til Disposition for dets Fornødenheder.

Paa samme Maade vilde dernæst, efter Ministeriets Skjøn, Retsforholdet mellem Universitetet og Kommunitetet være at belyse, og i Forbindelse dermed at begrunde, hvorledes der i den forbigangne Tid i dette var fundet Berettigelse til at anvende Kommunitetets Overskud over, hvad der behøvedes til en rundelig Opfyldelse af dets fundatmæssige Hovedøjemed til Dækning af Universitetets Fornødenheder. Hertil maatte føjes en Oversigt over, hvad der i den forbigangne Tid af Kommunitetet var bidraget til Universitetet med en nærmere Forklaring om, hvorledes Forholdet i begge Stiftelser blev ordnet ved Universitetets sidste Normalreglement af 13. Novbr. 1844 og hvorledes Bidragene til Universitetet havde været udredede i Henhold dertil og senere i Følge Finanslovbevillingerne, indtil de helt bortfaldt ved Finansloven f. 1873—74.

Endelig vilde der, som nødvendig Forudsætning for at klare Universitetets Forhold til Statskassen, kræves en Fremstilling af, hvorledes det Tilskud fra Finanserne til Universitetet, som hidrørte dels fra flere i sin Tid Universitetet, til Dels som Refusion for tabte Indtægter, tillagte faste Bidrag af forskellige kongelige Kasser, dels fra det senere Universitetet, som Godtgjørelse for Overtagelsen i Aaret 1842 af det hidtil som Statsinstitut bestaaende kirurgiske Akademi, tilstaaede Bidrag, var blevet inddraget, og hvorledes en ny Byrde var blevet Universitetet paalagt derved, at det havde maattet overtage et andet tidligere Statsinstitut, det kgl. naturhistoriske Museum, hvis samtlige Udgifter indtil Udgangen af Finansaaret 1864—65 bleve afholdte af Statskassen, men første Gang ved Finansloven for 1865—66 bleve overførte til Universitetet ved Museets Forening med Universitetets ligeartede Samlinger, trods den i Lov af 29. Decbr. 1862 indeholdte Hjemmel for et Tilskud af Statskassen til de forenede Museers Udgifter. For saa vidt der ogsaa her vilde være at medtage det Tab, Universitetet havde lidt derved, at den det ved kgl. Resol. af 2. April 1870 tillagte Tredjedel af Salgssummen for den gamle botaniske Haves Grund ved en Tilføjelse paa Finansloven for 1872—73 blev nægtet Universitetet, bemærkede Ministeriet, at der for Tiden i Finansministeriet foretoges én Opgjørelse af, hvor meget der paa denne Maade vilde blive unddraget Universitetet, hvilken, saa snart den var modtaget fra Finansministeriet, vilde blive Kommissionen meddelt. (Se neden for under Betænkningen.)

Det Maal, der ved Sagens Behandling burde tilstræbes, betegnede Ministeriet som en Lov, der igjen gjorde Universitetet i fuld Betydning til et Institut med særlige Fonds: et Institut, der var i Stand til med de det særlig tillagte Midler at dække de aarlige Udgifter, som dets Formaal krævede. Med dette Maal for Øje vilde der af Kommissionen være at foretage en Opgjørelse af Universitetets Indtægter og Udgifter, for at komme til et sikkert Resultat om, hvad der behøvedes, for at Universitetet ved sine egne Ressourcer kunde bære Udgifterne til sine Fornødenheder. Det fulgte af sig selv, at der ved denne Opgjørelse maatte tages Hensyn til og nøje overvejes de Krav, der i Henseende til Lærerkrafter og videnskabelige Apparater kunde forudses i den nærmeste Fremtid at ville trænge

sig frem, medens det paa den anden Side næppe behøvede at bemærkes, at der under aarlige Udgifter ikke burde medtages extraordinært forefaldende Udgifter, saasom til Bygningsarbejder eller Anskaffelser af kostbarere videnskabelige Apparater, hvortil der i de mødende Tilfælde særlig maatte gjøres Udvej til at tilvejebringe Midlerne.

Efter Ministeriets Opfattelse vilde Undersøgelsen af Universitetets Stilling i formueretlig Henseende og Opgjørelsen af dets finansielle Tilstand være de nødvendige Forudsætninger for Kommissionens Behandling af Sagens Kjærnepunkt, Spørgsmaalet om, hvorfra og under hvilken Form Midlerne andetstedsfra kunde og burde tilvejebringes til at sikre Universitetet ved egne Indtægter en selvstændig Bestaaen som Institut med særlige Fonds, hvad enten nu dette skete udelukkende, hvilket Ministeriet vilde finde heldigst, ved en Restitution og Forøgelse af Universitetets Kapitalformue, eller delvis derved og ved faste aarlige Bidrag til Universitetet andetstedsfra, nærmest vel fra Statskassen og Kommunitetet.

Ministeriet tilføjede endelig, at det med Hensyn til den formelle Side af Sagens Behandling vilde være det ønskeligt at modtage et Udkast til Loven, som det efter det bemærkede kunde forelægge den næste sammentrædende Rigsdag, til hvilket Udkast da Kommissionens Betænkning i det væsentlige som Motivering kunde slutte sig.

I Oktbr. 1879 afgav Kommissionen sin Betænkning, der her meddeles in extenso med Bilag:

»Kommissionen er med Ministeriet enig i, at Motiveringen af et Forslag til Foranstaltninger, hvorved der skulde kunne tilvejebringes Balance mellem Universitetets Indtægter og Udgifter, og hvorved det skulde kunne undgaas, at Universitetets Kapitalformue inden forholdsvis kort Tid helt ophørte at existere, nødvendigvis maa tage sit Udgangspunkt fra en Undersøgelse om Universitetets retlige Stilling som Institut med særlige Fonds eller med andre Ord om Universitetsformuens retlige Stilling. Det maa ligge klart for Dagen, hvorledes den Formue er stillet i retlig Henseende, som der er Spørgsmaal om ved den paatænkte Foranstaltning at bevare og muligvis at forhøje. For Kommissionens Vedkommende vil der imidlertid kun kunne være Tale om at fremdrage de Hovedmomenter, der ere afgjorende for Bestemmelsen af Universitetsformuens retlige Stilling i Nutiden og at belyse disse Momenter i deres almindelige Karakter med Forbigaaelse af den nærmere Detail. Men en videre gaaende Undersøgelse vilde ogsaa være ganske overflødig, da et Skrift fra den nyeste Tid, nemlig Matzens »Universitetets Retshistorie 1479—1879« indeholder en fuldstændig og udtømmende Fremstilling af alle Universitetet vedkommende Retsforhold i deres historiske Udvikling og under Henvisning til de for samme til Grund liggende Kilder. Til dette Skrift vil der derfor oftere blive henvist i det følgende til Oplysning om de nærmere Enkeltheder.

Gjennemgaar man Universitetets forskjellige Indtægtsposter, saaledes som disse gjenfindes i de aarlige Finanslove, vil det ses, at de ubetinget største af disse Poster skrive sig fra egentlige Formuerettigheder, der ere blevne knyttede til Universitetet. Dette gjælder saaledes om Post 1, Jordebogs- og Tiendeindtægter, hvis Overskud paa Finansloven 1879—80 er ansat til omtrent 264,000 Kr.*).

*) Universitetets samlede Indtægt er anslaaet til omtrent 432,000 Kr.

Denne Indtægtspost omfatter, bortset fra en mindre under Benævnelsen forskellige Indtægter opført Post (noget over 1,000 Kr.), dels de saakaldte Jordebogsafgifter eller de aarlige Afgifter af Ejendomme, som ere bortsolgte med Ret til at afhænde og pantsætte, samt de aarlige Fæste- og Forpagtningsafgifter (tilsammen et Brutto-beløb af omtrent 157,000 Kr.), dels Rekognitioner ved Ejerskifte af Arvefæste-ejendomme (2,000 Kr.), dels Indtægter af Universitetets Fredskove (1,050 Kr.), dels Indtægter af de Universitetet tilhørende Tiender (omtrent 113,000 Kr.) Til denne Gruppe af Indtægter hører fremdeles den aarlige Rente af Kapitalformuen (66,000 Kr.) samt den mindre Post Jordskyldspenge (ca. 480 Kr.).

Af en væsentlig forskjellig Karakter er ikke blot Tilskuddet fra Statskassen (50,000 Kr.), men ogsaa de øvrige Indtægtsposter, saasom Studieskat og Kathedraticum (ca. 9,200 Kr.), Overskud af Examens- og Immatrikulationsgebyrer samt Dekanatsindtægter (2,700 Kr.), Afgiften for Bestyrelsen af Universitetets Legater (3,600 Kr.), Bidrag til Kvæsturudgifter (ca. 3,600 Kr.), Indtægten af Almanakprivilegiet (27,000 Kr.). Disse Indtægtsposter udspringe ikke, saaledes som de først omtalte, af visse til Universitetet knyttede Formuerettigheder; men de skyldes helt og holdent en fra Statsmagten udgaaet Retsordning, der i de fleste Tilfælde har en blivende Karakter og som umiddelbart har skabt saa vel Universitetets Ret som den tilsvarende Forpligtelse for andre Personer. Nogle af disse Indtægter have ligefrem Karakteren af offentlige Skatter og Paalæg, der ere bestemte at skulle udredes til Universitetet.

En ganske særlig Karakter har den paa Indtægtssiden opførte Rente af nogle til Universitetet knyttede Legater (ca. 4,700 Kr.).

Naar der tales om Universitetets Formue i snævrere Forstand, tænkes herved utvivlsomt paa de Formuerettigheder, der afkaste den først nævnte Gruppe af Indtægter. Det er fortrinsvis for denne Formues Vedkommende, at Spørgsmaalet om Universitetets retlige Stilling til de til samme henlagte Midler fremkommer. Uden for dette Spørgsmaal ligger naturligvis den hele Cyklus af Retsregler, der anordne de paagjældende Formuerettigheder i Almindelighed, og som selvfølgelig ere lige saa anvendelige paa de til Universitetet knyttede Rettigheder, som paa Rettigheder af samme Art, der tilkomme andre Personer. Heller ikke vedkomme os paa dette Sted de Bestemmelser, som særlig ere blevne givne for de til Universitetet knyttede Formuerettigheder af en vis Art, og som nærmest angaa disses Administration udad til, f. Ex. Bestemmelser om Godsets Afhændelse, Tiendeforeninger, Kapitalers Udlaan o. s. v. Hint Spørgsmaal drejer sig derimod om, hvilken retlig Betydning der maa tillægges disse Formuerettigheders Forbindelse med Universitetet.

Som bekjendt skriver denne Forbindelse for den ulige større Part af Formuens Vedkommende sig fra, at en Række af danske Konger, navnlig Christian III., Frederik II., Christian IV. og Frederik III. have skjænket til Universitetet betydelige Ejendomme, dels Jordegods, navnlig spredt Jordegods, dels Kongetiender, dels Kirketiender med den paa samme hvilende Forpligtelse, dels Kjobstadejendomme. Angaaende den nærmere Detail ved disse omfattende Dispositioner henvises til Fremstillingen hos Matzen II. S. 273—323. Det er her bemærket S. 270 ff., at Indholdet af disse Dispositioner for saa vidt frembyder nogen Forskjellighed, som nogle af dem henlægge Formuegoderne til Universitetet i Almindelighed, medens andre give et Paalæg om Indtægternes Anvendelse til nærmere bestemte

Universitetsejemed. Men som det vil blive omtalt i det følgende, er det paa det citerede Sted med fuld Føje blevet fremhævet, at denne Forskjel i Dispositionernes Indhold er uden Indflydelse paa Spørgsmaalet om Universitetets retlige Stilling til de paagjældende Formuegoder.

Noogle af de Formueobjekter, der saaledes i sin Tid ere blevne knyttede til Universitetet, ere blevne bevarede i deres oprindelige Skikkelse, idet de nærmest kun ere undergaaede de Forandringer, som have været en Følge af den almindelige Lovgivnings Bestemmelser om de paagjældende Forhold. Dette gjælder saaledes om de til Universitetet henlagte Konge- og Kirketiender jfr. Matzen II. S. 315—23. Efter Anmærkningerne til Finanslovforslaget 1877—78 oppebærer Universitetet

	Td.	Skp.	Fd.	Alb.
Kongetiende af 34 Sogne med tiendeydende Hartkorn ..	7,368.	»	»	1 ¹ / ₄ .
Kirketiende af 13 Sogne	4,702.	5.	2.	2 ¹ / ₂ .

Indtægten af disse Tiender, som bestaar i et fast og uforanderligt Tiendevederlag, beløber sig til

	Rug.	Byg.
138 Td. 5 Skp. ¹ / ₁₂ Fd.	9,075 Td. 4 Skp. ⁵ / ₁₈ Fd.	
Havre.	Penge.	
109 Td. » Skp. 2 ¹¹ / ₁₂ Fd.	498 Kr. 83 Ø.	

Det til Universitetet henlagte Jordegods, der fornemmelig bestod af spredt Bøndergods, er efter en Matrikulsberegning i 1661, der væsentlig faldt sammen med Størrelsen af den efter Jordebogen skyldige Landgilde, opgjort til 3,461 Td. 1¹/₂ Skp. Hartkorn. Efter Skyldsætningen 1688 udgjorde Universitetets Jordegods noget over 3,000 Td. Hartkorn.

Det er imidlertid kun en ubetydelig Del af dette Jordegods, hvorover Universitetet endnu har Ejendomsret. Det øvrige er i Tidens Løb blevet afhændet, saaledes at Ejendomsretten over Godset er bleven omsat til andre Formuerettigheder, jfr. Matzen II. S. 283—87 og S. 276. For største Delen er Bøndergodset, efter at være udskiftet, i Henhold til den kgl. Resol. 5. Juni 1795 og flere dertil sig sluttende Bestemmelser, under billige Vilkaar for Bønderne paa Godset, blevet overdraget til Arvefæste med Ret til at afhænde og pantsætte. I Stedet for Ejendomsretten over det betydelige Jordegods, der paa denne Maade blev solgt til Bønderne, er der traadt en Afgiftsberettigelse med Hensyn til de paagjældende Ejendomme, nemlig en Ret til at fordrø dels visse aarlige Afgifter af Besidderne, dels visse Rekognitioner ved Ejerskifte. Disse aarlige Afgifter udgjøre den langt overvejende Del af de paa Universitetets Budget under Jordebogsindtægten opførte Arvefæste-, Fæste- og Forpagtningsafgifter, der bestaa i

	Rug.	Byg.
4,109 Td. 6 Skp. ² / ₃ Fd.	5,172 Td. 3 Skp. ⁷ / ₈ Fd.	
Havre.	Penge.	
4,077 Td. 4 Skp. 1 ² / ₃ Fd.	4,533 Kr. 98 Ø.	

Om det ved Emanationen af L. af 3. Marts 1852 endnu ikke afhændede Bøndergods, der blev bortfæstet eller bortlejet til Gaardmænd eller Husmænd, og som var forholdsvis ubetydeligt, bestemte denne Lovs § 1, at det skulde gaa over til Selvejendom efter de samme Regler, som ved L. af 8. April 1851 vare vedtagne for Statens Bøndergods. Herefter bleve Ejendommene at overdrage ikke blot til Arvefæste, men til fuld Ejendom. At det Bøndergods, paa hvilket L. 3. Marts

1852 blev anvendeligt, var forholdsvi ubetydeligt, fremgaar deraf, at de ved dettes Bortsalg indvundne Kjøbesummer kun udgjøre omtrent 60,000 Kr. Det er saaledes kun en ubetydelig Del af Universitetets Kapitalformue, der er indvundet ved Salg af Bøndergods

Ogsaa det til Universitetet henlagte Jordegods uden for Bøndergodset er efterhaanden for den største Del blevet bortsolgt, Matzen II. S. 287. Saaledes blev Universitetets Andel i Stevns Klint og Kridtbrud solgt i 1847 for 20,000 Kr. (Selmers Aarb. f. 1847 S. 103), dets Ret til Kalkstensbrud ved Faxe i 1850 for 40,000 Kr. (Lindes Medd. 1849—56 S. 930), den til Præbenden Tved hørende Skov i 1840 for 14,020 Kr., Hammershus Fredskov i 1847 for 4,400 Kr. Efter Størrelsen af disse Beløb vil det ses, at ogsaa disse Ejendommers Bortsalg kun har givet et forholdsvi ringe Bidrag til Kapitalformuen, hvis Dannelse skyldes andre Omstændigheder, som ville blive omtalte i det følgende.

De i det foregaaende omhandlede Salgsforanstaltninger have haft til Følge, at Universitetet af Jordegods for Tiden kun ejer de ubebyggede Jordlodder i Eng- og Flengmarken ved Roskilde, som ordentligvi bortforpagtes paa 10 Aar ad Gangen, Allindelille og Svalmstrup Fredskove, der tilsammen udgjøre omtrent 134 Td. Land, samt nogle til enkelte Universitetskirker hørende jordløse Huse.

Til Bestridelse af Universitetets Udgifter er der, navnlig ved Universitetets Fornyelse, ligeledes blevet henlagt adskillige Byejendomme med den deraf gaaende Leje og Indtægt*), fornemlig Gaarde og Huse i Kjøbenhavn, jfr. Matzen II. S. 311—15. Ogsaa disse Ejendomme ere ophørte at være Universitetets Ejendomsret undergivne. For den største Dels Vedkommende er Ejendomsretten ved de l. c. angivne Begivenheder gaaet over til en Ret til af de vexlende Besiddere at forlange en vis Afgift, den saakaldte Jordskyld, og herfra skriver sig altsaa de paa Universitetets Budgets Indtægtsside opførte Jordskyldspenge. Denne Afgiftsforpligtelse er dog med Hensyn til flere af disse Ejendomme senere blevet afløst ved Indbetalingen af en Kapital. Andre af de foran nævnte Byejendomme ere efterhaanden blevne bortsolgte mod en Kjøbesum en Gang for alle, jfr. Matzen II. S. 314—15. De ved disse Afhændelser og Afløsninger af Jordskyld indvundne Kapitaler udgjøre imidlertid kun en ubetydelig Del af Universitetets Kapitalformue.

Som i det foregaaende bemærket, er ligeledes en Kapitalformue knyttet til Universitetet. Over denne efter sin Beskaffenhed i særlig Grad bevægelige Del af Formuen meddeles herved en Oversigt fra 1. Jan. 1837 til 31. Marts 1880.

¹ / ₁ 1837	112,125 Rd. 36 ¹ / ₂ Sk.	1844	506,541 Rd. 65 Sk.
1838	120,469 — 28 ¹ / ₂ -	1845	523,843 — 17 -
1839	129,500 — 30 ¹ / ₂ -	1846	575,223 — 64 -
1840	163,297 — 36 -	1847	647,743 — 88 -
1841	184,648 — 9 -	1848	654,800 — 10 -
1842	213,410 — 1 -	1849	684,434 — 48 ¹ / ₂ -
1843	219,657 — 29 -	³¹ / ₃ 1850	666,708 — 77 -

*) Her er altsaa ikke tænkt paa de Universitetet tilhørende kjøbenhavnske Ejendomme, som anvendes umiddelbart til dets Formaal, saasom Universitetsbygningen, Bibliotheket, den botaniske Have o. s. v., jfr. herom Matzen II. S. 238—68. Nærmest beslægtet med de i Texten omhandlede Ejendomme ere de ved de kongelige Donationer til Professorresidenser, altsaa som en Lønningsdel for Professorerne, henlagte Gaarde, af hvilke nu kun en enkelt er tilbage, jfr. Matzen II. S. 25—33.

1851	696,566 Rd. 8 Sk.	1867	1,053,220 Rd. 80 Sk.
1852	762,299 — 36 ³ / ₄ -	1868	1,054,520 — 80 -
1853	804,761 — 54 ¹ / ₂ -	1869	1,059,895 — 72 -
1854	901,173 — 87 -	1870	1,059,895 — 72 -
1855	979,341 — 81 -	1871	1,058,140 — 52 -
1856	1,051,161 — 92 ¹ / ₄ -	1872	1,058,390 — 52 -
1857	1,095,009 — 55 ³ / ₄ -	1873	1,059,432 — 72 -
1858	1,058,618 — 83 -	1874	918,486 — 25 -
1859	1,056,801 — 67 ¹ / ₂ -		= 1,836,972 Kr. 51 Ø.
1860	1,031,193 — 5 ¹ / ₄ -	1875	1,767,513 Kr. 60 Ø.
1861	1,042,644 — 60 ³ / ₄ -	1876	1,750,851 — 24 -
1862	1,031,682 — 30 -	1877	1,727,246 — 84 -
1863	1,047,234 — 89 -	1878	1,722,390 — 64 -
1864	1,062,684 — 12 -	1879	1,630,566 — 36 -
1865	1,044,695 — 80 -	³ / ₃ 1880 efter	paaregnet Under-
1866	1,050,820 — 80 -	balance . .	1,524,109 Kr. 19 Ø.

For Aarene 1874—1880 er Kapitalformuen i denne Fortegnelse opgjort med Fradrag af Universitetets rentebærende Gjæld til Kommunitetet, stor 353,008 Kr. 34 Øre.

Af denne Oversigt vil ses, at Kapitalformuen den 1. Jan. 1837 udgjorde 112,125 Rd. 36¹/₂ Sk. Det vilde næppe være overkommeligt nu at paavise i nærmere Detail, hvorledes denne Kapital er fremkommet, og man skal i denne Henseende henvise til de Bemærkninger, som herom findes hos Matzen II. S. 37 og 334. En saadan Undersøgelse vilde være saa meget mere unyttig, som der ved Siden af den indtil 1836 opførte Kapital gik en gennem en Aarrække stiftet Gjæld til Kommunitetet, idet Universitetet havde været nødsaget til efterhaanden at optage større og mindre Laan hos Kommunitetet. Disse forskjellige Laan udgjorde, den Gang de i Henhold til den kgl. Resol. 25. Novbr. 1836, der fastsatte Normalreglementet af 1836, blevne eftergivne og udslettede af Bøgerne, tilsammen et Beløb af 173,127 Rd. 40 Sk., Matzen II. S. 337, Selmers Aarb. f. 1847 S. 2. Det er derfor fuldkommen befojet at betragte den for 1837 opførte Kapitalformue som en Kapital, der fra Kommunitetet ved Normalreglementet af 1836 blev henlagt til Universitetet. Naar Kapitalformuen, som det vil ses af Oversigten, i Aarene 1837 til 1857 er steget med omtrent en Million Rd., nemlig fra 112,125 Rd. 36¹/₂ Sk. til 1,095,009 Rd. 55³/₄ Sk., skyldes dette følgende Omstændigheder. Ved Normalreglementet af 1844 blev et Beløb af 250,000 Rd. overført fra Kommunitetets til Universitetets Kapitalformue. Dernæst har Universitetet i den nævnte Aarrække haft et forholdsvis betydeligt Overskud, som til Dels skyldes de i denne Periode foregaaede Afhændelser og Afløsninger af de i det foregaaende omtalte, til Universitetet knyttede Formuerettigheder, men dog fornemmelig den Omstændighed, at Universitetet, der ogsaa i denne Periode fik betydelige aarlige Tilskud fra Kommunitetet, gennem en Forhøjelse af Kornafgiften, navnlig af Tiendevederlaget, og de stigende Kornpriser fik en højere Indtægt, end der var paaregnet ved Normalreglementet af 1844.

Naar Kommissionen, efter at have givet denne Oversigt over, hvorledes de til Universitetet knyttede Formuerettigheder ere fremkomne, skal undersøge Spørgsmaalet om denne Formues retlige Stilling, gaar dette Spørgsmaal i Virkeligheden

ud paa, hvilken retlig Tilstand der er opstaaet ved de Akter, som i sin Tid have henlagt dels faste Ejendomme, dels Tiender, dels Kapitaler til Universitetet. Det er nemlig en Selvfølge, at den Omstændighed, at saa godt som alle de først nævnte Ejendomme senere ere blevne omsatte til andre Formuerettigheder, navnlig Afgiftsrettigheder og Kapitaler, ikke kan have medført nogen Forandring i selve Retsstillingen til de paagjældende Formuegoder. Lige saa indlysende er det, at det samme retlige Synspunkt, som er bestemmende for Stillingen til disse Formuegoder, maa have Anvendelse paa den Kapitalopsamling, som efterhaanden har fundet Sted ved Hjælp af det Overskud, som Universitetets forskjellige Indtægter til sine Tider have afgivet.

Først skal Kommissionen søge at belyse den Retsstilling, som er fremkommet ved de i det foregaaende omtalte Foranstaltninger, hvorved et udstrakt Jordegods, adskillige Byejeendomme og en Række af Tiender ere blevne henlagte til Universitetet. Om Overførelsen af Kapitalbeløb fra Kommunitetet til Universitetet vil der blive talt i det følgende, hvor Forholdet mellem disse to Instituter nærmere omhandles. Men paa Forhaand kan bemærkes, at denne Overførsel af Kapitalformue i retlig Henseende maa stilles ganske lige med de faste Ejendommers og Tienders Henlæggelse til Universitetet. Ved Bedømmelsen af den retlige Karakter, som maa tillægges de sidst nævnte Foranstaltninger, maa Hovedvægten lægges paa to Momenter, at de Formuegoder, hvorover der ved disse Foranstaltninger blev disponeret, vare Statsmidler, og at Universitetet paa den Tid, da Dispositionerne bleve truffene, var et Statsinstitut. Rigtigheden af disse Sætninger vil næppe blive bestridt. Om Forholdene stillede sig paa samme Maade i Tiden fra Universitetets Stiftelse 1479 til dets Fornyelse 1537, er det unødvendigt her at undersøge, jfr. herom Matzen I. S. 33—45. Thi det staar under alle Omstændigheder fast, at der ved Fornyelsen foregik saadanne Forandringer, at hine to Sætninger ere et korrekt Udtryk for det virkelige Forhold. Over de Midler, som Kong Christian III. henlagde til Universitetet ved dets Fornyelse, havde Staten fuld Raadighed, og dette gjaldt saa vel om den til det ældre Universitet hørende, forholdsvis mindre betydelige Formue, der henlagdes til det nye Universitet, som om de forhen værende kirkelige Midler, denne Konge skjænkede til Universitetet, og som hovedsagelig bestod i Gods, der havde været henlagt til saadanne kirkelige Personer og Institutioner, som enten vare helt bortfaldne eller havde mistet deres egentlige Betydning ved Reformationen, Matzen I. S. 46—47 og S. 48. At de Midler i Jordegods og Tiender, hvormed de senere Konger forøgede Universitetets Formue, ligeledes tilhørte Staten, er utvivlsomt. Alle ville derhos være enige om, at Universitetet nu er og længe har været et Statsinstitut. Men det lader sig paavise, at det lige siden dets Fornyelse i 1537 har haft denne Karakter, jfr. Matzen S. 46 ff. I denne Henseende maa man ikke lade sig vildlede af, at Universitetet i sin Tid har haft en i Forhold til andre Statsanstalter ejendommelig omfattende Selvstyrelse. Et Instituts Karakter som Statsanstalt afhænger ikke af en bestemt Styrelsesform. Inden for Statsanstaltnernes Kreds kan der i denne Henseende frembyde sig store Forskjelligheder. De Grænser, inden for hvilke en Omordning af en Statsanstalts Forhold kræver Lovgivningsmagtens Medvirkning eller kan foretages af Regeringsmyndigheden, kunne være meget forskellige. Forholdet mellem den Kreds, inden for hvilken den underordnede Myndighed kan tage Bestemmelse, og den, inden for hvilken kun den øverste Regeringsmagt er kompetent til at handle, kan være forskjelligt ved de forskjel-

lige Statsanstalter. For Universitetet var det ejendommeligt, at et korporativt Organ inden for dette, Konsistorium, udøvede en omfattende Selvstyrelse under et forholdsvis begrænset Tilsyn af den overordnede Statsmyndighed, Matzen I. S. 236. Denne Selvstyrelse omfattede ogsaa Universitetsformuen, men dog nærmest kun i Retning af dens Administration, idet Konsistorium kun i mindre Omfang udøvede nogen pengebevilgende Myndighed, Matzen II. S. 341. Det er imidlertid indlysende, at Konsistorium ved Udøvelsen af denne Virksomhed optraadte som Statsmyndighed; det var den øverste Statsmagt, som udtrykkelig eller stiltiende havde delegeret og anerkjendt denne ejendommelige Selvstyrelse for Universitetet. I Tidens Løb er dette Forhold undergaaet en væsentlig Forandring. Den Virksomhed, som Universitetets korporative Organer, for Tiden den akademiske Lærerforsamling og Konsistorium, udøve med Hensyn til Universitetets Anliggender i Almindelighed, er nærmest kun raadgivende. Paa det økonomiske Omraade er der ikke blot aldeles ikke Tale om nogen pengebevilgende Myndighed for disse Organer, men selv Formuens Bestyrelse ligger uden for deres Kompetence. Administrationen af Formuen er nemlig overdraget til Kvæsturen, der staar som en selvstændig Statsmyndighed under Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, og det er kun en inden for visse Grænser kontrolerende Virksomhed, som Konsistorium udøver gjennem sine delegerede, inspectores quæsturæ, med Hensyn til Kvæstors Bestyrelse af Formuen. Denne Forandring var i det væsentlige alt foregaaet i Aarene 1836 og 1837, altsaa før Indførelsen af den konstitutionelle Forfatning, og det var derfor i Overensstemmelse med den da bestaaende Rets-tilstand, at Universitetets Indtægter og Udgifter bleve optagne paa de til Ud-kastet til den første Finanslov (1. April 1850—31. Marts 1851) hørende Ind-tægts- og Udgiftsbilag. Siden den Tid have Universitetets Indtægter og Udgifter været Gjenstand for Bevilling ved de aarlige Finanslove.

Naar man fastholder de foran nævnte to Sætninger, at de Formuegoder, som af de i det foregaaende omtalte Konger bleve henlagte til Universitetet, vare Statsmidler, og at Universitetet allerede den Gang var en Statsanstalt, er hermed den retlige Karakter givet, som maa tillægges de saaledes truffne Foranstaltninger. Disse indeholdt ikke nogen Ejendomsoverdragelse eller nogen anden formueretlig Disposition i egentlig Forstnsd. Der lader sig ikke paavise noget fra Staten forskjelligt Retssubjekt, der ved den af Statsmagten truffne Disposition skulde være sukkederet i de paagjældende Formuerettigheder. Men skjønt det altsaa maa siges, at de ved hine Akter til Universitetet henlagte Formuerettigheder ere vedblevne at være Statsmidler, have disse Akter dog paa ingen Maade været i retlig Henseende betydningsløse. Gjennem dem har nemlig den øverste Statsmagt som Indehaver af Lovgivningsmagten truffet den Bestemmelse, at de i samme omhandlede Formuegoder særlig skulle anvendes til Bestridelse af Uni-versitetets Fornødenheder. Herved er skabt en for disse Midler gjældende Lov-rregel, der maa respekteres og følges, indtil den efter de for Loves Ophævelse og Forandring til enhver Tid gjældende Regler paa lovgyldig Maade omgjøres. Motivet for denne Lovordning har selvfølgelig været, paa en ogsaa for Fremtiden betryggende Maade at sikre Fyldestgjørelsen af Universitetets Formaal; thi hvor betydningsfuldt dette end er for den hele Samfundsudvikling, er det dog efter sin Beskaffenhed udsat for at tilsidesættes for andre Krav, der i Følge deres mere materielle Karakter ligge den almindelige Bevidsthed nærmere og derfor

kunne blive ansete for mere paatrængende. Tanken har været at skabe en Garanti for Varetagelsen af dette vigtige Statsformaal, der mulig ikke til alle Tider vilde blive tilstrækkelig paaagtet. Den Tanke søgte Kong Christian III. at give et særlig energisk Udtryk i Fundatsen af 1539, idet han bad og besvor sine Efterkommere paa Danmarks Trone, at de vilde lade Universitetet bestaa urørt og paa ingen Maade tillade, at dets Indtægter anvendtes til andre Formaal, og i senere Fundatser og Kongebreve udtales det, at „Godset stedse og altid skal blive hos Universitetet under Guds Hævn, Straf og Vrede,“ Matzen II. S. 278*).

Det retlige Synspunkt, som oven for er gjort gjældende, og som er i fuld Overensstemmelse med Fremstillingen hos Matzen II. S. 363, kan kortelig formuleres saaledes, at de i det foregaaende omhandlede Akter indeholde en Lovordning med Hensyn til Anvendelsen af visse Statsmidler, men ikke nogen formueretlig Disposition over disse Midler, hvorved de skulde være opførte at være Statens og være gaaede over til et nyt Retssubjekt. Det vilde ogsaa være i højeste Grad unaturligt, om den forskjellige Form, som Staten vælger for Afholdelsen af Udgifter til sine forskjellige Instituter, skulde indvirke paa Retsforholdets materielle Beskaffenhed. Om Staten, som i Nutiden, samler Indtægterne i Statskassen og bestrider Udgifterne ved en Udbetaling derfra, eller om den, som i tidligere Dage, sørger for deres Fornødenheder ved Assignationer af bestemte Indtægter, kan umulig gjøre nogen Forskjel i Henseende til Ejendomsforholdet, medens det vel i andre Retninger kan drage Følger efter sig. Saaledes vil det Overskud, som de paa den sidst nævnte Maade anviste Indtægter afgive ud over Udgifterne, blive en Beholdning for det paagjældende Institut og ikke indgaa i Statskassen. Det er jo væsentlig paa denne Maade, at Universitetets Kapitalformue er fremkommet. Henlæggelsen af visse Statsmidler til et særligt Statsformaal giver ogsaa Anledningen til, at disse Midler administreres af andre Myndigheder end dem, der forvalte Statsformuen i Almindelighed, hvilken Administration for Universitetets Vedkommende nu, som bemærket, udøves af Kvæsturen som underordnet Statsmyndighed under Undervisningsministeriet, saaledes at Konsistorium kun inden for visse Grænser udøver en raadgivende og kontrollerende Virksomhed.

Mod den foran nævnte Opfattelse af Universitetsformuens retlige Stilling vil muligvis blive gjort gjældende, at Sprogbrugen vedkjender sig en Adskillelse mellem Statsformuen og Universitetsformuen, som navnlig ogsaa fremtræder i selve Fundatserne, der henlægge Statsejendomme til Universitetet, og at der herved betegnes en bestemt Modsætning i Henseende til Retssubjektet for Formuen, — fremdeles, at Universitetet ofte, endog i Lovsproget, kaldes en Stiftelse, hvorved jo netop betegnes en særlig Art af Retssubjekter (juridiske Personer), som

*) I Univ. Fund. 7. Maj 1788 Kap. VII § 7 siges det, at Kongen vil have Universitetet og Kommunitetet konserverede ved alle retmæssige Ejendomme, de have i Gods, Tiender og andre Midler, samt ved al den Herlighed og Rettighed, de hidtil af hans Forfædre have været benaadede med, saa at intet af alt det, som efter Love og Foundationer tilhører disse Stiftelser, samme til Tab og Skade skal fragaa dem, under hvad Paaskud det være kunde, eller og til andet Brug end til sammes egen Fordel og sande bedste nogen Tid blive anvendt.

er forskjellig fra Staten. Hertil kunde endnu føjes, at Henlæggelsen af Staten tilhørende faste Ejendomme til Universitetet, eller af Universitetsejendomme til Staten, ofte er blevet fuldbyrdet ved Udfærdigelse af Skjøder, Mageskiftebreve o. desl., hvori der jo synes at ligge et bestemt Udtryk for, at en Singular-sukcession mellem to forskjellige Retssubjekter har fundet Sted. Hvad det sidst nævnte Punkt angaar, maa imidlertid bemærkes, at de juridiske Former ingenlunde altid ere et fuldkommen adækvat Udtryk for den retlige Begivenhed, der ikklædes disse Former. Naar man ved de nævnte Foranstaltninger, uagtet disse ikke bevirkede nogen Sukcession i formueretlig Henseende, har gjort Brug af de fra Formueomsætningen mellem Mand og Mand kjendte Former, har et væsentligt Motiv herfor været, at man derved vilde opnaa en formel Legitimation, der vilde blive anset for fuldgyldig ved Førelsen af Skjøde og Panteprotokollerne, hvad navnlig kunde have Interesse, naar der skulde blive Spørgsmaal om en Overdragelse af den paagjældende Ejendom til en ny Ejer. Der lader sig dernæst paavise andre Tilfælde, hvor en Omlægning af faste Ejendomme mellem Staten og Universitetet har fundet Sted, uden at Adkomstbreve ere blevne udfærdigede, hvad der vilde være uforklarligt, hvis man havde betragtet Dispositionen som en Formueretshandel. De foran omtalte Argumenter, som man mulig vilde hente fra, at Sprogbrugen taler om en særlig Universitetsformue og kalder Universitetet en Stiftelse, ere byggede paa en uberettiget Forudsætning om, at Sprogbrugen er et sikkert Udtryk for visse bestemte juridiske Begreber. Her, som paa mange andre Punkter, maa det vel fastholdes, at Sprogbrugen uddanner sig paa et andet Grundlag end en stringent juridisk Analyse. Det er vel saa, at Sprogbrugen meget ofte ved at henføre en Formue til et vist Subjekt har et egentligt Retssubjektivets Forhold for Øje; men det er ikke Tilfældet overalt. For Sprogbrugen er det tilstrækkeligt til at tale om en Universitetsformue, at der kan paavises Formuegoder, som særlig ere bestemte til at fyldestgjøre Universitetets Fornødenheder; men denne Sprogbrug er ikke baaret af nogen skarpere juridisk Analyse. Paa lignende Maade gaar det med Brugen af Ordet Stiftelse, der ikke udelukkende benyttes om et særligt, bestemt udsondret retligt Begreb.

Den Opfattelse af Universitetsformuens retlige Stilling, som her er gjort gjældende, vil yderligere kunne belyses ved at fremhæve Modsætningen mellem denne Retsstilling, og den, der indtræder, naar Staten skjænker Midler til en af en Privatmand ved en formueretlig Disposition funderet Stiftelse. I et Tilfælde af denne Art vil der foreligge en egentlig formueretlig Disposition fra Statens Side, hvorved de paagjældende Midler ere ophørte at være Statsmidler. Den retlige Virkning af Dispositionen vil blive, at disse Midler ved Gavens Fuldbyrdelse gaa ind under ganske de samme retlige Vilkaar, som gjælde for Stiftelsens øvrige Formue, og Statens Myndighed med Hensyn til den saaledes forøgede Formue vil, naar intet Forbehold fra Statens Side i denne Henseende er taget, ikke være nogen som helst anden, end den, der tilkom Staten med Hensyn til Stiftelsens oprindelige Formue. Det er end ikke utænkeligt, at Staten kan ved egne Midler fra Begyndelsen af fundere en Stiftelse i strængere juridisk Betydning, f. Ex. et Legat, saaledes at der i denne Fundering maa siges at ligge en virkelig Formue-disposition, hvorved Midlerne ere ophørte at være Statsmidler og gaaede over til at tilhøre Stiftelsen som et selvstændigt Retssubjekt. Den samme Evne, som en Privatmand har til ved Formuedispositioner allerede i levende Live at oprette en

saadan Stiftelse, maa ogsaa tilkøbbe Statsmagten med Hensyn til Statsmidler. Men Betingelserne for, at et Tilfælde af denne Art skulde antages at foreligge, vilde være, at det af samtlige foreliggende Omstændigheder tilstrækkelig klart fremgik, at det netop havde været Hensigten at stille den paagjældende Stiftelse under lignende retlige Vilkaar som dem, der gjælde for de ad privat Vej oprettede Stiftelser, og hertil vilde navnlig høre, at det med tilstrækkelig Sikkerhed kunde godtgjøres at have været Mening, at der ikke skulde tilkomme Staten nogen anden Statsmyndighed med Hensyn til den paagjældende Stiftelse end den, der efter Lovgivningens almindelige Regler maa antages at tilkomme den med Hensyn til de ved private Formuedispositioner oprettede Stiftelser. Heri ligger ogsaa Grunden til, at Tilfælde af den sidst nævnte Beskaffenhed ikke let vilde fremkomme. Det ejendommelige ved Universitetsformuen som en ved Lov givne Ordning om Anvendelsen af visse Statsmidler træder derfor klarest frem i sin Modsætning til den Formue, som Staten ved en formueretlig Retshandel maatte have overdraget til en ad privat Vej oprettet Stiftelse.

Den her hævdede Opfattelse bestyrkes i særlig Grad ved at fæste Opmærksomheden paa det i det foregaaende omtalte Punkt, at nogle af de Dispositioner, hvorved visse Formuegoder knyttedes til Universitetet, ikke, saaledes som de øvrige, overdrog Midlerne til Universitetet i Almindelighed, men henlagde dem til nærmere angivne Universitetsojemed, f. Ex. til Indtægt for visse Professorater. Det vil ses at være i fuldkommen Overensstemmelse med de hidtil udviklede Synspunkter, naar der tillægges dette Indhold af de paagjældende Akter den retlige Virkning, at der ved samme er givet en retsanordnende Forskrift om, at Midlerne skulle anvendes til et bestemt særligt Ojemed. Da dette Ojemed laa inden for Universitetets Formaal, maatte disse Midler henregnes til Universitetsformuen, dette Ord forstaaet paa den i det foregaaende angivne Maade. Lige saa lidt som Universitetet med Hensyn til de til samme i Almindelighed henlagte Midler kunde siges at være et fra Staten forskjelligt Retssubjekt for en fra Staten til dette overdragen Formue, lige saa lidt kunde der opstilles særlige Retssubjekter for de til de særlige Universitetsformaal henlagte Statsmidler. Forskjellen indskrænkede sig til, at der for de sidst nævnte Midler var givet en nærmere Regel om Anvendelse i en bestemt Retning. Hvorledes Forholdet i denne Henseende var, fremgaar klart deraf, at der har været en Periode, hvor der blev truffet ganske tilsvarende Bestemmelser om, at Midler, der vare overdragne til Universitetet i Almindelighed, skulde anvendes til særlige Universitetsojemed, Matzen II. S. 359. Saa længe de om den særlige Anvendelse givne Regler stode ved Magt, maatte de naturligvis følges, og der manglede Hjemmel for at benytte disse Midler til Universitetets øvrige Formaal. Men Statsmagten maatte selvfølgelig til enhver Tid være kompetent til at forandre Forskriften om den særlige Anvendelse. I Overensstemmelse hermed har man heller ikke haft mindste Betænkelighed ved i Tidens Løb at ophæve disse Bestemmelser og optage Midlerne i den almindelige Universitetsformue, saaledes at Udgifterne til det paagjældende Formaal afholdtes af Fællesindtægterne, Matzen II. S. 272 og S. 360. Denne Vej kunde man saa meget trostigere gaa, som der ikke ved denne Fremgangsmaade skete noget Brud paa det, der havde været Hovedhensigten med de paagjældende Dispositioner, nemlig at forskaaffe Universitetet særlige Midler til Bestridelse af dets Fornødenheder.

Kommissionen har saaledes paavist, hvorledes Universitetets retlige Stilling til Universitetsformuen maa bestemmes. Universitetets Retsstilling til de S. 4—6 omtalte Indtægter vil tilstrækkelig fremgaa af det der bemærkede. Med Hensyn til disse Indtægtsposter er Forholdet dette, at Statsmagten ved forskellige retsanordnende Forskrifter har tillagt Universitetet visse Indtægter til Bestridelse af dets Udgifter. Nogle af disse Forskrifter have Karakteren af egentlige Love, f. Ex. Adg. 18. Marts 1732 om Studieskat, Matzen II. S. 322, andre af administrative Bestemmelser, som Fastsættelsen af Examens- og andre Gebyrer, Matzen II. S. 328. Den Omstændighed, at de herhen hørende Bestemmelser utvivlsomt have Karakteren af retsanordnende Forskrifter, og at der ikke ved dem er Tale om nogen Retshandel, som Staten skulde have indgaaet med Universitetet som Tredjemand, afgiver et Argument for, at Forholdet er det samme med Hensyn til de Statsakter, hvorved Jorder, Tiender o. s. v. ere blevne henlagte til Universitetet.

Af ejendommelig Beskaffenhed er Universitetets Stilling til de Legatkapitaler, hvis Rente opføres som Indtægt paa Universitetets Budget (c. 4,700 Kr.). Med Hensyn til denne Renteindtægt oplyse Anmærkningerne til Finansloven f. 1877—78, at den haves af følgende Legater.

Juliane Maries Legat til prof. artis obstetriciæ	651 Kr. 48 Ø.	
Rostgaards Legat til Løn for prof. Rost- gardianus	1,705 Kr. ,, Ø.	
for Bibliothekaren	7 — 76 —	
		1,712 — 76 —
Hopners Legat til Professorernes Husleje	454 Kr. 14 Ø.	
til Underbibliothekarens Løn	15 — 50 —	
		469 — 64 —
Bartholins Legat til Professorernes Husleje	148 — 74 —	
Thotts Legat til Løn for Bibliothekaren	193 Kr. 76 Ø.	
for Underbibliothekaren	96 — 88 —	
		290 — 64 —
Brochmanns, Fuirens og Muhles Legater til Underbiblio- thekarens Løn	243 — 34 —	
Schous Legat til Bibliothekarens Løn	29 — 64 —	
Legatum Arnæ Magnæi til Underbibliothekarens Løn	40 — ,, —	
Vedel Simonsens Legat til Underbibliothekarens Løn	85 — 24 —	
Grev Moltkes Legat til Løn for Assistenten ved zoologisk Museum	400 Kr.	
en Konservator ved samme	600 —	
		1,000 — ,, —
I alt	4,671 Kr. 48 Ø.	

Disse Kapitaler skyldes altsaa Dispositioner, som private Personer have truffet over deres Formue, og hvorved visse Midler ere bestemte til Øjemed, som ligge inden for Universitetets Kreds. Ved forskellige Begivenheder, som det vilde være for vidtløftigt her at forfølge i det enkelte, er Forholdet blevet dette, at Renten af disse Kapitaler indgaar i Universitetets samlede Indtægter, mod at dette paa anden Maade drager Omsorg for det Øjemed, som det ved Legatets

Oprettelse har været Hensigten at fremme. Men denne Omstændighed har paa ingen Maade medført, at disse Kapitaler ere blevne undergivne samme retlige Vilkaar som Universitetets egen Kapitalformue. De paagjældende Summer maa fremdeles betragtes som fuldkommen selvstændige Legatmidler, over hvilke Staten ikke udøver anden Raadighed, end den, der ellers tilkommer den over de ad privat Vej oprettede Legater. Det særlige ved disse Legater ligger alene i, at Universitetet selv oppebærer Renten, saa længe det paa anden Maade sørger for det Formaal, for hvis Skyld Legatet i sin Tid er oprettet.

Kommissionen skal herefter gaa over til at undersøge Kommunitetsformuens retlige Stilling og særlig Universitetets Forhold til disse Midler. Denne i Ministeriets Skrivelse af 29. Juli paapegede Orden for Kommissionens Undersøgelser er givet dermed, at Kommunitets Midler gennem en lang Aarrække have været af overordentlig stor Betydning for Universitetets hele Økonomi. Som det vil blive vist i det følgende, er det store Summer, Kommunitetet navnlig i dette Aarhundrede har ydet i Tilskud til Universitetet. Vel ere disse Tilskud ophørte i de senere Aar, første Gang i Finansaaret 1873—74 i Følge Finanslov af 23. Maj 1873. Hermed er imidlertid ikke taget nogen for Eftertiden absolut bindende Bestemmelse, og det er indlysende, at Valget mellem, om man skal gaa den i de senere Aars Finanslove fulgte Vej, eller vende tilbage til den i lange Tider af den øverste Statsmagt, deriblandt ogsaa af den finanslovgivende Magt, fastholdte Grundsætning, at en Del af Kommunitets store Overskud ud over, hvad der behøves til en rundelig Opfyldelse af dets fundatsmæssige Hovedøjemed, bliver at anvende til Universitetets Fornødenheder, ikke kan træffes, førend man har vundet fuld Klarhed over Kommunitetsformuens retlige Stilling og Universitetets Forhold til denne Formue.

Kommunitets Formue bestaar af følgende tre Hovedbestanddele:

1) Afgiftsrettigheder over Jordegods, nemlig dels Ret til aarlige Arvefæsteafgifter, dels Ret til Rekognitioner ved Ejerskifte. I Finansloven for 1879—80 er Bruttoindtægten af disse Rettigheder anslaaet til c. 44,500 Kr.

2) Kongetiender af 92 Sogne, hvis Bruttoindtægt i samme Finanslov er anslaaet til c. 196,500 Kr. Nettoindtægten af de under 1) og 2) anførte Indtægter tilsammen er anslaaet til c. 229,800 Kr.

3) En Kapitalformue, hvis Renter sammesteds ere anslaaede til 145,300 Kr.

Denne Formue skriver sig fra Kong Frederik II.s Donationsbrev og Fundats af 25. Juli 1569 om Kommunitetsgodset og Tienden samt 100 Studenters Spising af dets Revenu. I dette Brev henlagde Kongen i Forening med Rigens Raad af sit og Kronens Gods til det i Brevet nærmere angivne Øjemed 139 Bøndergaarde paa Sjælland og 14 paa Falster samt Kongetienden af 92 Sogne paa den første Ø.

Bøndergodset blev ved Matrikullen af 1688 skyldsæt for omtrent 1080 Tdr. Hartkorn, og Kommunitets Hartkorn udgjør nu noget over 958 Tdr. Det er imidlertid ikke længere Ejendomsret, som haves over dette Bøndergods; thi det er i Tidernes Løb, ligesom Universitetets Bøndergods, blevet afhændet dels til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte, dels til fri Ejendom. De i det foregaaende nævnte Hovedbestemmelser om Universitetetsgodsets Afhændelse, nemlig

den kgl. Resol. 5. Juni 1795 og L. 3. Marts 1852, omfattede tillige Kommunitetets Bøndergods, og Forholdet for det sidste Vedkommende var ogsaa dette, at den ulige største Del alt var bortarvefæstet i Henhold til Resol. 5. Juni 1795 paa den Tid, da L. 3. Marts 1852 udkom og foreskrev, at det Gods, der endnu var tilbage, skulde sælges til fri Ejendom.

Efter Budgettet for 1880—81 udgjør den aarlige Arvefæsteafgift af Kommunitetets, til Arvefæste afhændede Gods:

Rug.	Byg.
1,232 Tdr. 5 Skp. 1 Fdk.	1,244 Tdr. » Skp. $\frac{2}{3}$ Fdk.
Havre.	Penge.
1,231 Tdr. 5 Skp. 1 Fdk.	1,734 Kr. 3 Ø

Hvad de til Kommunitetet henlagte Kongetiender angaar, oppebæres de, som bemærket, af 92 Sogne, hvis tiendeydende Hartkorn udgjør 22,175 Tdr. 6 Skp. 1 Fdk $\frac{1}{2}$ Alb.

Tiendevederlaget, som er fast og uforanderligt, bestaar i:

Rug	Byg.
213 Tdr. 3 Skp. $\frac{27}{24}$ Fdk.	15,714 Tdr. 5 Skp. $\frac{17}{24}$ Fdk.
Havre.	Penge.
275 Tdr. 7 Skp. $\frac{13}{4}$ Fdk.	402 Kr 65 Ø.

Med Hensyn til Kapitalformuen meddeles her en Oversigt over dens Størrelse fra 1. Jan. 1836 til 31. Marts 1879.

$\frac{51}{12}$ 1836	372,921 Rd. 52 Sk.	1859	780,890 Rd. $36\frac{1}{4}$ Sk.
1837	383,905 — 74 —	1860	733,747 — $38\frac{1}{4}$ —
1838	387,948 — 20 —	1861	759,930 — $94\frac{3}{4}$ —
1839	409,978 — 7 —	1862	792,974 — 80 —
1840	431,124 — 55 —	1863	843,369 — 62 —
1841	444,965 — 81 —	1864	853,419 — 15 —
1842	468,282 — 1 —	1865	821,044 — 24 —
1843	486,252 — 76 —	1866	810,051 — 20 —
1844	255,975 — 26 —	1867	794,632 — 86 —
1845	266,747 — 94 —	1868	877,081 — 9 —
1846	296,472 — 34 —	1869	970,688 — 68 —
1847	342,857 — $30\frac{1}{2}$ —	1870	1,115,734 — 33 —
1848	366,677 — 66 —	1871	1,154,146 — 16 —
$\frac{31}{3}$ 1850	361,593 — 70 —	1872	1,180,796 — 7 —
1851	365,010 — $63\frac{3}{4}$ —	1873	1,112,804 — 95 —
1852	419,589 — $90\frac{1}{4}$ —	1874	1,235,346 — 8 —
1853	451,115 — $47\frac{3}{4}$ —	1875	2,721,311 Kr. 14 Ø.
1854	526,069 — $84\frac{3}{4}$ —	1876	2,973,719 — 6 —
1855	594,814 — $14\frac{3}{4}$ —	1877	3,212,071 — 93 —
1856	664,610 — $40\frac{1}{4}$ —	1878	3,453,794 — 40 —
1857	753,590 — $14\frac{1}{4}$ —	1879	3,675,979 — 92 —
1858	730,855 — $54\frac{3}{4}$ —		

Af denne Oversigt vil det ses, at Kapitalformuen, som i 1844, efter Henlæggelsen af 500,000 Kr. til Universitetet, udgjorde c. 512,000 Kr., d. 31. Marts 1879 beløb sig til 3,675,979 Kr. 92 Ø. Denne betydelige Kapitalopsamling skyldes for den langt overvejende Del det Overskud, som de aarlige Indtægter

have afgivet, og det er kun en forholdsvis ubetydelig Del, som er indkommet ved Bortsalg af Bøndergods.

Ved Bestemmelsen af denne Formues retlige Stilling ville de fleste af de i det foregaaende med Hensyn til Universitetsformuen opstillede retlige Synspunkter være anvendelige. Efter Maaden, hvorpaa Kommunitetets Kapitalformue er opstaaet, maa Undersøgelsen rettes paa, hvilken Retstilstand der er fremkommet ved Donationsbrevet af 1569, og de senere Bestemmelser, der ere truffene om denne Formues Anvendelse.

Til Belysning heraf maa først fremhæves, at de Ejendomme, hvorom Kongen tillige med Rigsraadet traf Bestemmelse i dette Brev, vare Statsmidler. Det er ikke i Strid hermed, naar Frederik II. betegner Godset som sit og Kronens; thi dette er kun et pleonastisk Udtryk for, at Godset tilhørte Staten. Dernæst maa det fastholdes, at det Institut, som grundlagdes i 1569 af Kongen og Rigsraadet, den Gang var og til alle Tider har været et Statsinstitut. Kommunitetet blev oprettet, for at der, som det hedder i Fundationsbrevet, »ikke i Fremtiden skulde blive Brøst paa lærde Mænd, som kunde være Religionen (∴ Statskirken) og Riget tjenlige«. Kommunitetets Karakter som Statsinstitut fremgaar ogsaa klart af andre Kjendsgjæringer. Det er den øverste Statsmagt som saadan, der i 1569 og senere i en Række af Bestemmelser har givet de fundamentale Regler for Ordningen af Kommunitetets Forhold. Her skal til en Oversigt kun mindes om følgende Hovedbestemmelser: Reglement for Kommunitetet af 23. Juni 1683, Univ. Fund. af 31. Marts 1732, der tillige gav Regler for Kommunitetets Ordning, Fundats for de tvende ved Kjøbenhavns Universitet værende kongelige Stiftelser, Kommunitet og Regens, af 25. Juni 1777, Univ. Fund. af 7. Maj 1788 Kap. VI. og VII., den kgl. Resol. af 3. Juli 1805 om Ophævelse af Patronatet for Universitetet og Oprettelse af Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler, jfr. Pl. 19, Juli 1805 og Instr. af 13. Sept s. A., Regl. for Kommunitetsstipendiet og Regensbeneficiet ved Kjøbenhavns Universitet af 30. Juli 1818, den kgl. Resol. af 15. Decbr. 1843 om, at Administrationen af samtlige Kommunitetet tilhørende Midler og Ejendomme, i Lighed med, hvad der tidligere var sket med Universitetsmidlernes Administration, skulde henlægges til Kvæsturen, Regl. for Kommunitetsstipendiet og Regensbeneficiet ved Kjøbenhavns Universitet af 11. Febr. 1848, Plakat af 4. April 1848 om Oprettelsen af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Optagelse af Kommunitetets Indtægter og Udgifter paa de aarlige Finanslove o. s. v. Om den nærmere Detail i disse Bestemmelser indeholdes Oplysning hos Reinhardt, »Kommunitetet og Regentsen fra deres Stiftelse indtil vore Dage«, 1862 (Hist. Tidsskrift 3. R. 3. B.), og samme Forfatter, »Kommunitetets Historie i kort Oversigt«, 1869. Inden for de ved de anførte Hovedbestemmelser givne Rammer have dernæst Statsmyndigheder som saadanne administreret Kommunitetets Anliggender. Som bekjendt har denne Administration i lang Tid været betroet det theologiske Fakultet; men dette er senere ophørt, navnlig ved de foran nævnte Bestemmelser i Resol. af 15. Decbr. 1843 og Regl. af 11. Febr. 1848, og Forholdet er jo nu dette, at det i alt væsentligt er de samme Statsmyndigheder, som have med Kommunitetets og Universitetets Anliggender at gjøre. Bortset fra Bortgivelsen af de i Regl. 11. Febr. 1848 omhandlede og ved de aarlige Finanslove bevilgede Understøttelser til studerende, er det kun en raadgivende Virksomhed, som Bestyrelsen for

Kommunitetets Stipendievæsen og Konsistorium udøve med Hensyn til Kommunitetets Anliggender. Administrationen af dettes Formue er overdraget Kvæsturen som en underordnet Statsmyndighed under Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, og de af Konsistorium udnævnte inspectores quæsturæ have kun at kontrollere denne Administration, om hvilken Kvæstur skal konferere med dem.

Naar man fastholder, at det i 1569 oprettede Kommunitet var et Statsinstitut, til hvilket der henlagdes Statsmidler, følger det ligefrem af de i det foregaaende udviklede retlige Synspunkter, at Donationsbrevet af 1569 ikke kan siges at indeholde nogen formueretlig Disposition i strængere Forstand, hvorved de paagjældende Midler ophørte at være Statsmidler og overdroges til Kommunitetet som et selvstændigt Retssubjekt. Derimod maa Donationsbrevet opfattes som en af den øverste Statsmagt given Lovordning om en særlig Anvendelse af de i det omhandlede Statsmidler, hvilken Lovordning maa respekteres og følges, saa længe den staar ved Magt, og som kun kan forandres efter de om Loves Ophævelse og Forandring gjældende Regler. Det er denne Lovordning, som Frederik II. og Rigens Raad have villet give en særlig Fasthed og Urokkelighed ved den Udtalelse i Donationsbrevet, at de der nævnte Ejendomme og Tiender til evig Tid skulde være henlagte til det sammesteds angivne Formaal, uforkrænket i alle Maader af Kongen selv, hans Efterkommere paa Tronen eller nogen anden, under den almægtige Guds evige Hævn og Straf.

Undersøgelsen om Kommunitetsformuens retlige Stilling maa altsaa rettes paa, hvilken Anvendelse af Kommunitetets Midler der har retlig Hjemmel i Donationsbrevet af 1569 og den senere sig hertil sluttende Retsordning. Derom er der naturligvis kun en Mening, at det har fuldgyldig Hjemmel at anvende disse Midler til Understøttelse for de studerende ved Kjøbenhavns Universitet. I Donationsbrevet af 1569 bestemmes, at Midlerne skulle tjene til Hjælp og Underholdning for 100 fattige Studenter ved Universitetet, og der gives derefter nærmere Regler om deres Underhold ved Bispising o. s. v. I Tidernes Løb ere de Former, gennem hvilke Understøttelsen til trængende studerende gives, og Omfanget af saadan Understøttelse undergaaede mange Forandringer, blandt hvilke særlig mærkes Opførelsen af Regensen som Studenterbolig og Bispisingens Afløsning med Pengeunderstøttelse. Hvad der for Tiden anvendes af Kommunitetets Midler til det her omhandlede Formaal, fremgaar af de aarlige Finanslove. I Finansloven for 1879—80 er Kommunitetets samlede Udgift beregnet til ca. 160,000 Kr., hvilket Beløb, med Undtagelse af nogle enkelte mindre betydelige Poster, maa siges umiddelbart eller middelbart at komme de studerende til gode, umiddelbart gennem direkte Understøttelser, navnlig Pengeunderstøttelser, eller gennem forskellige Udgifter til Regensen som Studenterbolig, middelbart som Udgifter ved Administrationen af Kommunitetets Formue o. desl.

Det næste Spørgsmaal bliver imidlertid, om ikke den for Anvendelsen af Kommunitetets Midler givne almindelige Retsordning indeholder Hjemmel for, at disse Midler i anden Række, for saa vidt det kan ske uden Tilsidesættelse af det foran nævnte Formaal, tjene til Bestridelse af Udgifter til egentlige Universitetsojemed. Dette Spørgsmaal fremkaldes allerede ved den historiske Kjendsgjerning, at den øverste Statsmagt i meget vidt Omfang har truffet Bestemmelse om en Anvendelse af Kommunitetets Midler i denne Retning. Enkelte Exempler

finder man allerede herpaa fra ældre Tid, jfr. Matzen II. S. 337; men det er dog navnlig, efter at Kommunitetets Indtægter vare stegne betydelig i Slutningen af det forrige og i Begyndelsen af dette Aarhundrede, medens Universitetets Indtægter paa samme Tid vare utilstrækkelige til Bestridelse af dets Udgifter, at der blev Spørgsmaal om at benytte Kommunitetets Midler til Hjælp for Universitetet. Disse Bidrag fik en fastere Form ved Normalreglementet af 25. Novbr. 1836, men kjendtes allerede før den Tid. Til Perioden før 1836 hører en Række af Bidrag, som ere fastsatte ved kongelige Resolutioner, navnlig fra de første Aartier af dette Aarhundrede, og som ydedes enten til særlige Universitetsformaal eller tilflød Universitetets Kasse i Almindelighed. Disse Summer, der samledes under Benævnelsen »ældre Bidrag«, bleve ved Opgjørelsen i 1836 betragtede som en fast Indtægtskilde, der skulde vedblive for Universitetet. Dette ældre Bidrag bestod i Følge Selmers Aarb. f. 1847 S. 3 og Lindes Medd. f. 1849—56 S. 1020, der give nærmere Oplysning om de enkelte Bidrag, af følgende Poster:

1. I Penge:	Rd.	Sk.	Rd.	Sk.
a. Erstatning for den norske Studiiskat.....	1,763.			
b. Bidrag til den botaniske Have.....	3,000.			
c. Til Universitetsbibliotheket.....	600.			
d. Til nogle Lønninger (1 Professor 200 Rd., 1 Pro- sektor 300 Rd., 2 Underbibliothekarere 327 Rd., 48 Sk.).....	827.	48		
e. Til Professorernes Huslejeportioner.....	200.			
Tilkommet i 1851:				
f. Den i Universitetets Tilskud fra Finanserne afkor- tede Del af de af Kommunitetet tidligere udredede Bidrag til Udgifterne ved Overbestyrelsen (Linde 1849—56 S. 1024).....	1,850.			
g. Kommunitetets til Universitetets Budget overførte Andel af Universitetspedellernes Løn.....	234.			
h. Kommunitetets Bidrag til det forhen værende sær- skilte Kommunitetsbibliothek.....	264.	78		
			8,739.	30

2. I Korn:

Erstatning for de tabte norske Tiender 565 $\frac{1}{4}$ Tdr. Byg.

I Følge en kalkulatorisk Opgjørelse hos Selmer l. c. S. 4 udgjorde det samlede Beløb af Bidragene under disse Poster indtil 1ste Januar 1837 en Sum af 171,652 Rd. 48 Sk.

Kommunitetet har fremdeles i Perioden fra 1796—1836 ydet Universitetet en Række af rentefrie Forstærkninger, som vare nødvendige paa Grund af Universitetets stadige Underskud. Oprindeligt var det bestemt, at disse Forstærkninger skulde tilbagebetales; men da dette fandtes at være umuligt for Universitetet, bestemte Normalreglementet af 1836, som tidligere omtalt, at de skulde eftergives og udslettes af Bøgerne. Den samlede Sum, uden Beregning af Rentetabet, udgjorde 173,127 Rd. 40 Sk., Selmer 1847 S. 2, Matzen II. S. 338.

Som Tilskud til Opførelsen af Universitetsbygningen og hvad dermed stod i Forbindelse har Kommunitetet, efter en Beregning, som findes hos Selmer l. c. S. 4—6, i Aarene 1829—36 ydet et Beløb af 158,929 Rd. 62 Sk.

Ved Normalreglementet af 1836 blev det dernæst fastsat, at Kommunitetet, foruden det ældre Bidrag, skulde fra 1. Jan. 1837 af sit aarlige Overskud udbetale Universitetet 10,000 Rd. Dette aarlige Tilskud blev til en vis Grad kapitaliseret ved Normalregl. 13. Novbr. 1844 § 1, der bestemte, at 250,000 Rd. skulde overføres fra Kommunitetets til Universitetets Kapitalformue. Men § 2 tilføjede derhos, at i Stedet for det i 1836 bestemte aarlige Tilskud skulde Kommunitetet afgive sit aarlige Overskud indtil et Beløb af 10,000 Rd., dog kun for Femaaret 1845—49. Baade det ældre faste Bidrag og det nye paa 10,000 Rd. bevilgedes fremdeles for Finansaarene 1850—51 til 1854—55. Det nye Bidrag bortfaldd paa Finanslovene fra 1855—56 til 1857—58, men bevilgedes igjen i 1858—59 og følgende Aar til 1865—66, saaledes at det i de 5 sidste Finansaar fra 1861—62 til 1865—66 forhøjedes til 15,000 Rd. til Afholdelse af Udgifterne ved Solennitetssalens Dekoration. For de følgende syv Finansaar fra 1866—67 til 1872—73 bortfaldd de tidligere Bidrag, idet Finanslovene dog bestemte, at Universitetets forventede Underskud skulde dækkes af Kommunitetets forventede Overskud eller af dets Kapitalformue. Men i de aarlige Finanslove efter den Tid har der ikke været opført noget som helst Tilskud fra Kommunitetet til Universitetet.

Størrelsen af de af Kommunitetet siden 1. Januar 1837 til Universitetet ydede aarlige Tilskud vil fremgaa af følgende Oversigt:

	Rd.	Sk.		
1837.....	18,021.	59		
1838.....	17,991.	30		
1839.....	18,268.	75		
1840.....	18,333.	53		
1841.....	18,009.	68		
1842.....	18,168.	66		
1843.....	18,127.	45		
1844.....	18,315.	85		
1845.....	8,233.	43	+ 10,000	Rd.
1846.....	8,645.	58	+ 10,000	—
1847.....	9,240.	29	+ 10,000	—
1848.....	8,834.	3	+ 10,000	—
1/1 1849— ³¹ / ₃ 1850 ..	10,835.	85	+ 10,000	—
F. A. 1850—51....	8,156.	87	+ 10,000	—
— 1851—52....	10,717.	80	+ 10,000	—
— 1852—53....	10,888.	57	+ 10,000	—
— 1853—54....	12,124.	89	+ 10,000	—
— 1854—55....	11,547.	86	+ 10,000	—
— 1855—56....	12,590.	8		
— 1856—57....	12,001.	27		
— 1857—58....	11,530.	23		
— 1858—59....	11,212.	27	+ 10,000	—
— 1859—60....	11,477.	23	+ 10,000	—
— 1860—61....	11,706.	84	— 10,000	—
— 1861—62....	11,736.	30	+ 15,000	—
— 1862—63....	11,335.	89	+ 15,000	—

	Rd.	Sk.	
F. A. 1863—64....	10,935.	52	+ 15,000 Rd.
— 1864—65....	10,758.	87	+ 15,000 —
— 1865—66. . .	11,636.	21	+ 15,000 —
— 1866—67....	39,514.	75	} som Dækning af Universitetets Under- skud.
— 1867—68....	2,726.	41	
— 1868—69....	"	"	
— 1869—70....	9,089.	66	
— 1870—71....	34,970.	40	
— 1871—72....	25,555.	3	
— 1872—73....	"	"	

Men det maa endnu erindres, at Kommunitetet ved Siden heraf har ydet forskellige Bidrag til særlige Byggeforetagender og Anskaffelser ved Universitetet, nemlig:

	Rd.	Sk.
i 1857—62 til Opførelsen af Bibliotheksbygningen	204,766.	67
i 1863—73 til Opførelsen af zoologisk Museum.....	186,998.	34
Inventar i samme	37,221.	82
	<u>224,220.</u>	<u>20</u>

indkommet ved Salget af den gamle Museumsbygning i Stormgade..... 63,726.

	<u>160,494.</u>	<u>20</u>
i 1865—66 til Dækning af Universitetets Underskud	853.	
i 1871—72 til Anskaffelse af et Zoneinstrument til astronomisk Observatorium	2,580.	
i 1871—73 til Anlæg af den nye botaniske Have.....	174,999.	49
(i 1871—72 24,999 Rd. 49 Sk., i 1872—73 150,000 Rd., i alt 174,999 Rd. 49 Sk.)		
	<u>543,693.</u>	<u>40</u>

Sammenlægger man de i det foregaaende nævnte Summer:

	Rd.	Sk.
1. rentefrie Forskud	173,127.	40
2. »ældre Bidrag« indtil $\frac{1}{1}$ 1837	171,652.	48
3. til Universitetsbygningens Opførelse.....	158,929.	62
4. ældre og nyere Tilskud fra $\frac{1}{1}$ 1837 til $\frac{31}{3}$ 1873	688,239.	66
5. Kapitaltilskud i Følge Normalregl. 1844.....	250,000.	0
6. Bidrag til særlige Bygningsforetagender m. m.....	543,693.	40

udkommer et samlet Beløb af... 1,985,642. 64

der omtrentlig kan siges at udgjøre Kommunitetets Tilskud til Universitetet fra Begyndelsen af indeværende Aarhundrede.

At de forskellige Beslutninger, hvorved den øverste Statsmagt har bevilget disse Tilskud, i og for sig maa anses for fuldkommen retsgyldige, følger af det i det foregaaende hævdede Synspunkt, at Kommunitetets Midler i sidste Instans ere Statsmidler, over hvis Anvendelse den lovgivende — og inden for visse Grænser den finanslovgivende — Magt er berettiget til at tage Bestemmelse. Men et andet Spørgsmaal bliver det, i hvilket Forhold disse Bevillinger kunne siges at staa til den ved Donationsbrevet af 1569 givne Ordning om Anvendelsen

af Kommunitetets Midler. Det var jo nemlig ikke utænkeligt, at man ved Meddelelsen af disse Bevillinger kunde have handlet i Strid med Donationsbrevets Bestemmelser. Undersøgelsen maa derfor rettes paa, i hvilket retligt Forhold Kommunitetet staar til Universitetet, for at det derigjennem kan prøves, om en Anvendelse af Kommunitetets Midler inden for visse Grænser til Understøttelse for Universitetet kan siges at være i Overensstemmelse med det ved Kommunitetets Oprettelse tilsigtede Formaal, eller om der i en saadan Anvendelse ligger en Disposition til Fordel for et, Kommunitetet fuldstændig fremmed Øjemed.

I denne Henseende maa først fremhæves, hvor nøje Donationsbrevet af 1569 har knyttet Kommunitetet til Universitetet. Efter at Frederik II. i Indledningen til dette Brev havde omtalt Universitetets Stiftelse ved Christian I. og hans Faders Dotationer til det, fejrer han til, »at da han ikke alene er til Sinds at holde ved Magt, hvad hans Fader og tidligere Konger kristelig og vel har stiftet og funderet, men endogsaa at forbedre og forøge det, og da han har forfaret, at her udi Riget skulle være mange fattige Personer, som flittelig have begyndt deres Studia, og om hvilke er godt Haab, at de med Tiden kunne være nyttige at bruge udi Religionen og udi andre Maader Riget til Tjeneste og Bedste, og de dog ikke ere formuendes, men af Armod ere undertrykte, at de deres begyndte Studia ikke kunne forfølge og fuldende«, har han besluttet, »paa det udi Fremtiden ikke skulde blive Brøst paa lærde Mænd, som kunde være Religionen og Riget tjenlige, at han og hans Efterkommere herefter altid ville og skulle underholde 100 Studenter ved Universitetet«. Heraf fremgaar tilstrækkelig, at Universitetet paa den Tid savnede den fornødne Tilgang af studerende, og Kommunitetets Oprettelse var saaledes en til Universitetets Opkomst nødvendig Foranstaltning. Hensigten var, som Donationsbrevet udtrykker sig, at skaffe Mænd, som havde fuldført deres Studeringer ved Universitetet og kunde være Riget og Statskirken til Tjeneste og bedste. Hvor nøje Kommunitetet ved Donationsbrevet blev knyttet til Universitetet, fremgaar ogsaa deraf, at Kommunitetets Styrelse blev henlagt til Universitetsmyndigheder. Denne Forbindelse er til alle Tider blevet bevaret, og i det foregaaende er omtalt, at Forholdet for Tiden er dette, at Kommunitetets Formue i Henseende til Administration er undergivet ganske de samme Regler, som gjælde for Universitetsformuen. Mangfoldige legislative Bestemmelser ere givne paa en Gang for Universitetet og Kommunitetet, og eksempelvis skal nævnes, at det i økonomisk Henseende overordentlig vigtige Reskr. 5. Juni 1795 om Bøndergodsets Afhændelse til Arvefæste omfattede saa vel Kommunitetets som Universitetets Gods, hvad ogsaa var Tilfældet med L. 3. Marts 1852. I Udfærdigelser, som ere udgaaede fra den øverste Statsmagt, bliver derfor ogsaa Kommunitetsformuen ofte henregnet til Universitetets Formue i vidtloftigere Forstand. Saaledes gav f. Ex. Univ. Fund. 7. Maj 1788 Kap. VII. § 6 »til ydermere Sikkerhed for Universitetets betydelige Ejendomme« en Regel, som omfattede Kommunitetets Ejendomme, og Reskr. 11. Mai 1792 (Matzen I. Tillæg S. 59), der gav Anledning til Reskr. 5. Juni 1795, anordnede Nedsættelsen af en Kommission til »at udarbejde en Plan til en bedre Indretning af Universitetets Jordegods og Tiender, saa vel det til Professorerne henlagte som det Kommunitetet tilhørende«. Den her omhandlede Forbindelse mellem Universitetet og Kommunitetet har utvivlsomt ogsaa medvirket til, at Kommunitetets Indtægter og Udgifter allerede paa Forslaget til den første Finanslov bleve opførte paa de

til dette Forslag hørende Indtægts- og Udgiftsbilag. Det retlige Forhold viser sig herefter at være dette, at Kommunitetet er et Statsinstitut, som er blevet indpodet paa Universitetets Stamme. Denne Forbindelse udelukker vel ikke, at Kommunitetet i øvrigt maa siges at være et selvstændigt Institut, og det staa derfor i et andet Forhold til Universitetet, end det, der vilde fremkomme, hvis et af Universitetets egne organiske Iustituter, f. Ex. Universitetsbibliotheket, var udstyret med særlige Midler, jfr. foran S. 13. Men paa den anden Side følger det af hin Forbindelse, at Universitetet er stillet ganske anderledes over for Kommunitetet end over for andre, fra Universitetet fuldstændig afsondrede Instituter med særlige Fonds. Efter det Forhold, der saaledes bestaar mellem Kommunitetet og Universitetet, maa det anses for fuldkommen naturligt, at Kommunitetet i en lang Aarrække med sit særdeles betydelige Overskud har understøttet Universitetet, hvis Midler vare utilstrækkelige til Bestridelse af dets Fornødenheder. Det er ikke vanskeligt at se Grunden til, at Kommunitetet, hvis Indtægter navnlig i dette Aarhundrede ere stegne saa betydelig ved en Forhøjelse af Kornafgifterne af Bøndergodset og Tienderne og Kornprisernes Stigning, har haft et betydeligt Overskud, medens Universitetet, hvis Indtægter i den samme Periode og af de samme Grunde ere blevne forøgede i et lignende Forhold, har været ude af Stand til ved sine egne Midler at bestride Udgifterne til sine Fornødenheder. Sagen er nemlig, at Videnskabens stedse stigende Udvikling og særlig det overordentlige Opsving, som Naturvidenskaberne i vort Aarhundrede have taget, og som kræver storartede og kostbare Apparater i botanisk Have, Museer, Laboratorier o. s. v., i meget betydelig Grad har forøget Universitetets Opgave og Virksomhed og derigjennem naturligvis dets Udgifter. Medens denne Udvidelse er til bedste for Samfundet, der ad utallige Veje direkte og indirekte høster Gavn deraf, har Kommunitetets nærmeste Formaal, at understøtte trængende og værdige studerende ved Universitetet, en Begrænsning, som i Samfundets Interesse ikke bør overskrides. Det maa utvivlsomt erkjendes for at være fornuftigt og hensigtsmæssigt ved Statsmidler at understøtte uformuende unge Mennesker, som ellers vilde være udelukkede derfra, til at opnaa Uddannelse i de forskjellige Retninger ved Universitetet. Forholdene ere i Nutiden vel ikke de samme, som de vare ved Kommunitetets Oprettelse i 1569, idet Universitetet nu har en langt større Tilgang fra de mere velhavende Klasser end paa hin Tid. Men det vilde af mange Grunde være lidet heldigt, om de Mænd, som erhvervede den akademiske Uddannelse her i Landet, kun rekruteredes fra disse Klasser, og enhver, som kjender noget til vore Studenter Forhold, vil ogsaa vide, hvor mange der er mellem dem, som trænge til Understøttelse, og hvilken Betydning Kommunitetet har til Afhjælpning af denne Trang. Men paa den anden Side vilde det ikke være rigtigt at give denne Understøttelse en Udstrækning, som kunde bevirke en større Tilgang til Universitetet af uformuende unge Mennesker, end at disse i Forbindelse med deres medstuderende fra de mere velhavende Klasser kunde finde Anvendelse i de Livsstillinger, til hvilke Universitets-Uddannelsen giver særlig Adgang. Det overskydende Antal studerende, der ikke i en passende Tid efter endt Universitetsprøve kunde finde Plads i disse Livsstillinger, vilde friste en højst kummerlig og fortrykt Tilværelse, og en Overgang til andre Livsstillinger vil for Folk i den Alder altid være vanskelig; men særlig vanskelig bliver den for dem, der i økonomisk Henseende ere mindre heldig stillede. Naar man ved altfor rundelige Understøttelser foranlediger, at et uforholdsmæs-

sigt Antal af uformuende unge Mennesker gaa den studerende Vej, bereder man for mange tunge Skuffelser og berøver Samfundet dygtige Kræfter, som kunde have gjort god Nytte i andre Stillinger. Ved at give Understøttelsen en for vid Udstrækning kan man derhos let forlede unge Mennesker, hvis Evner ikke ere egnede for akademiske Studier, til at slaa ind paa denne Vej og derved friste dem ind paa en Livsbane, i hvilken de ikke kunne gjøre Fyldest og derfor heller ikke ville føle sig tilfredse. En efter den hele sociale Tilstand passende Begrænsning for offentlig Understøttelse til trængende studerende er derfor en Pligt baade mod de studerende og mod Samfundet. Men naar det saaledes maa erkjendes, at en Anvendelse af Kommunitetets rige Midler udelukkende til Understøttelse for studerende vilde være uhensigtsmæssig, ligger det nær, at det Overskud, som disse Midler give, efter i fuldt Maal at have fyldestgjort, hvad hint Formaal kræver, anvendes til de forøgede Udgifter, som Videnskabens Udvikling medfører for Universitetet. Det er hævet over enhver Tvivl, at jo bedre Universitetet bliver i Stand til at løse sin Opgave, desto rigere Frugter vil Kommunitetets Understøttelse til de studerende bære. Statsmagten maa derfor siges at have fulgt et fuldkommen rigtigt og fornuftigt Princip, naar den i en lang Aarrække har ladet Kommunitetet af sit betydelige Overskud yde Tilskud til Universitetet. At man ikke derved er gaaet Kommunitetets nærmeste Formaal, at understøtte trængende studerende, for nær, fremgaar bedst deraf, at uagtet det samlede Beløb af disse Tilskud udgjør den betydelige Sum af henved 4 Millioner Kroner, har Kommunitetet dog i dette Aarhundrede, i hvilket den ulige større Del af disse Tilskud er ydet, set sig i Stand til meget betydelig at forøge sin Kapitalformue, paa samme Tid som Stipendieportionernes Størrelse er blevet forhøjet og Understøttelsen til studerende paa anden Maade udvidet. Medens Kommunitetets Kapitalformue ved Aarhundredets Begyndelse var forholdsvis ringe, udgjorde den ved Udgangen af Finansaaret 1872—73, da hine Tilskud ophørte, ca. 2,212,000 Kr. Siden den Tid er den steget til ca. 3,676,000 Kr. Det tør haabes, at Lovgivningsmagten i en rigtig Erkjendelse af Forholdet mellem Universitetet og Kommunitetet ogsaa i Fremtiden vil anvende en Del af det sidstes Overskud til at sætte Universitetet i Stand til at fyldestgjøre sin omfattende og for hele Samfundet saa betydningsfulde Opgave, i Stedet for at lade Kommunitetet vedblive at opsamle en aldeles uforholdsmæssig Kapitalformue. Den foran nævnte Anvendelse af Kommunitetets Midler er aldeles ikke i Strid med den Hensigt, som ligger til Grund for Donationsbrevet af 1569, og den har under alle Omstændigheder en aldeles utvivlsom retsgyldig Hjemmel i den lange Række af Beslutninger, i hvilke den øverste Statsmagt har anvendt Midlerne til bedste for Universitetet.

Vilde man angive, hvor meget Universitetets Formue er blevet formindsket ved, at intet Bidrag fra Kommunitetet er blevet bevilget i de syv sidste Finansaar, kan man gaa en af to Veje. Enten kan man gaa ud fra de i de fleste Finanslove indtil 1865—66 indeholdte Tilskud fra Kommunitetet, dels det ældre paa omtrent 22,000 Kr. dels det nyere paa 20,000 Kr. Tager man disse to Bidrag, tilsammen 42,000 Kr., 7 Gange, faar man en Sum af 294,000 Kr., hvortil endnu maa føjes et Beløb af 317,507 Kr. 71 Ø., som Universitetet i Finansaarene fra 1873—74 til 1878—79 har udredet til den nye botaniske Haves Anlæg, og om hvilket det under de tidligere Forhandlinger havde været forudsat,

at det skulde udredes af Kommunitetet, der, efter hvad der foran S. 20 er bemærket, havde afholdt de tidligere paaløbne Udgifter til Havens Anlæg, hvilke i Finansaarene 1871—72 og 1872—73 vare blevne bevilgede med 350,000 Kr. *) Den anden Vej, man kunde gaa ved Beregningen af Universitetets Formuefor mindskelse som Følge af Kommunitetsbidragenes Ophør i de syv sidste Finansaar, vilde være, i Henhold til den i Finanslovene fra 1866—67 til 1872—73 indeholdte Bestemmelse om, at Universitetets Underskud skulde dækkes af Kommunitetets Overskud eller eventuelt dets Kapitalformue, at sammenlægge Universitetets Underskud i Finansaarene fra 1873—74 til 1879—80. Herved udkommer et Beløb af 611,706 Kr. 33 Ø., idet disse Underskud beløbe sig til:

for 1873—74.....	281,892	Kr. 99	Ø.
— 1874—75.....	69,458	— 91	—
— 1875—76.....	16,662	— 36	—
— 1876—77.....	23,604	— 40	—
— 1877—78.....	4,856	— 20	—
— 1878—79.....	108,774	— 30	—
— 1879—80.....	106,457	— 17	—
	<hr/>		
	611,706	Kr. 33	Ø.

*) Den botaniske Haves Anlæg har hidtil kostet (Univ. Aarb. 1873—75 S. 417—18):
Væxthusene med Haveanlægget m. v. 651,656 Kr. 25 Ø.

Heraf er dækket ved:

Salg af den gamle Haves Materiel.....	4,658	Kr. 16	Ø.
og ved privat Bidrag fra Brygger, Kapt. Jacobsen.....	5,000	— "	—
	<hr/>		
	9,658	— 16	—
	<hr/>		
	611,998	Kr. 09	Ø.
desuden har Kapt. Jacobsen til bestemt Anvendelse givet 8,045 Kr. 37 Ø			
Museumsbygningen.....	100,000	Kr. "	Ø.
1875—76 og 1876—77: Honorar, Gas- og Vandindlæg, Flytning, Inventarium.....	13,048	— 39	—
1877—78: Glas.....	999	— 45	—
1878—79: Montering.....	7,096	— "	—
	<hr/>		
	121,143	— 84	—
1875—76: Til Vandledninger, Jordsænkninger og Indkjøb af Væxthusplanter.....	3,999	— 80	—
1877—78: Et nyt Blomsterbed.....	365	— "	—
	<hr/>		
	767,506	Kr. 73	Ø.

Heraf har Kommunitetet betalt 174,999 Rd.

49 Sk. =.....	349,999	Kr. 02	Ø.
og Universitetet Resten.....	417,507	— 71	—
hvori dog fragaar 100,000 Kr., som maa siges at være udredede af Statskassen, idet dennes Tilskud til Universitetet i Finansloven 1875—76, med særligt Hensyn til den bevilgede Opførelse af Museumsbygningen, blev fastsat til 150,000 Kr., medens det i de senere Finanslove kun har udgjort 50,000 Kr.			

Efter begge Beregningsmaader viser Beløbet sig at udgjøre noget over 600,000 Kr. Som det vil ses, svarer det ved den sidste Udregningsmaade fremkomne Beløb til den Kapitalformindskelse, som Universitetets Formue er undergaaet i de 7 Finansaar fra 1873—74 til 1879—80.

D. 1. April 1873 udgjorde Kapitalformuen, jfr. foran

S. 7	2,118,865 Kr. 50 Ø.
og d. 31. Marts 1880 paaregnes den at være	1,507,159 — 17 —
	<hr/>
	611,706 Kr. 33 Ø.

I denne Kapitalformindskelse er jo, som bemærket S. 7, medregnet det Beløb af 353,008 Kr. 34 Ø., som Universitetet i Aarene 1873—74 og 1874—75 maatte optage som Laan hos Kommunitetet.

Det betydelige Beløb, hvormed Universitetets Udgifter for Tiden overstige dets Indtægter, skriver sig ikke alene fra Ophøret af de Tilskud, som Kommunitetet tidligere har ydet. Universitetets uheldige finansielle Stilling er for en væsentlig Del foranlediget ved en Række Begivenheder, der paa samme Tid, som de have formindsket Universitetets Indtægter eller forøget dets Udgifter, have haft en Formindskelse af Statskassens Udgifter eller en Forøgelse af dens Midler til Følge. Disse Forhold, der i særlig Grad tjene til at belyse Universitetets Forhold til Statskassen, og hvoraf nogle ere nævnte i Ministeriets Skrivelse af 29. Juli, 4de Stykke, skal Kommissionen nu gaa over til nærmere at omhandle.

Efter at der i tidligere Tid havde været tillagt Universitetet forskellige Indtægter fra flere kongelige Kasser, bleve disse Indtægter senere i samlet Sum overførte paa Statskassen som aarligt Tilskud til Universitetet.

Dette Tilskud bestod af følgende 3 Dele (Selmers Aarb. 1840 S. 81, 1841 S. 98, Lindes Medd. 1849—56 S. 1022, Matzen II, S. 340):

1. Det ældre Bidrag i alt	3,119 Rd. 6 Sk.
2. Det nyere Bidrag i Anledning af det forrige kirurgiske Akademis Indlemmelse i Universitetet	7,263 — 20 —
3. Fra Postvæsenet for Portofrihed	150 — » —
	<hr/>
i alt...	10,532 Rd. 26 Sk.

Det ældre Bidrag bestod af følgende Beløb:

a. Et Universitet allerede ved Fundatsen af 1539, som »Genant» af Øresunds Told, og siden Aaret 1771, som Bidrag af den kongelige Kasse, tillagt Beløb af	239 Rd. 6 Sk.
b. Bidrag til den botaniske Have	Rd. Rd.
af den kongelige Kasse	920.
samt for Skatter af Haven .	160.
	<hr/>
	1,080.
af Generalpostkassen	1,200.
	<hr/>
	2,280 — » —
c. Refusion for tabte Sportler ved Ophør af Universitetets Skiftejurisdiktion, eller, som det hedder i	
	<hr/>
At overføre...	2,519 Rd. 6 Sk.

	Overført...	2,519 Rd. 6 Sk.
H. F. Jansons »Beskrivelse af Universitetets Midler og Indkomster« for Sportler, der fordum tilfaldt consistorii secretario for Proces- og Tamperetsager	200 — » —	
d. Bidrag til Observator og astronomiske Instrumenters Reparation.....	100 — » —	
e. Bidrag til den bestandige Kommission for den Arne-magnæanske Stiftelse, til en Sekretær	300 — » —	
	i alt...	3,119 Rd. 6 Sk.

Samtidig med, at der i Aaret 1840 udgik en almindelig allerhøjeste Befaling om Udarbejdelse af Normalreglementer og Budgetter for hele Statens Indtægter og Udgifter, og at det i denne Anledning gennem den daværende Finansdeputation blev den datidige Universitets Direktion paalagt at underkaste Universitetets Normalregl. 25. Novbr. 1836 en Revision, blev der særlig rejst Spørgsmaal om at inddrage de oven staaende Bidrag Litr. c. og d. Resultatet af disse Forhandlinger blev imidlertid, at et kongeligt Reskript af 10. Febr. 1841 fra dette Aar at regne indtil videre sikrede Universitetet de ommeldte tvende Bidrag tillige med de andre, Stiftelsen tillagte ældre Bidrag som Tilskud af Finans-kassen med et samlet Beløb af..... 2,959 Rd. 6 Sk.

hvortil der ved Approbationen af Universitetets Budget for 1841 blev føjet det oven for under Litr. b. opførte Bidrag for Skatterne af den botaniske Have	160 — » —
	i alt... 3,119 Rd. 6 Sk.

Det nyere Bidrag i Anledning af det kgl. kirurgiske Akademis Indlemmelse i Universitetet blev tillagt dette i Følge allerhøjeste Resolution af 17. Decbr. 1841 (Bekj. af 21de næst efter). Ved denne Resolution blev Akademiet ophævet som særskilt Lærestanstalt og forenet med det daværende medicinske Fakultet til et fælles lægevidenskabeligt Fakultet, og det kirurgiske Akademis Bygning med samtlige dertil hørende Inventarier, Instrumenter, Apparater og Samlinger samt alle det tilhørende Midler, Legater og aarlige Indtægter overdragne til Universitetet som dettes Ejendom. Samtidig med den kgl. Resolution bleve Gagerne for de fire Professorer, som fra det kirurgiske Akademi overgik til Universitetet, bestemte til i alt 3,400 Rd., idet der end videre blev beregnet en Gage af 600 Rd. for en Lektor, som vilde være at ansætte.

Paa den Tid, da Forandringen iværksattes, udgjorde de Udgifter, der af Finanserne udrededes til Akademiet, og som i Følge den kgl. Resolution fremtidig skulde erstattes Universitetet ved et aarligt Tilskud af Statskassen, følgende Beløb:

a. til Lønninger, saa vel Docent- som andre Lønninger ved Akademiet	4,980 Rd. » Sk.
b. til Bestridelse af Akademiets Udgifter (til Instrument-samlingerne, Collegium chemicum, særlige Flidsunderstøttelser for studerende samt andre Fornødenheder) ..	883 — 20 —

At overføre... 5,863 Rd. 20 Sk.

	Overført...	5,863 Rd. 20 Sk.
c.	til Stipendier for studerende	600 — » —
d.	til Akademibygningens Vedligeholdelse	800 — » —
	i alt det oven for opførte Beløb...	7,263 Rd. 20 Sk.

Dertil kom af Akademiets egne Indtægter:

Renter af en af Akademiet opsparat Kapital	120 Rd. 76 Sk.
Et Akademiet ved kgl. Resol. 14. Septbr. 1789 for Portofrihed tilstaaet aarligt Bidrag af Postkassen	100 — » —
Af Examensgebyrer	252 — 48 —
	473 — 28 —

I alt regnedes der saaledes at ville tilfalde Universitetet...	7,736 Rd. 48 Sk.
Af dette Beløb blev i det approberede Universitetsbudget for 1841 overført til Lønningskontoen det ovenmeldte Gagebeløb	4,000 Rd.
og til Bygningskontoen	750 —
	4,750 — » —

saaledes at der blev tilbage til de øvrige med Akademiets

Overtagelse forbundne Udgifter	2,986 Rd. 48 Sk.
--------------------------------------	------------------

som fordeltes saaledes:

a. Lønninger (conservator musæi, 2 Prosektorer, Pedel og Anatomikarl)	1,300 — » —
b. Samlingerne (den anatomisk-fysiologiske, den anatomisk-pathologiske, den kirurgiske Instrumentsamling, den farmakologiske Samling, Bibliotheket	1,056 — » —
c. Forskjellige Udgifter (Anskaffelse af cadavera m. v. til Forelæsningerne, Brændsel, Lys, Porto m. m.)	530 — 48 Sk.
d. Til ekstraordinære Udgifter	100 — » —
	2,986 Rd. 48 Sk.

Ved Ordningen af denne Sag gik Universitets Direktionen, overensstemmende med, hvad Konsistorium paa det indstændigste havde andraget paa, ud fra, at der ikke maatte paaferes Universitetet i økonomisk Henseende, hverken i Øjeblikket eller for Fremtiden, nogen ny Byrde. Dette blev ogsaa opnaaet paa den Tid, Indlemmelsen foregik og i de nærmest derefter følgende Aar ved Hjælp af det Universitetet tilstaaede Tilskud af Finanserne, i Forbindelse med Akademiets hidtil hafte egne Indtægter, som overgik til Universitetet. Men Forudsætningen bristede efter en kort Tids Forløb. Ved Normalregl. 13. Novbr. 1844 blev det samlede Beløb af Gagerne for det lægevidenskabelige Fakultets Lærere, 8 Professorer og 2 Lektorer, fastsat til 12,600 Rd., medens der, som oven for bemærket, kun var beregnet 4,000 Rd. i alt til Gager for de fra Akademiet overgaaede 4 Professorer og 1 Lektor. I Følge Lønningslovene af 12. Jan. 1858 og 25. Marts 1871 er der indtraadt yderligere Forhøjelser i det lægevidenskabelige Fakultets Gager, saa at Lønningerne til 4 Professorer og 1 Lektor efter en

Gjennemsnitsløn kan anslaaes til ca. 11,000 Rd. eller omtrent det tredobbelte af de oprindelig beregnede 4,000 Rd. I et lignende Forhold ere Lønningerne til det ved Samlingerne og i Akademibygningen ansatte underordnede Tjenestepersonale ogsaa forøgede i den siden Akademiets Ophævelse forløbne Tid, en Forøgelse, der dog paa Grund af disse Lønningers ringere Totalbeløb er af en forholdsvis underordnet Betydning.

Under det, som 3dje Afdeling af det ældre Bidrag, opførte Beløb af 150 Rd. fra Postvæsenet for Portofrihed indbefattedes:

Det oven omtalte, det fhv. kirurgiske Akademi for Portofrihed tilstaaede

Beløb af	100 Rd.
og et lignende, den botaniske Have tillagt Beløb af.....	50 —

hvilket samlede Beløb... 150 Rd.

blev forlods afholdt af Postintraderne og umiddelbart af Postkassen udbetalt til Universitetet.

Ved Finansloven for Finansaaret 1851—52 blev Statskassens samlede Tilskud til Universitetet 10,532 Rd. 26 Sk. nedsat til 6,400 Rd., mod at Statskassen fremtidig overtog de af Stiftelsen udredede Udgifter til Overbestyrelsen. Før Kirke- og Undervisningsministeriets Oprettelse, saa længe de med det højere Undervisningsvæsen forbundne Stiftelser med særlige Fonds vare henlagte under Overbestyrelse af den daværende Direktion for Universitetet og de lærde Skoler, bleve Udgifterne til Overbestyrelsen udredede af Stiftelserne selv, oprindelig alene af den almindelige Skolefond, fra Aaret 1841 af denne og Sorø Akademi og fra 1848 (vgl. Resol. 15. Oktbr. 1847) tillige af Universitetet og Kommunitetet, saaledes at Skolefonden og Sorø Akademi afholdt hver $\frac{1}{3}$ og Universitetet og Kommunitetet $\frac{1}{3}$ eller hver $\frac{1}{6}$ af disse Udgifter. Udgiften for alle Stiftelserne tilsammen udgjorde efter Finansloven for 1850—51 13,322 Rd., der ved den i Finanslovsforslaget for 1851—52 foreslaaede Likvidation for Afrundingens Skyld forhojedes til 13,500 Rd., hvoraf saaledes Universitetets og Kommunitetets Andel, hver $\frac{1}{6}$, kom til at udgjøre 4,500 Rd.

I Universitetets og Kommunitetets hidtil værende Tilskud fra Finanserne, henholdsvis 10,532 Rd. 26 Sk. og 433 Rd. 32 Sk., tilsammen	10,965 Rd. 58 Sk.
afkortedes disse Stiftelsers oven nævnte Andel af Finanstilskuddet, ligeledes for Afrundingens Skyld med et Tillæg af 65 Rd. 58 Sk.....	÷ 4,565 — 58 —
hvorefter Finansernes Tilskud til Universitetet blev	6,400 Rd. » Sk.

Det Tab, som Universitetet ved Afkortningen kom til at lide derved, at der i Universitetets Tilskud til Finanserne blev fradraget Kommunitetets Bidrag til Overbestyrelsens Udgifterne, blev dækket ved, at Kommunitetets ældre Bidrag til Universitetet blev forøget med 1850 Rd., beregnet saaledes:

Kommunitetets Bidrag udgjorde $\frac{1}{6}$ af 13500 Rd. =	2,250 Rd. » Sk.
deri afdroges Kommunitetets tidligere Tilskud af Finanserne,	

de oven for anførte	433 — 32 —
---------------------------	------------

afrundet til . . . 1,850 Rd. » Sk.

Med Kommunitetets øvrige Bidrag er ogsaa denne Erstatning til Universitetet ophørt.

Det saaledes fastsatte Tilskud af Finanserne til Universitetet er indtil videre bortfaldet siden 1. April 1857. Spørgsmaalet om at lette Statskassen for denne Udgift blev ved Udarbejdelsen af Finanslovsforslaget for Finansaaret 1857—58 rejst af Indenrigsministeriet (som daværende Finansministerium for Kongerigets Anliggender), der især støttede sig til den Betragtning, at et Afkald fra Universitetets Side vilde være mindre betænkeligt, fordi Følgen deraf kun kunde blive, at der maatte ydes dette et saa meget større Bidrag fra den rigere Stiftelse hvoraf det allerede erholdt Tilskud. Kirke- og Undervisningsministeriet fandt for sit Vedkommende megen Betænkelighed ved for Øjeblikket, da der forestod Universitetet stærkt forøgede Udgifter til Lønningsforbedringer og Byggeforetagender, at samtykke i et saadant Afkald for bestandigt, og dette saa meget mere, som Konsistorium ikke havde haft Lejlighed til at ytre sig over Sagen, hvorimod Ministeriet særlig i Betragtning af de da høje Kornpriser ikke vilde undslaa sig for at imødekomme Indenrigsministeriets, i Hensyn til Statskassens Tarv begrundede Ønske for det enkelte Finansaar 1857—58, dog med det udtrykkelige Forbehold, at Spørgsmaalet igjen blev optaget det næste Aar. Finanstillskuddet blev derefter udeladt af Finanslovsforslaget for 1857—58 og Brevvexling indledet med Konsistorium om Afkald paa det for Fremtiden. Konsistorium fremhævede stærkt Betænkelighederne ved at fratagde denne Indtægt over for Universitetets stedse stigende Krav og Konjunkturernes Usikkerhed i Henseende til Kornpriserne, og gjorde særlig opmærksom paa, at Tillskuddet selv var Universitetet ved kgl. Resolution tilsikret som Erstatning for Udgifter, der tidligere vare udredede af Statskassen. Imidlertid oversaa Konsistorium ikke den relative Gyldighed af Regeringens Betragtning af Forholdet og troede derfor at kunne tiltræde Forslaget om, at Tillskuddet udelodes af Finanslovsforslaget for 1858—59 og saa længe som Universitetets egne Midler vare tilstrækkelige, dog at en definitiv Opgivelse ikke skete. Finanstillskuddet blev derefter udeladt af Finansloven for 1858—59 og er fremdeles blevet udeladt af de følgende Finanslove*).

Af det saaledes bemærkede fremgaar, at Universitetet ikke siden 1. April 1857 har modtaget noget Vederlag for, at de tidligere af Statskassen underholdte Anstalter, den botaniske Have og det kirurgiske Akademi, ere blevne indlemmede i det. Ophøret af det tidligere fastsatte Vederlag for Overtagelsen af disse Instituter har dog kun en underordnet Interesse i Sammenligning med den Betydning, som det har haft for Universitetets hele Økonomi, at Universitetet har maattet udrede de betydelig forøgede Udgifter, som disse Instituter have krævet efter Indlemmelsen, og som for den botaniske Haves Vedkommende udgjøre en meget stor Sum.

Den botaniske Have ved Charlottenborg er besørget anlagt af Staten, og Udgifterne til dens Anlæg ere afholdte af Statens Midler, Matzen II. S. 256. Efter at Anlægget i 1787 var færdigt, indleddes der Forhandlinger om Ordningen af dens Forhold. Konsistorium, hvis Betænkning blev indhentet, udtalte under disse, at Universitetet var villigt til at modtage Haven under Forudsætning af, at den forsynedes med en tilstrækkelig Fond til dens Vedligeholdelse, da Konsistorium ellers ikke turde paatage sig Omsorgen for den. Ved Reskr. 19.

*) Jfr. hermed Lindes Medd. f. 1857—63 S. 623—25.

Apr. 1788, der fastsatte, at Universitetet skulde modtage Haven, blev dens Indtægter normerede til 1763 Rd., nemlig 563 Rd. fra Universitetet og 1200 Rd. fra Postkassen. Professor botanices skulde føre Havens Regnskab, som skulde afgives til Universitetet, men Kongen vilde bestandig udnævne en Meddirektør, som i Forbindelse med professor botanices skulde have Direktionen over Haven, saaledes at Meningsforskjelligheder mellem de to Direktører skulde indberettes til Kancelliet. Ved Reskr. 26. Febr. 1817 foregik endelig Havens fuldstændige Indlemmelse i Universitetet. Dette Reskript bestemte nemlig, at Direktionen for den botaniske Have skulde være forenet med Universitets Direktionen, og at Haven med alt sit Tilbehør og med alle dens daværende faste og reglementerede Indtægter, men tillige med al den samme paahvilende Gjæld, skulde gaa aldeles ind under Universitetet, for derfra, ligesom dets andre videnskabelige Indretninger, at underholdes ved de aarlige Tilskud, som til Havens daværende Indtægter maatte behøves. Allerede før Indlemmelsen i 1817 havde Universitetet maattet udrede betydelige Tilskud til Haven ud over det i 1788 normerede Beløb; thi skjønt Haven ved Reskr. 29. Marts 1805 havde faaet en forøget Indtægt af 920 Rd. fra den kgl. Kasse, jfr. foran S. 25, og Kongen til forskjellige Tider havde skjænket Haven ikke ubetydelige Beløb, saaledes i 1805 4000 Rd., i 1811 5000 Rd. og i 1815 1500 Rd., havde Haven dog i en Række af Aar haft Underbalance, og i Aaret 1817 skyldte Haven ca. 21,000 Rd. til Universitetet og 1050 Rd. til Kommunitetet, hvilken Gjæld, som bemærket, udslettedes og overtoges af Universitetet i Følge Reskr. 26. Febr. 1817. Ved Reskr. 19. Marts 1819 blev der paalagt Kommunitetet et aarligt Tilskud af 3000 Rd. til Haven, jfr. oven for S. 18, hvorved dens Indtægter steg til ca. 5500 Rd. Ved Normalreglm. af 1844 blev den botaniske Haves Budget normeret til 7200 Rd., hvortil dog havdes af Legatrenter 300 Rd., og 50 Rd. fra Postkassen for Portofrihed. I de derefter forløbne 30 Aar fandt en jævn Stigning Sted i de aarlige Udgifter, og i Finansaaret 1873—74, der er det sidste, som vedkommer Haven paa Charlottenborg, udgjorde de 12,132 Rd. 14 Sk. eller 24,264 Kr. 29 Ø.¹⁾

I et ganske andet Forhold ere imidlertid Udgifterne til den botaniske Have stegne, efter at den er blevet flyttet til sin nuværende Plads. Efter Finansloven

¹⁾ Dette Beløb udkommer saaledes:

a. Lønninger:		
Gartneren (Udgiftspost 1 b.)	1,266 Rd. 64 Sk.	
Assistent Didrichsen, Kand Kjærskou, 4 Medhjælpere, Materialsnedkeren og Portneren (Udgiftspost 1 c)	2,910 — „ —	
b. Havens Normalsum (derunder Lønninger til Dag- arbejdere, Jordforbedring, Brændsel, Inventarium, Bi- bliotheket, Samlingerne m. v.)	4,667 — 68 —	
c. Til Ordningen af Havens Museumssamlinger	799 — 80 —	
d. Til Flytning af den egentlige Planteskole paa Glaciet	169 — 80 —	
e. Honorarer til den konst. Direktør og Assistent Di- drichsen (Udgiftspost 7 a.)	1,200 — „ —	
f. Bygnings Vedligeholdelse (Udgiftspost 9 a)	585 — „ —	
g. Skatter og Assurancepræmie (Udgiftspost 9 b. 1)	533 — 10 —	
I alt	12,132 Rd. 14 Sk.	
	= 24,264 Kr. 29 Ø.	

for 1879—80 udgjøre samtlige Udgifter til den nye botaniske Have den betydelige Sum af 58,753 Kr. 58 Ø.¹⁾, altsaa et Beløb, som med 34,389 Kr. 29 Ø. overstiger, hvad den forrige botaniske Have kostede i 1873—74.

Hertil maa endnu føjes Renten af den Sum 317,507 Kr. 71 Ø., som Universitetet har udredet til Anlægget af den nye botaniske Have, jfr. oven for S. 24, og som udgjør en Del af den Formindskelse, som Universitetets Kapitalformue er undergaaet i de sidste Aar. Denne Rente er 12,700 Kr.²⁾.

Under de Forhandlinger, der, efter at Lov om Demarkationslinien af 6. Juli 1867 § 4 havde anvist en Plads for den nye botaniske Have, bleve førte mellem de forskjellige Ministerier om Gjennemførelsen af denne Bestemmelse, havde det været forudsat, at Universitetet skulde have Andel i de Kjøbesummer, som indkom ved Bortsalget af den ældre botaniske Haves Grund. Under 31. Marts 1870 blev der af Krigsministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling om, at der i Henhold til den citerede Lovs § 4 maatte af Fæstningsværkerne udlægges til Anlæg af en botanisk Have og et astronomisk Observatorium et Areal af 21 Tdr. Land mellem Søvgadens og Gothersgadens Forlængelse, mod at Univer-

¹⁾ Dette Beløb udkommer saaledes:

a. Lønninger:

Gartneren, Lønning 3,200 Kr., Dyrtidstillæg 192 Kr.
(Udgiftspost 1 b.) 3,392 Kr. „ Ø.

En Assistent, 6 Medhjælpere, 2 Fyrbødere, en Material-
snedker og en Portner (6,426 Kr. af Udgiftspost
1 c. og 4,158 Kr. af 3 b.) 10,584 — „ —

b. Havens Normalsum (derunder

Dagarbejde, Brændsel, Inventar-
ium, Bibliotheket, Sam-
lingerne, Rengjøring af Go-
thersgade, m. v.) 30,780 Kr. 20 Ø.

heraf dækkes ved Legatrenter. 766 — 10 —
30,014 — 10 —

c. Til Bearbejdelse af Havens Liebmannske Samlinger,
Bearbejdelsen og Vedligeholdelsen af de almindelige
Samlinger m. v., samt for Ledelsen af de planteana-
tomiske Øvelser, til Medhjælp ved Planternes Be-
stemmelse og til plantefysiologiske Undersøgelser ... 3,200 — „ —

d. Honorarer til Dr. phil. Warming og Docent R. Pe-
dersen (1600 Kr. + 2000 Kr.) (Udgiftspost 7 a.) .. 3,600 — „ —

e. Bygningernes Vedligeholdelse (Udgiftspost 9 a. 1) ... 6,300 — „ —

f. Skatter for Haven (og Observa-
toriet) (Udgiftspost 9 b. 1) 1,467 Kr. 68 Ø.

Assurancepræmie for Haven ... 195 — 80 —
1,663 — 48 —

I alt ... 58,753 Kr. 58 Ø.

²⁾ Hvor stor en Rolle Udgiften til det ene Institut, botanisk Have, spiller paa Universitetets Budget, vil ses af, at denne Udgift, selv om man ikke medregner den i Texten omtalte Rente, udgjør mellem $\frac{1}{7}$ og $\frac{1}{8}$ Del af Universitetets samlede Indtægter, Statsstilskuddet paa 50,000 Kr. deri indbefattet, og ca. $\frac{1}{9}$ Del af Universitetets hele Udgiftsbeløb efter Finansloven f. 1879—80.

sitetet gav Statskassen i Vederlag $\frac{2}{3}$ af den ældre botaniske Haves Grund, hvilken Forestilling under 2. April s. A. blev stadfæstet af Kongen. Ved kgl. Resol. 6. Juli 1870 blev det derhos fastsat, at den ikke endnu tilendebragte Gjennemførelse af L. 6. Juli 1867 skulde overgaa til Finansministeriet. Dette Ministerium forlangte i Skrivelse til Kultusministeriet af 10. Avg. s. A., at Universitetet uden Vederlag skulde afgive til Opførelse af en ny Udstillingsbygning ved Charlottenborg det Nord for Heibergsgades Forlængelse til Nyhavn liggende Areal af omtrent 1 Td. Lands Størrelse. Da denne Afstaaelse vilde medføre en Modifikation i den ved kgl. Resol. 2. April 1870 givne Bestemmelse om, at Universitetet skulde give Statskassen Vederlag i $\frac{2}{3}$ af den ældre botaniske Haves Grund, idet der af denne vilde udgaa et Areal af omtrent en Td. Lands Størrelse, nedlagde Kultusministeriet en allerunderdanigst Forestilling derom, efter hvilken den ommeldte Ordning blev approberet ved kgl. Resol. 22. Avg. 1870.

I Henhold hertil blev der i de af Finansministeriet og Kultusministeriet i Forening vedtagne Betingelser for Mageskiftet af den ældre botaniske Haves Grund med det ved L. 6. Juli 1867 bevilgede Areal af 21 Tdr. Land til Anlæg af en ny botanisk Have og et Observatorium angaaende den ældre botaniske Haves Grund optaget følgende Bestemmelser:

•Det Statskassen tilkommende Vederlag for Afstaaelse af Grunden til den nye botaniske Have og Observatoriet ydes derved, at Universitetet, foruden at afgive til det kgl. Akademi for de skønne Kunster den Nord for Heibergsgade beliggende Del af den nuværende botaniske Have, giver Staten Medejendomsret for To Tredjedele til den øvrige Del af bemeldte Haves Grund, dog saaledes at Universitetet end videre fraskriver sig al Ret til Medbeslutning om, hvad der skal foretages med denne Grund, idet alene Finansministeriet vil have at tage Bestemmelse om og bestyre Grundens Udparcellering og Salg samt alle dermed forbundne Arbejder. Der skal tilkomme Universitetet en Tredjedel af den ved denne Del af Grundens Realisation fremkommende Nettoindtægt og hermed dets Krav som Følge af Medejendomsretten være fyldestgjort.

Naar Staten, uden for den fornævnte til det kgl. Akademi for de skønne Kunster afgivne Del af den nuværende botaniske Haves Grund, selv vil beholde en Del af Grunden til sine egne Formaal, fastsættes sammes Værdi (hvoraf $\frac{1}{3}$ tilfalder Universitetet) i Mangel af mindelig Overenskomst ved sædvanlig lovlig Taxation.

Af de indkommende Salgssummer (og eventuelt Forpagtningssummer af de af Universitetet afleverede, men usolgte Dele af Grunden) afholdes forlods alle Udgifter i Anledning af Realisationen, saasom til Vej- og Gadeanlæg, midlertidig Indhegning saa vel af de afleverede, som af de ikke afleverede Dele af Grunden m. m. og paaløbende 4 pCt. Renter af disse Udgifter, og af den derefter tilbage blivende rene Indtægt beregnes den Universitetet tilfaldende Tredjedel, som efter aarlig stedfindende Opgjørelse udredes til det, dels kontant og dels i gode, mindst 4 pCt. Renter bærende Prioritetsobligationer«. ¹⁾

Den Universitetet saaledes givne Anvisning paa Andel i Salgssummen for den ældre botaniske Haves Grund er imidlertid ikke hidtil blevet fyldestgjort, idet

¹⁾ Se Univ. Aarb. f. 1873—75 S. 116—17.

der paa Finansloven f. 1872—73 § 10 II. 3. ved Lovens Vedtagelse af Rigsdagen blev indskudt følgende Anmærkning:

»Ved Bortflytning fra den nuværende botaniske Have overleveres dens Grund til Finansministeren til Bortsalg til Indtægt for Statskassen«. (Folket. Tid. 1871 - 72 S. 3072—73, 3087, 3104—5, 3125, 3131—32, 4683—84, 4692—93, 4705—6, Tillæg B. S. 415—16, 649—50 Nr. 17).

Hvor stor en Sum der vilde være tilfaldet Universitetet, hvis Bestemmelsen om Universitetets Andel i Salgssummen var blevet taget til Følge, fremgaar af en Skrivelse fra Finansministeriet med Bilag, som Kirke- og Undervisningsministeriet under 22. Sept. har tilstillet Kommissionen, og hvori der meddeles nærmere Oplysning om den Salgssum, som er indkommet ved Afhændelse af den forrige botaniske Haves Grund, med Rente til 11. Juni 1879, samt om de Udgifter, der ere medgaaede dels til Anlæg, dels til Vedligeholdelse af de dette Areal vedkommende Gader saa vel som til Overbestyrelsen af og Tilsynet med Arealet og dets Afhændelse¹⁾.

¹⁾ I den nævnte Skrivelse af 17. Sept. udtalte Finansministeriet, at da Planen for Udparcelleringen af den afgivne Del af den nedlagte botaniske Have havde maattet lægges saaledes, at den nøje passede ind i den tidligere lagte Plan for Gammelholms Bebyggelse, havde dette medført paa den ene Side, at adskillige af de afhændede Byggeparceller delvis bestode af den nedlagte botaniske Haves Terræn og delvis af Gammelholms Terræn, og paa den anden Side, at Anlægget af Gaderne over den botaniske Haves Terræn havde maattet ske i nøje Tilslutning til og Forlængelse af de alt paa Gammelholm anlagte Gader. Ved Opjørelsen af Nettoprovenuet havde Ministeriet først opgjort den samlede Salgssum af de Parceller, der udelukkende bestode af botanisk Haves Grund, med Tillæg af 4 pCt. Renter fra Forrentningens Begyndelse indtil 11. Juni Termin 1879. For de Parcellers Vedkommende derimod, der kun delvis bestode af den nedlagte botaniske Haves Terræn, havde man delt hver Parcel i en „Forgrund“ og en „Undergrund“, saaledes, at Grænsen herimellem var draget i en Afstand af 27 Alen fra Gadelinjerne, og Salgssummen var blevet fordelt paa dem med henholdsvis $\frac{3}{5}$ og $\frac{2}{5}$, hvorefter man da efter de foreliggende Planer og Maalebreve havde beregnet den Del af Salgssummen for hver Parcel, der maatte anslaas at vedkomme den fra den botaniske Haves Terræn hidrørende Del af Parcellen. Endelig havde man, da en Del af den botaniske Haves Terræn i sin Tid var blevet afgivet til Byggegrund for den nye Mønt, beregnet Værdien af dette Areal efter den daværende Pris paa Grunde paa Gammelholm, nemlig 20 Kr. pr. □ Alen. Ved Beregningen af Nettoprovenuet vilde det være nødvendigt at tage Hensyn til de Udgifter, der vare medgaaede dels til Anlæg, dels til Vedligeholdelse af de Arealet vedkommende Gader saa vel som til Overbestyrelsen af og Tilsynet med Terrænet og dets Afhændelse. Hvilke Gadedele der herved maatte komme i Betragtning, kunde efter Forholdene kun afgjøres ved et Skjøn, der i ethvert Fald kun kunde blive omtrentligt.

Beregningen over Nettoprovenuet var følgende:

1. I Kjøbesummer for Parceller, der udelukkende bestode af botanisk Haves Terræn er indkommet	558,105 Kr. 75 Ø.	
Renter af Kjøbesummerne à 4 pCt. til 11. Juni 1879.....	35,798 — 98 —	
		593,904 Kr. 73 Ø.
At overføre...		593,904 Kr. 73 Ø.

Den samlede Salgssum med Rente til 11. Juni 1879
beløber sig til 1,159,291 Kr. 60 Ø.
de foran nævnte Omkostninger tilsammen..... 44,423 — 30 —

Nettoprovenuet for Statskassen udgjør saaledes... 1,114,868 — 30 Ø.
hvoraf en Tredjedel, som efter de tidligere Forudsætninger skulde have tilfaldet
Universitetet, vilde være 371,622 Kr. 77 Ø.

Denne Sum udgjør for øvrigt kun en mindre Del af den økonomiske Fordel,
som Statskassen har haft ved at modtage den gamle botaniske Have til Bortsalg
mod at overlade 21 Tdr. Land paa Fæstningsterrænet til den nye Have I Følge
en Underretning, som Kommissionen har modtaget i Finansministeriet, udgjorde
det hele Fæstningsterræn, som Staten afstod efter Loven af 1867, ca. 168 Tdr. Land,
og Salgssummen herfor er beregnet til 2,331,246 Kr. eller 13,876 Kr. pr. Td.
Land. Værdien af de af Universitetet modtagne 21 Tdr. Land vilde herefter
være ca. 291,396 Kr.; men den virkelige Værdi for Universitetet var langt
mindre, da det efter L. 1867 § 4 modtog denne Grund med den Forpligtelse, at
den kun maatte benyttes til botanisk Have eller andre videnskabelige Øjemed.
Men selv om man gaar ud fra en Værdi af 291,396 Kr., viser det sig, at

	Overført...	593,904 Kr. 73 Ø.	
2. I Kjøbesummer for Parceller, der kun delvis bestode af botanisk Haves Terræn, er den paa sidst nævnte Terræn faldende Andel beregnet til.....	429,022 Kr. „ Ø.		
Renter heraf à 4 pCt. til 11. Juni 1879.....	50,668 — 64 —		
		479,690 — 64 —	
3. Det til Mønten afgivne Areal af botanisk Haves Terræn er ansat til en Værdi af.....	66,540 Kr. „ Ø.		
Renter heraf à 4 pCt. til 11. Juni 1879.....	19,156 — 23 —		
		85,696 — 23 —	
	Bruttoindtægt...	1,159,291 Kr. 60 Ø.	
Herfra gaar:			
1. Omkostningerne ved Anlægget af de Parcellerne berørende Gade- strækninger.....	27,632 Kr. „ Ø.		
Renter heraf til 11. Juni 1879.	5,201 — 84 —		
	32,833 Kr. 84 Ø.		
2. Omkostningerne ved Vedlige- holdelsen af disse Gadestræk- ninger, for saa vidt de ere af- holdte af Statskassen.....	4,585 — 13 —		
3. Omkostningerne ved Overbe- styrelsen af og Tilsynet med Aralet m. v.....	7,004 — 33 —		
		44,423 — 30 —	

Nettoprovenuet har herefter udgjort... 1,114,868 Kr. 30 Ø.

Statskassen ved dette Magelæg med Universitetet har lukreret en meget betydelig Sum.

Nettoprovenuet af den gamle botaniske Have er ... 1,114,868 Kr. 30 Ø.

Værdien af de 21 Tdr. Land til den nye Have ... 291,396 — » —

Overskud af Magelæget... 823,472 Kr. 30 Ø.

Endnu skal bemærkes, at den overordentlige Stigning i Universitetets Udgifter, som er foranlediget ved den botaniske Haves Flytning, naturligvis staar i Forbindelse med den af den øverste Statsmagt, i sidste Instans af den finanslovgivende Magt, vedtagne Plan for Havens Anlæg og Udstyrelse. Selve Flytningen, som af andre Grunde maatte anses for ønskelig, var blevet en Nødvendighed, efter at Staten havde solgt de tilstødende Grunde paa Gammelholm til Bebyggelse, hvorved Lys og Luft blev udelukket fra Haven. Men det er ofte blevet udtalt, at den nye Have er blevet anlagt og udstyret efter en langt større Maalestok, end Universitetets strængt videnskabelige Fordringer krævede. Statsmagten har herved ogsaa haft andre Formaal end de rent videnskabelige for Øje. Det er blevet erkjendt, at Haven, ved Siden af sin Betydning for Universitetet som videnskabelig Lærestalt, tillige frembyder et for hele Samfundet vigtigt, folkeligt Dannelsesmiddel gennem den Oplysning og Belæring om Planteverdenen, dens rige, let tilgængelige Samlinger bringe Folket. Efter Tilskyndelse fra Rigsdagens Side er der anvendt ikke lidet paa smukke landskabsgartneriske Anlæg, for at Haven kunde blive til Prydelse for Landets Hovedstad og tjene til Opmuntring og Forfriskning for det store Publikum. Ogsaa i sanitær Henseende var Bevarelsen af den store ubebyggede Plads over for Kommunehospitalet af ikke ringe Betydning. Alle disse Betragtninger tjene til at vise, hvor lidet det er stemmende med Forholdets Natur, at Universitetet alene bærer de overordentlig store Udgifter, som dette Institut kræver.

Der er dernæst et andet Institut, der i den nyere Tid er blevet indlemmet i Universitetet, og hvis Indlemmelse har medført en meget betydelig Udgiftsførelse for dette. Loven af 29. Decbr. 1862 bestemte, at det kongelige naturhistoriske Museums Samlinger fra 1. April 1864 skulde forenes med Kjøbenhavns Universitets ligeartede naturhistoriske Samlinger, saaledes at de skulde danne et mineralogisk-geognostisk og et zoologisk Museum. Det er det sidste Museum, med hvilket vi her skulle beskæftige os. Efter Lovens § 3 skulde der for dette opføres en Bygning paa den Universitetet tilhørende Grund, til hvilket Arbejde der maatte anvendes indtil 187,000 Rd, der skulde udredes af Kommunitetet, medens det kongelige naturhistoriske Museums Gaard i Kjøbenhavn blev at sælge til Indtægt for Kommunitetet, jfr. om de herhen hørende Foranstaltninger oven for S. 20. Endelig bestemte §§ 4 og 5, at Lønningerne for Museernes Embedsmænd og øvrige Tjenestepersonale, som fra den Tid, da Foreningen var gaaet for sig, helt skulde overtages af Universitetet, vilde være at fastsætte ved Revisionen af Universitetets Lønningslov af 12. Jan. 1858, og at Museernes Specialbudgetter tillige med Statskassens aarlige Tilskud til disse skulde bestemmes ved Finansloven, første Gang ved Finansloven for 1864-65. Loven af 29. Decbr. 1862 afveg for saa vidt fra det af Kirke- og Undervisningsministeren i Samlingen 1862 indbragte Lovforslag, som det sidste indeholdt, at det kongelige Museums Gaard ved Foreningen skulde tilfalde Universitetet, medens Loven, som bemærket,

foreskrev, at Gaarden skulde sælges til Fordel for Kommunitetet. I det Lovforslag om denne Sag, som havde været forelagt i Rigsdagssamlingen 1859, var der optaget en Bestemmelse om, at Finanserne skulde udrede et Tilskud til Universitetet af omtrent samme Størrelse som det Beløb, Statskassen havde udredet til det kongelige Museum, og dette Vilkaar for Foreningen var under de forudgaaende Forhandlinger stadig fastholdt fra Universitetets Side. I Folketinget stødte imidlertid Bevillingen af et fast aarligt Tilskud af Statskassen til de forenede Museer paa Modstand, og i Udvalgsbetænkningen (Rigsdagstid. 1859, Tillæg B., S. 548) blev det udtalt, at Tinget ikke vilde kunne gaa ind paa et fast aarligt Tilskud, som vilde lamme dets Indflydelse paa alle fremtidige Budgetter, medens Udvalget paa den anden Side omtalte en Forhøjelse af Lønningerne til Museets Tjenestepersonale som en Omstændighed, der vilde kunne bevirke en Forøgelse af Tilskuddet. I Overensstemmelse hermed blev det i 1862 Rigsdagen forelagte Udkast ændret derhen, at Museernes Specialbudgetter tillige med Statskassens aarlige Tilskud til disse vilde være at bestemme ved Finansloven, hvilken Bestemmelse ogsaa findes i Loven af 29. Decbr. 1862.

Efter at Loven var udkommet, blev der Spørgsmaal om Udarbejdelsen af et Specialbudget for det forenede zoologiske Museum; men da Foreningen først kunde fuldstændig iværksættes, naar den nye Bygning var færdig, og det i Mellemtiden, indtil dette skete, var umuligt at danne sig nogen bestemt Forestilling om, hvorledes Virksomheden vilde stille sig ved det forenede Museum og hvilke Udgifter der til Medhjælp og i andre Retninger i det hele vilde kræves, maatte Udarbejdelsen af et endeligt Budget foreløbig opgives. I Finansloven for Finansaaret 1864—65 bleve derfor de for Museerne hidtil gjældende Budgetter med deres Konti og Underkonti beholdte. I Finanslovforslaget for 1865—66 henholdt Kirke- og Undervisningsministeriet sig vel til det tidligere forklarede om Umuligheden af at udkaste et Specialbudget med Udgiftsoverslag for Museets forskellige Afdelinger, saa længe Bygningen ikke var fuldført, og Museernes Forening ikke helt foregaaet, hvorimod Ministeriet med Benyttelse af de Beløb, der hidtil vare stillede saa vel det kgl. naturhistoriske Museum som Universitetets zoologiske Museum til Raadighed, havde sammenarbejdet begge Museers Budget til et fælles Specialbudget¹⁾.

I Overensstemmelse hermed blev der i Finanslovforslaget 1865—66 optaget som Tilskud af Statskassen til Universitetet under det kgl. Museums hidtil værende Konto i Finansloven samme Beløb, som tidligere var udredet af Statskassen til Museet, nemlig 7,649 Rd., og paa Universitetets Budget, under Kontoen for de videnskabelige Samlinger til de forenede naturhistoriske Museer, blev opført i alt 7,950 Rd. 43 Sk., hvilket Beløb udkom saaledes:

Statskassens Tilskud oven nævnte	Rd. Sk.	7,946. »
Derfra til det mineralogiske Museum (som særlig var udsondret) ÷		500. »
		7,446. »
Dertil den tidligere til Universitetets zoologiske Museum bevilgede		
Udgift		504. 43

i alt oven staaende 7,950. 43

¹⁾ Univ. Aarb. f. 1864—71 I. S. 478—79.

Men efter Forhandling mellem Finansministeriet og Kirke- og Undervisningsministeriet og efter et af det sidste Ministerium stillet Ændringsforslag (Rigsdagstidenden for 1864—65 Till. B. Sp. 143—44 Nr. 5 og Sp. 183—84 Nr. 12) udgik ved Finanslovens Vedtagelse Statstilskuddet 7,946 Rd. af denne for at lette Statskassens Byrder under de vanskelige Forhold, og bevilgedes det samme Beløb 7,950 Rd. 43 Sk. til Udgift under Universitetets Budget¹⁾.

Det er umuligt nu at sige, til hvilket Beløb Statens Tilskud vilde være blevet fastsat, hvis Loven af 1862 i dette Punkt var blevet fulgt; men det synes, efter de Forudsætninger, hvorpaa Loven i det hele med Hensyn til Varetagelsen af Universitetets økonomiske Interesser var bygget, dog at ligge nærmest at tænke sig Tilskuddet bestemt i et stadigt Forhold til de forøgede Udgifter, som det fornævnte Museum krævede. Medens Statens Udgift til det kongelige Museum for Foreningen udgjorde 14,892 Kroner, beløb Universitetets Udgifter til sit eget Museum sig til 3,608 Kr. Efter Forholdet mellem disse to Summer er det naturligt at antage, at det i Lov 29. Decbr. 1862 § 5 ommeldte Statstilskud, hvis det ikke var bortfaldet, vilde have udgjort de $\frac{4}{5}$ Dele af det Beløb, som i de aarlige Finanslove bevilgedes til det forenede zoologiske Museum.

I hvilken Grad Udgifterne til det forenede zoologiske Museum ere stegne, fremgaar af følgende Opgjørelse:
Samtlige Udgifter til det forenede naturhistoriske Museum udgjøre efter Kr.

Finansloven for 1879—80..... 29,958.²⁾

At overføre... 29,958.

¹⁾ Konsistorium, hvis Betænkning Kirke- og Undervisningsministeriet havde indhentet angaaende Sagen, ytrede i sin Erklæring af 4. Jan. 1865, at skjønt Forholdene stillede sig saaledes, at hverken Universitetet eller Kommunitetet i Finansaaret 1865—66 vilde have noget Overskud, maatte Konsistorium dog erkjende, at Statens finansielle Tilstand var en saadan, at man ikke ansaa sig for berettiget til over for en bestemt Paastand derom fra Finansministeriets Side at gjøre Indsigelse mod, at Statskassens Bidrag til de forenede naturhistoriske Museer for det nævnte Finansaar bortfaldt.

For det Tilfælde, at Statskassens Tilskud til bemeldte Museer bortfaldt ikke blot i 1865—66, men ogsaa i de følgende Aar, vilde det imidlertid være aldeles nødvendigt, at denne Omstændighed kom til at udøve en indgribende Indflydelse paa Affattelsen af de forenede Museers Budgetter. Naar Universitetet uden Tilskud fra Statskassen skulde bære de aarlige Udgifter til disse Museer, maatte disse Udgifter nødvendigvis staa i passende Forhold til, hvad Universitetet efter sin økonomiske Evne overhovedet saa sig i Stand til at anvende paa de øvrige til samme hørende videnskabelige Samlinger, og det vilde være uforsvarligt, om man ved en aldeles uforholdsmæssig Rundhaandethed over for disse Museer vilde hindre Universitetet i paa tilbørlig Maade, saa vidt dets Evner strakte, at varetage dets mangfoldige andre Interesser. Konsistorium maatte derfor udtale det som en Selvfølge, at for saa vidt Loven af 29. Decbr. 1862, hvad mulig turde være Tilfældet, ved sine Bestemmelser om Museumsforholdenes Ordning o. s. v., havde forudsat en saadan Udstyrelse af disse Museer, som Universitetet uden Tilskud fra Statskassen umulig kunde give dem, maatte disse Bestemmelser, som Følge af, at den Forudsætning, hvorpaa de hvilede, var faldet bort, undergives en passende Forandring. (Aarb. f. 1864—71 I. S. 495—98).

²⁾ Dette Beløb opløser sig i følgende Hovedposter:

	Kr.
	Overført... 29,958.
Drages herfra de Udgifter, som paahvilede Universitetet til dets eget Museum i Finansaaret 1864—65.....	2,388 Kr. ¹⁾
og senere tilkomne Udgifter til de egentlige Universitets-samlinger	1,220 —
	3,608.
viser Forøgelsen sig at udgjøre i alt. . .	26,350.

Det vil ikke overses, at der efter de forenede Museers Opstilling i den nye Bygning ved den lette Adgang til disses rige Samlinger bydes det store Publikum et Dannelsesmiddel, som i et stedse voxende Omfang benyttes. Ogsaa fra denne Side betragtet turde Universitetet have et billigt Krav paa en rundeligere Erstatning af Statskassen for den Byrde, som i øjensynlig Strid med den oprindelige Hensigt er paaført det ved Overtagelsen af det forhenværende kgl. naturhistoriske Museum.

Endnu skal Kommissionen bemærke, at den ved Indførelsen af de faste Censorer foranledigede Udgift af 15,800 Kr. aarlig bæres af Universitetet, skjønt denne Foranstaltning udelukkende er truffet af Hensyn til de for Statens Skyld

a. Lønninger af Universitetets samlede Lønningssum (Univ. Budg. Udg. Post 1 c.)	8,472 Kr.
(Assistenten, 3 Konservatorer, en Fyrbøder, en Portner, en ekstraordinær Medhjælper).	
Museet til Medhjælp.....	2,800 —
	11,272 Kr.
Heraf refunderes Universitetet af de Moltkeske Legater	1,000 —
	Tilbage... 10,272 Kr.
b. Lønning til 2 Inspektorer med Dyrtidstillæg (Univ. Budg. Udg. Post 1 b.).....	7,040 —
c. Museets Normalsum (Univ. Budg. Udg. Post 3 c.).....	8,940 —
(Herunder er indbefattet 720 Kr. for det Lundske Legat.)	
Denne Post vil ved Finansloven f. 1880—81 blive søgt forhøjet med 2000 Kr.)	
d. Til Samlingernes Offentlighed (Univ. Budg. Udg. Post 3 m.)....	1,180 —
e. For Extraarbejder i Museet (Univ. Budg. Udg. Post 7 a.).....	300 —
f. Til aarlig Vedligeholdelse af Museumsbygningen (Univ. Budg. Udg. Post 9 a. 1).....	1,040 —
g. Skatter og Assurancepræmie (Univ. Budg. Udg. Post 9 b. 1)....	1,186 —
	29,958 Kr.
¹⁾ Denne Sum falder i følgende Underafdelinger:	Kr. 0.
a. Lønninger (en Assistent, en Konservator og et Bud).....	2,280. "
hvoraf refunderes af de Moltkeske Legater	1,000. "
	Tilbage... 1,280. "
b. Samlingens Normalsum	1,008. 89
c. Til Samlingens Offentlighed.....	100. "
	2,388. 89

anordnede Prøver. En lignende Bemærkning gjælder om Pastorseminariet, hvortil Universitetet udreder 2,600 Kr. om Aaret.

Det behøver ikke at fremhæves, at det Tilskud af Statskassen paa 50,000 Kr., som er bevilget til Universitetet i de sidste Finanslove, er aldeles utilstrækkeligt til at erstatte den Indtægtsforringelse, Universitetet har lidt ved, at Kommunitets og Statskassens tidligere Tilskud, ligesom det i Lov 29. Decbr. 1862 § 5 anordnede Statstilskud, ere bortfaldne, og den Udgiftsforøgelse for Universitetet, som har været en Følge af, at Udgifterne til forskjellige, i det indlemmede Statsanstalter efter Indlemmelsen ere stegne i en meget betydelig Grad.

Kommissionen har saaledes meddelt Oplysninger dels om Universitetsformuens retlige Stilling, dels om Kommunitets Retsstilling som Institut med særlige Fonds og Universitetets Forhold til Kommunitetsformuen, dels om en Række af Begivenheder, som have udøvet en betydelig Indflydelse paa Universitetets Økonomi, og hvis almindelige Karakter kan angives at være, at de have formindsket Universitetets Indtægter eller betydelig forøget dets Udgifter, medens de paa samme Tid have frigjort Statskassen for betydelige Udgifter eller paa anden Maade været til økonomisk Fordel for denne.

Paa disse Oplysninger som Grundlag skal Kommissionen nu gaa over til at gjøre Forslag om Maaden, hvorpaa der for Fremtiden kunde tilvejebringes Ligevægt mellem Universitetets Udgifter og dets Indtægter.

Kommissionen deler til fulde Ministeriets Ønske om, at der maatte kunne tilvejebringes en saadan Ligevægt, og at det derved maatte kunne forebygges, at Universitetets Kapitalformue inden en forholdsvis kort Tid blev fortaeret. Den Tanke, som i sin Tid har foranlediget Universitetets Udstyrelse med særlige Fonds, har endnu sin fulde Berettigelse. Meningen hermed er jo ikke, at disse Midler i nogen Maade skulde undrages den øverste Statsmagts Raadighed. Som foran paavist, er det den lovgivende, derunder den finanslovgivende, Magt, som bestemmer Anvendelsen af disse Midler til Universitetets Formaal, og ingen Udbetaling kan finde Sted uden efter den fornødne Bevilling. Det er den øverste Regeringsmagt, til hvilken Administrationen af disse Midler i sidste Instans er henlagt, og som bærer det fulde Ansvar herfor. Men Hensigten med de særlige Fonds har alene været at skabe en Garanti for, at Universitetets Formaal, der er saa betydningsfuldt for den hele Samfundsudvikling, under alle Tidsforhold vilde blive tilbørlig varetaget, og det lader sig ikke nægte, at en Forandring i de fra Fortiden overleverede Existensvilkaar for Universitetet kan indeholde en Fare for dette. Men hvilken Mening man saa har om Hensigtsmæssigheden af at bevare Universitetet som et Institut med særlige Fonds, maa man være enig om, at det ikke lader sig forsvare at opbruge de til saadan Anvendelse henlagte Statsmidler til Bestridelse af Universitetets aarlige Udgifter. Det behøver nemlig ikke nærmere at paavises, at dette i Virkeligheden gaar ud paa at vælte Byrden for Universitetets Underhold i Nutiden over paa Fremtiden. Forholdet er ganske det samme, som naar man ellers vilde forbruge Statsformuen til en Bestridelse af Statens aarlige Fornødenheder. Vilde man konsekvent fastholde den med Hensyn til Universitetets Kapitalformue paabegyndte Fremgangsmaade, vilde det blive nødvendigt om kort Tid at skride til Realisation af de øvrige, til Universitetet knyttede afhændelige Rettigheder. Naar Kommissionen i det følgende gjør Forslag til en Forøgelse af Universitetets Kapitalformue, er det en Selvfølge, at der ikke

herved tilsigtes eller ved dets Vedtagelse vilde bevirkes nogen som helst Forandring i Universitetsformuens retlige Stilling eller Universitetets Retsstilling som Institut med særlige Fonds. Den nu gjældende Retsordning herom vilde i alle Maader forblive uforandret.

Spørgsmaalet om, hvilken Indtægtsforøgelse der maatte tilflyde Universitetet, for at dets Udgifter kunde komme i Ligevægt med dets Indtægter, frembyder nogen Vanskelighed, selv om man indskrænker sig til den nærmeste Fremtid og holder sig til den nu gjældende Normering saa vel af Lærerkrafter som af disses Lønningsforhold, samt bortser fra alle større ekstraordinære Udgifter. Et enkelt Regnskabsaar selv fra den nyeste Tid afgiver ikke i denne Henseende nogen aldeles paalidelig Maalestok. Allerede den Omstændighed, at en væsentlig Del af Universitetets Indtægter ere Kornindtægter, hvis Størrelse afhænger af de stadig vexlende Kapitelstaxter, gjør denne Maalestok usikker. Men dertil kommer, at Universitetets Udgiftsposter ere saa mange og forskelligartede, at en forholdsvis større Afvigelse inden for enkelte tilgrænsende Aar er mulig. Som Udgiftsposter paa Universitetets Budget, der efter deres Beskaffenhed ere af en mere variabel Natur, skal Kommissionen nævne Kontoen for Pensioner og Kontoen for Vedligeholdelse og Istandsættelse af Bygninger. Ligeledes vil der vise sig en stadig Vexlen i Udgifterne til de med Universitetet forbundne videnskabelige Samlinger; thi bortset fra den successiv stigende Forhøjelse af disse Udgifter, som vil blive omtalt i det følgende, vil snart det ene, snart det andet af disse Instituter kræve midlertidige ekstraordinære Udgifter af forskelligt Beløb, saa at en vis Gjennemsnitssum af slige Udgifter kan paaregnes som regelmæssig. I de sidste Aars Finanslove fremtræder dernæst Dyrtidstillæget til Embeds- og Bestillingsmænd med større Afvigelser i Beløbet. Det vil herefter være forklarligt, at det nu afsluttede Regnskab for 1878—79 udviser et Underskud af 91,824 Kr. 28 Ø., eller naar man, hvad der her er rigtigst, bortser fra Statskassens Tilskud af 50,000 Kr., af 141,824 Kr. 28 Ø., medens der i Finansloven f. 1879—80, naar man bortser fra det samme Tilskud og fra den ekstraordinære Udgift af 22,000 Kr. til Universitetets Jubelfest, er paaregnet en Underbalance af 134,457 Kr. 17 Ø. Til Brug for Kommissionen har Universitetets Kvæstor udarbejdet den hermed følgende Opgjørelse af Universitetets Indtægter og Udgifter, bygget dels paa Gjennemsnittet af de sidste 10 Aars Kapitelstaxter, dels for forskellige Udgiftsposters Vedkommende paa Gjennemsnittet af Udgifterne i de sidste Aar. I de ligeledes hoslagte Anmærkninger har Kvæstor gjort nærmere Rede for, hvorledes denne Opgjørelse er foretaget, og for de Afvigelser, den frembyder i Sammenligning med Budgettet for 1880—81. Resultatet af denne Opgjørelse er et Underskud af 138,722 Kr. 71 Ø. Som det af denne Opgjørelse vil ses, har Kvæstor hverken taget Hensyn til en yderligere, mere regelmæssig Stigning af de ordinære Udgifter eller en almindeligere Lønningsforbedring eller Oprettelsen af nye Lærerpuster, saa lidt som til Opførelsen af nye Bygninger eller Anskaffelsen af kostbare videnskabelige Apparater med den deraf følgende Forøgelse af de aarlige Udgifter. Ved det Forslag til en Forøgelse af Universitetets Indtægter, som Kommissionen i det følgende skal tillade sig at stille, har man vel ment at burde tage Hensyn til en yderligere, mere regelmæssig Stigning af de ordinære Udgifter, der kan forventes at ville indtræde i den nærmeste Fremtid; men Kommissionen har heller ikke set sig i Stand til at tage de øvrige, af Kvæstor nævnte Omstændigheder i Betragtning. Rigtignok er Kommissionen i Ministeriets Skrivelse af 29. Juli anmodet om ved

Opgjørelsen af Universitetets Indtægter og Udgifter at tage Hensyn til og nøje overveje de Krav, der i Henseende til Lærerkrafter og videnskabelige Apparater kunne forudses i den nærmeste Fremtid at ville trænge sig frem, medens Ministeriet derimod har forudsat, at der ved denne Opgjørelse ikke kunde være at tage Hensyn til ekstraordinært forefaldende Udgifter, saasom til Bygningsarbejder eller Anskaffelsen af større videnskabelige Apparater, hvortil der efter Ministeriets Formening i de mødende Tilfælde særlig maatte gjøres Udvej til at tilvejebringe Midlerne. Af Grunde, hvis Rigtighed Kommissionen har været forvisset om, at Ministeriet selv vilde erkjende, har den imidlertid ikke ved sin Beregning kunnet tage Hensyn til den Udgiftsforøgelse, der i den nærmeste Fremtid maatte blive foranlediget ved en Godkjendelse af Kravene til en Forøgelse af Universitetets Lærerkrafter og en forholdsvis større Udvidelse af de med det forbundne videnskabelige Apparater. Selv om Kommissionen havde tiltroet sig at være i Besiddelse af den fornødne Sagkundskab til at have en begrundet Dom om Omfanget af de Krav, der i disse Henseender kunde anses for berettigede, vilde den dog have været ganske ude af Stand til at fælde en saadan Dom, uden først at have plejet en vidtløftig Forhandling med en Række af forskellige Universitetsmyndigheder, og det vilde have været aldeles umuligt at tilendebringe Kommissionens Forhandlinger og Overvejelser om disse Punkter til den Tid, til hvilken Ministeriet har ønsket denne Betænkning afgivet. Hertil kom, at det var Kommissionen bekjendt, at forskellige Spørgsmaal om en Udvidelse af Lærerkrafterne af Ministeriet selv vare henviste til Overvejelse andetsteds. De samme Grunde, der vilde have gjort det aldeles umuligt for Kommissionen ved sin Opgjørelse at tage Hensyn til en almindelig Lønningsforbedring for Universitetets mange forskellige Embeds- og Bestillingsmænd, uagtet Revisionen af Lønningsloven af 25. Marts 1871 er forestaaende, have medført, at Kommissionen heller ikke har kunnet medtage en Forøgelse af Lærerkrafterne eller en forholdsvis større Udvidelse af de videnskabelige Apparater i sin Beregning over Universitetets finansielle Status for den nærmeste Fremtid.

Kommissionen har saaledes kun kunnet bygge sin Opgjørelse af Udgifterne paa de nuværende Forhold og den nu gjældende Normering af Lærerkrafter, Lønninger o. s. v., skjønt Kommissionen ganske vist har den Overbevisning, at der i disse Retninger i den nærmeste Fremtid maa foregaa Forandringer, som vilde medføre en ikke ringe Forhøjelse af Universitetets Udgifter. Men Opmærksomheden maa henledes paa, at der i den 3dje Paragraf i det Forslag, Kommissionens Flertal (7 af 8 Medlemmer) i det følgende vil tillade sig at stille, indeholdes en Bestemmelse, som vil forebygge, at senere indtrædende Udgiftsforhøjelser medføre et Forbrug af Universitetets Kapitalformue, selv om der ikke paa anden Maade tilvejebringes de fornødne Midler til Afholdelsen af de forøgede Udgifter.

Af de i det foregaaende angivne Data om Universitetets finansielle Stilling i Øjeblikket fremgaar, at Universitetets Underskud for Tiden kan ansættes til omtrent 140,000 Kr. Kommissionen vilde imidlertid ikke kunne anse det for rigtigt ved sit Forslag om Tilvejebringelse af Ligevægt mellem Indtægter og Udgifter at gaa ud fra denne Sum; thi, endog bortset fra Forandringer i Normeringen af Lærerkrafter, Lønninger o. s. v., og fra alle ekstraordinære Foretagender, er det sikkert, at Universitetets ordinære Udgifter ogsaa i den nærmeste

Fremtid ville være i en jævn Stigning. Et Tilbageblik paa tidligere Regnskaber viser dette, og det følger ogsaa ligefrem af Omstændighederne. Dels vil Stigningen være foranlediget ved de samme Grunde, som vel for saa godt som alle Statsanstalter medføre en Udgiftsforøgelse, dels skyldes den, at de mange, med Universitetet forbundne, omfattende videnskabelige Samlinger og Apparater stadig voxe, hvad jo er en Betingelse for, at de kunne fyldestgjøre deres Øjemed, og derfor stadig kræve forøgede Udgifter, ikke blot i Henseende til Materiel, men ogsaa i Retning af de personlige Kræfter, som ere uundværlige for Bevarelsen, Udviklingen og Benyttelsen af disse Apparater. Med disse Forhold for Øje har Kommissionen ment, at den forøgede Indtægt, der maatte tilflyde Universitetet, for at dets Indtægter i den nærmeste Fremtid kunde dække dets Udgifter, burde beregnes til 160,000 Kr. Kommissionen erkjender imidlertid, at denne Sum er valgt noget vilkaarlig, og man gjentager, at det ikke har været Kommissionens Tanke, at dette Beløb skulde kunde dække den Udgiftsforhøjelse, som en Forøgelse af Lærerkrafter, eller en almindelig Lønningsforbedring og desl. kunne medføre.

Kommissionens Flertal har ment, at de Kilder, hvorfra den nævnte Indtægtsforhøjelse af 160,000 Kr. maatte hentes, kun kunde være Statskassen og Kommunitetet, men at de historisk-retlige Forhold ogsaa gave naturlig Anvisning paa disse Kilder. At Statskassen kommer Universitetet til Hjælp, er jo ligefrem grundet i dettes Karakter som Statsanstalt, og hermed stemmer det jo ogsaa, at det er Statsmagten, som til alle Tider, naar Universitetets Behov krævede det, har tillagt det Tilskud, enten af Statskassen eller Kommunitetet. I denne Henseende kan Kommissionen ganske henvise til den foregaaende Udvikling, og den tvivler ikke om, at man vil finde et særligt Motiv for en rundelig Understøttelse fra Statskassens Side i den foran omtalte Række af Begivenheder, der væsentlig have bidraget til en Forværrelse af Universitetets Økonomi, medens de paa samme Tid have bespartet betydelige Udgifter for Statskassen eller paa anden Maade været den til økonomisk Fordel.

Hvad dernæst Kommunitetet angaar, fremgaar det ligeledes af den i det foregaaende givne Udvikling, at det har fuldgyldig Hjemmel i de historisk retlige Forhold, at dette Institut, hvis Midler give et betydeligt Overskud ud over, hvad der kræves til en rundelig Varetagelse af dets nærmeste fundatsmæssige Formaal, kommer Universitetet til Hjælp, naar dette trænger til Understøttelse.

Under Kommissionens Forhandlinger er der blevet rejst Spørgsmaal, om ikke Sorø Akademi ved denne Lejlighed burde yde Universitetet et Tilskud. Flertallet har dog ikke kunnet tiltræde noget Forslag i denne Retning. Man vilde herved komme ind paa en ganske ny Anvendelsesmaade af Akademiets Midler, hvis Konsekvenser det ikke var let at overse. Det syntes saa meget mindre rigtigt i Øjeblikket at tage Bestemmelse om en Understøttelse fra denne Kilde til Universitetet, som der i den nyeste Tid igjen er rejst Spørgsmaal om en anden meget omfattende Anvendelse af Akademiets Midler. Naar det i Kommissionen er blevet antydet, at Sorø Akademi, hvis det fik Paalæg om at udrede en Understøttelse til Universitetet, maatte have en Lettelse i sine nuværende Udgifter til Statsanstalter, som staa Akademiet fjærnere, saa ligger det ganske uden for Kommissionens Opgave at tage de herhen hørende Spørgsmaal under Overvejelse.

Kommissionens Flertal er gaaet ud fra, at der næppe kunde være Tale om

at tilvejebringe en forøget Indtægt for Universitetet af 160,000 Kr. ved til dets Kapitalformue fra Statskassen og Kommunitetets Kapitalformue at henlægge en Sum, hvis Rente, beregnet til 4 pCt., udgjorde dette Beløb, eller med andre Ord en Kapital af 4 Millioner. Men paa den anden Side have vi dog anset det for naturligt, at en Del af den forøgede Indtægt skaffedes til Veje ved Henlæggelsen af en Kapital. Herved vilde ikke blot opnaas, at den betydelige Formindskelse, som Universitetets Kapitalformue i de senere Aar er undergaaet, blev retableret, men ogsaa, at de aarlige Tilskud kunde holdes inden for en passende Grænse, der omtrent svarede til de aarlige Tilskud, som Statskassen i de senere Aar har ydet til Universitetet, og som Kommunitetet indtil Finansaaret 1873—74 ydede til det. En saadan Kapitalhenlæggelse maa ogsaa af den Grund anses naturlig, at Statskassen maa erkjendes at have dels besparet forholdsvis større Udgifter, dels indvundet betydelige Summer ved de Begivenheder, som til samme Tid i høj Grad have betyngt Universitetets Budget, og at den betydelige Stigen i Kommunitetets Kapitalformue, der er foregaaet i de sidste Aar, netop skyldes, at dets tidligere aarlige Tilskud til Universitetet ere ophørte, og at Universitetet har afholdt Udgifter, om hvilke det tidligere havde været forudsat, at de skulde udredes af Kommunitetet. Kommunitetet er jo ogsaa tidligere kommet Universitetet til Hjælp ved Kapitaltilskud under lignende Forhold, saaledes f. Ex. ved Normalreglm. af 1844, jfr. foran S. 19. Det er ikke Kommissionens Mening, at de Kapitalbeløb, som saaledes ville være at henlægge til Universitetet, henholdsvis fra Statskassen og Kommunitetet, skulle udfindes ved en nøjagtigere Opgjørelse af den Fordel, som disse paa den ene Side have haft, og det Tab, som Universitetet paa den anden Side har lidt ved de i det foregaaende paapegede Foranstaltninger. Der kan naturligvis ikke være Tale om Fremsættelsen af noget Retskrav over for fuldgyldige Beslutninger af den højeste Statsmagt. Men Kommissionen mener, at Opgjørelsen bør grundes paa, hvad der i og for sig kan være billigt og retfærdigt, under tilbørligt Hensyn til alle berettigede Interesser. En Bestemmelse af Kapitalbeløbenes Størrelse maa formentlig for en væsentlig Del afhænge af finansielle Betragtninger, om hvilke Kommissionen i sin Helhed ikke tiltror sig at kunne fælde nogen kompetent Dom. Saaledes beror det nærmest paa finansielle Hensyn, i hvilket Omfang det maa anses for rigtigst at kapitalisere Statens Tilskud. Naar vi i det følgende nævne bestemte Summer, saa sker det altsaa ikke for dermed at betegne, at disse efter vor Mening ubetinget bør fastholdes; men Kommissionen skal beredvillig indrømme, at andre fuldkommen berettigede Hensyn ville kunne føre til derfra afvigende Resultater. Vort Forslag om, at Kapitalbeløbene fra Statskassen og Kommunitetet tilsammen skulde udgjøre 2 Millioner, er til Dels paavirket af, at det er forekommet os ret naturligt, at Halvdelen af den foreslaaede Indtægtsforøgelse (160,000 Kr.) tilvejebragtes ved Rente af en Kapitalforøgelse, Halvdelen af aarlige Tilskud, der omtrent svarede til de tidligere fra Statskassen og Kommunitetet ydede Tilskud. Naar det er foreslaaet, at der fra Statskassen skal overføres en Kapital af 1,250,000 Kr., og fra Kommunitetets Kapitalformue 750,000 Kr., er dette væsentlig grundet i, at de i det foregaaende fremhævede Betragtninger om Universitetets Forhold til Statskassen og Kommunitetet naturlig føre til, at den forholdsvis større Del af Kapitaltilskuddet udredes af Statskassen. Kommissionen har selvfølgelig forudsat, at en

Del af Kommunitetets Kapitaltilskud vilde blive fuldbyrdet gennem en Udslettelse af den Gjæld, hvori Universitetet for Tiden staar til Kommunitetet.

I Henhold til, hvad der saaledes er udviklet, tillader Kommissionens Flertal sig at foreslaa, at der forelægges Rigsdagen et Lovforslag af følgende Indhold:

Forslag til Lov om Tilvejebringelse af Ligevægt mellem Universitetets Indtægter og Udgifter.

§ 1. Til Universitetets Kapitalformue overføres 1,250,000 Kr. fra Statskassen og 750,000 Kr. fra Kommunitetets Kapitalformue.

§ 2. Til Dækning af Universitetets Udgifter udreder Statskassen og Kommunitetet hyer et aarligt Tilskud af 40,000 Kr.

§ 3. Naar Universitetets Udgifter i noget Aar overskride dets Indtægter, dækkes Underskuddet halvt af Statskassen, halvt af Kommunitetet.

Medundertegnede Winther, der i Hovedsagen, Nødvendigheden af allerede nu at forskafe Universitetet en bedre økonomisk Stilling, er enig med Kommissionens Flertal, afviger dog i sin Betragtning i flere Punkter saa meget fra dettes Anskuelser om denne Sag, at jeg finder det hensigtsmæssigt, i Stedet for paa hvert enkelt Punkt at gjøre mine Modbemærkninger, at give en samlet Begrundelse af min Særstilling.

Jeg formener, at en endelig Ordning af Universitetets økonomiske Forhold bør udsættes, indtil der samtidig kan tages Beslutning om samtlige under Kirke- og Undervisningsministeriet henlagte, med særlige Fonds doterede Instituters Stilling.

Det er, naar henses til de i saa Henseende i Folketinget fremkomne Forslag, lidet sandsynligt, at Rigsdagen vil fastsætte en endelig Ordning for disse Instituters Økonomi, førend der fra dens Side har været anstillet Undersøgelse af deres samtlige Forhold.

Da det ikke kan forudses, naar en saadan Undersøgelse og den deraf betingede Ordning kan komme i Stand, da der til forskellige Tider ved Finansloven er fulgt forskjellig Fremgangsmaade med Hensyn til disse Instituters Fonds, hidrørende fra vexlende Anskuelser om flere af deres indbyrdes Forhold, hvoraf er fulgt, at navnlig Universitetets økonomiske Stilling er blevet væsentlig forringet, vil det, for ikke at berede en hensigtsmæssig endelig Ordning Vanskeligheder, være nødvendigt, allerede nu at træffe midlertidige Foranstaltninger, hvorved Universitetet sættes i Stand til, indtil videre at tilfredsstille de det satte Opgaver uden at angribe sin Kapital. Det følger af denne min Formening, at der, ved hvad der nu i denne Retning maatte foretages, aldeles ikke gaas ud fra Rets-synspunkter om disse Instituters Forhold til Staten eller til hverandre indbyrdes, og den foran af Kommissionen fremdragne historiske Beretning om deres økonomiske Udvikling skal her kun tjene til Vejledning med Hensyn til Kilderne, hvorfra og i hvilket Omfang de Midler, ved hvilke Universitetet midlertidig kan støttes, billigvis kunne tages. Jeg har derfor ikke haft Betænkelighed ved i Principet at tiltræde Flertallets Indstilling.

Af den historiske Oversigt ses, at navnlig siden Forfatningens Indførelse dels Kommunitetet har maattet støtte Universitetet, dels Statskassen, for saa vidt det var nødvendigt, har støttet det, medens andre af Instituterne med særlige

Fonds have maattet afgive Bidrag til almindelige Statsformaals Fremme, f. Ex. Sorø Akademis Bidrag til Videnskaber og Kunster i Almindelighed, Tilskud til Seminariefonden og Seminarierne, Tilskud til Folkehøjskoler og andre til Almenoplysningens Fremme sigtende Foranstaltninger.

Den paatænkte midlertidige Ordning af Universitetets økonomiske Forhold maa efter min Mening med fuld Berettigelse kunne ske gennem Finansloven; men der er paa den anden Side ikke noget betænkeligt ved at foretage en midlertidig Omfordeling af Statens Formue ved særlig Lov.

Ministeriet har i Skrivelsen til Kommissionens Formand af 29. Juli nærmest henvist til Statskassen og Kommunitetet; men det forekommer mig, at der er Grund til ogsaa at hente Bidrag fra Sorø Akademi. Akademiets Midler vare oprindelig bestemte til Videnskabens Fremme; Akademiet var til en Tid selv en videnskabelig Højskole, og det hørte med til Planen for denne, at give yngre Videnskabsmænd Lejlighed til at øve deres Kræfter, saaledes at Universitetets Lærerkorps derfra kunde suppleres, om end denne Plan kun i ringe Grad kom til Udførelse. Blandt de Krav, som i Videnskabens Interesse stilles til Universitetet og medføre stigende Udgifter, er Ansættelsen af flere ekstraordinære Docenter og en nødvendig Lønningsforhøjelse for de allerede ansatte. Til dette Øjemed synes Sorø Akademis Midler efter deres oprindelige Formaal naturlig at burde yde Universitetet en Hjælp. De herhen hørende Udgiftskonti 7. a. og b. paa Universitetets Budget i Finansloven for Finansaaret 1879—80 beløbe sig til 28,150 Kr. Et aarligt Bidrag fra Sorø Akademi af omtrent Halvdelen 14,000 Kr. forekommer mig derfor passende.

Betragter man Sorø Akademis Budget, ses det, at den lovgivende Magt har ladet det støtte Foranstaltninger, der have en højere Almendannelse til Formaal. Det er endogsaa en fra flere Sider og nylig af Regeringen godkendt Fordring til Sorø Akademi, at dets Midler skulle støtte en højere folkelig Dannelse. Efter Kirke- og Undervisningsministerens Udtalelse i sidste Rigsdagssamling bør den dette Øjemed tjenende Undervisning finde Sted i Kjøbenhavn, navnlig fordi de dertil nødvendig fordrede store Anskuelseshjælpemidler i vort Land ikke haves andetsteds. Blandt disse er der to Instituter, som ville være af særlig Betydning for den paatænkte Højskoleundervisning, nemlig den botaniske Have og de naturhistoriske Museer. Disse tynges, som af Kommissionen vist, særlig paa Universitetets Budget, idet de ere anlagte efter en Maalestok, som i høj Grad overstiger Universitetets Behov. Et Tilskud hertil fra Sorø Akademi vilde derfor være i Overensstemmelse med Ministerens Udtalelse. Bidraget havde jeg tænkt mig ansat til Halvdelen af Universitetets antydede Merudgift til disse to Instituter. Hvad angaar den anden Halvdel, vilde det ganske vist være i sin Orden, om Kjøbenhavns Kommune ydede et hertil svarende aarligt Bidrag, da disse Instituter i særlig Grad tjene dens Indbyggere til Belæring og Behagelighed, den botaniske Have desuden til Stadens Forskjønnelse. De Erfaringer, man har fra den senere Tid, give imidlertid næppe Haab om Tilskud fra denne Kant, og Statskassen maa da naturligen træde til i Stedet, men kan i Lighed med, hvad der er gjort med Hensyn til andre Foranstaltninger i Retning af almindelig Folkeoplysning, muligens her lade Sorø Akademi opfylde Kommunens og sin Pligt, saa at Akademiet udræder et Bidrag, svarende til den hele Merudgift. Udgiften, som af Universitetet

udredes aarlig til disse to Instituter ud over, hvad der behøvedes, dersom de vare indskrænkede til det for Universitetets Brug nødvendige, anslaaes til følgende:

for Museerne ca.	26,000 Kr.
— Botanisk Have over	34,000 —
	I alt... 60,000 Kr.

Det Tilskud, som efter min Mening burde ydes af Sorø Akademi, vilde saaledes blive: Til Museerne 60,000 Kr., til Lektorerne 14,000 Kr., i alt 74,000 Kr. eller maaske afrundet nedad til 70,000 Kr. Selvfølgelig maatte Sorø Akademis Budget, for at holde Balance, i saa Fald have en Lettelse i dets nu værende Udgifter til Statsanstalter, der ligge Akademiet fjærnere.

Det andet Institut med særlige Fonds, hvorfra Hjælp maa ydes, staar i en saa nær Forbindelse med Universitetet, at det var en i lang Tid herskende Anskuelse, at disse med flere videnskabelige Instituter burde sammensmeltes, og det er en paavisselig Kjendsgjerning, at det var under denne Anskuelses Indflydelse, at man i sin Tid ved Finansloven borttog fra Universitetet forskjellige Kommunitets-tilskud, idet man betragtede det som blot Bogholderbesværligheder, at bibeholde disse Mellemregningsposter. Lige over for den i senere Tid herskende, fra hin Tids afvigende, Anskuelse om Universitetets Forhold til Kommunitetet taler Billighed for, at den Tilstand midlertidig væsentlig føres tilbage, som fandt Sted, førend de oven for omtalte Fradrag fra Universitetet besluttedes. Den Forbedring i Kommunitetets finansielle Status, som stammer fra Ophøret af dets Tilskud til Universitetet, anslaaes uden Rente og Rentes Rente til ca. 336,000 Kr. Dersom den botaniske Have skulde være indrettet alene efter Universitetets Behov, vilde Udgifterne dertil ingenlunde have naaet den Indtægt, der kunde fremkomme ved Salget af den gamle botaniske Have, og det er derfor billigt, at Universitetet befries fra sin Gjæld i Anledning af den nye botaniske Haves Anlæg, ca. 353,000 Kr. Et Kapitaltilskud fra Kommunitetet til Universitetet af de to foran nævnte Summer 336,000 Kr. + 353,000 Kr., i alt 689,000 Kr. vilde i og for sig ikke være ubillig; men naar henses til, at der er foreslaaet et aarligt Bidrag, som er større end Kommunitetets tidligere faste Bidrag, bør det maaske af Hensyn til de nuværende Anskuelser nedsættes, hvis Universitetet uagtet denne Nedsættelse kan komme til Balance.

Som det ses af foran staaende Betænkning antages det efter en nøje Prøvelse i Kommissionen, at Universitetet for at kunne fyldestgøre de til det nu og i den nærmeste Fremtid stillede Fordringer, behøver et aarligt Tilskud af 160,000 Kr., og heri er jeg enig. Hvad deri kommer til at mangle ud over Tilskuddene fra Sorø Akademi og Kommunitetet, maa udredes direkte af Statskassen.

Gaar man ind paa mit Forslag om et Bidrag fra Sorø Akademi stort 70,000 Kr., bliver tilbage at udrede af Kommunitetet og Statskassen 90,000 Kr. Kommissionens Flertalsforslags Delingsforhold forekommer mig at paalægge Kommunitet en noget for stor Byrde, navnlig under Hensyn til Statskassens Fordel ved Salget af den gamle botaniske Haves Grund.

Naar Kommunitetet aarlig tilskød 40,000 Kr., vilde et Tilskud som Statskassens for indeværende Finansaar fastsatte 50,000 Kr. formentlig være passende,

navnlig fordi Statskassen, hvis mit Forslag om Sorø Akademis Tilskud vedtoges, vilde komme til en Merudgift til Lettelse for Sorø Akademi.

Da Universitetet er et rent Statsinstitut, som det hidtil har været anset for rigtigt at udstyre med særlige Fonds, synes det mest stemmende med Sagens Natur, indtil anderledes bestemmes, nu af Statskassen at give Universitetet en ti Tilskuddet som aarlig Rente svarende Kapital, altsaa 50,000 Kr. \times 25 eller 1,250,000 Kr., hvortil Statens Tilskud til Universitetet da maa være indskrænket, saa længe dette forbliver i denne særlige finansielle Stilling.

Muligen burde Sorø Akademi og Kommunitetet ligeledes affinde sig med Kapitaludbetaling helt eller delvis. I første Tilfælde blev Tilskuddet for Sorø Akademi 70,000 Kr. \times 25 = 1,750,000 Kr., Akademiet vilde derefter beholde tilbage en Kapitalformue af over 7 Millioner Kr.; Kommunitetets Bidrag ligeledes 40,000 Kr. \times 25 = 1,000,000 Kr., dets Kapitalformue blev derefter ca. 2,600,000 Kr.

Naar disse Foranstaltninger vare truffene, vilde der være givet Universitetet en meget gunstig økonomisk Stilling, indtil Staten tager anden Bestemmelse herom.

Dersom dette gennemføres, bør der fra Rigsdagens Side gjøres Fordring paa, at saa store Summer ikke undergives nogen som helst anden Indflydelse end den Ministers, som har Ansvar for herfor; at som Følge heraf den gjældende Bestemmelse om, at Konsistoriums Betænkning i visse Tilfælde skal indhentes, sættes ud af Kraft, og at der foretages en Forandring med Hensyn til den af inspectores quæsturæ hidtil foretagne Kontrol med Kvæstors Administration af Universitetets Formue.

Det vilde formentlig kunne bidrage til, at de foreslaaede finansielle Operationer vedtages, om det samtidig bestemmes, at de forskjellige Kapitaler, som flyttes, blive udlaante i faste Ejendomme til Afhjælpning af den i Byerne og paa Landet tilstedeværende store Trang til billigere Laan i faste Ejendomme, der nylig er konstateret.

Det er en Selvfølge, at jeg forbeholder mig som Folketingsmand, om fornødent, at stille Forslag i Retning af oven nævnte Betingelser.

Lovforslaget, formet efter foranstaaende Udvikling, vilde lyde saaledes:

§ 1.

Til Universitetets Kapitalformue overføres 1,250,000 Kr. fra Statskassen, 1,750,000 Kr. fra Sorø Akademi, 1,000,000 Kr. fra Kommunitetets Kapitalformue.

§ 2.

Oven nævnte tilskudte Kapitaler skulle udlaanes i faste Ejendomme i Kjøbstæderne og paa Landet til 4 pCt. aarlig Rente, under de for Udlaan af umyndiges Midler gjældende Regler.

Eller:

§ 1.

Til Universitetets Kapitalformue overføres 1,250,000 Kr. fra Statskassen, 500,000 Kr. fra Sorø Akademis og 500,000 Kr. fra Kommunitetets Kapitalformue.

§ 2.

Til Dækning af Universitetets Udgifter udredes aarlige Bidrag af Sorø Akademi 50,000 Kr. og af Kommunitetet 20,000 Kr.

§ 3.

Oven nævnte tilskudte Kapitaler skulle udlaanes i faste Ejendomme i Kjøbstæderne og paa Landet til 4 pCt. aarlig Rente, under de for Udlaan af umyndiges Midler gjældende Regler.

Med Hensyn til dette Mindretals-Forslag skal Flertallet, næst at henvise til den i det foregaaende givne Udvikling, der vil indeholde tilstrækkelig Oplysning om, hvorfor det ikke har kunnet tiltræde dette Forslag, indskrænke sig til at bemærke, at for saa vidt der i dets Motivering er fremsat Ønske om, at det i den kgl. Resol. 21. Decbr. 1837 § 4 givne Tilsagn, at der ingen Sinde, uden at Konsistoriums Betænkning først er indhentet, vil blive foretaget nogen væsentlig Forandring med Hensyn til Substansen af Universitetets Formue, maa blive ophævet, og at den Kontrol, som inspectores quæsturæ hidtil have ført med Kvæsturens Administration af denne Formue, maa bortfalde, ere disse Punkter, der ikke staa i nogen direkte Forbindelse med den foreliggende Sag, først fremkomne, efter at Kommissionens Forhandlinger i det væsenlige vare endte, hvorfor de ikke have været Gjenstand for nærmere Prøvelse af Kommissionen i sin Helhed.

Den til Undersøgelse af Universitetets finansielle Stilling af Kirke- og Undervisningsministeriet nedsatte Kommission.

Oktober 1879.

Aagesen. Berg. Bille. Holm. Linde.
Madvig, Moltke. Winther.
Formand.

Bilag
(meddelt af Universitetets
Kvæstor.)

Opgjørelse af

Universitetets Indtægter og Udgifter.

Indtægt:

1. Jordebogs- og Tiendeindtægternes Overskud:

Indtægter:	Kr. Ø.
a. Jordebogsafgifter (Arvefæste-, Fæste- og Forpagtningsafgifter)	152,141. 55
b. Rekognitioner	2,000. "
c. Indtægt af Fredskovene	750. "
d. Tiendeindtægter	109,840. 53
e. Forskjellige Indtægter	1,168. 50

Tilsammen Indtægt. . . 265,900. 58

At overføre . . . 265,900. 58

	Kr. Ø.	Kr. Ø.
Overført...	265,900. 58	
Udgifter:		
	Kr. Ø.	
a. Kongelige Skatter og Afgifter, derunder indbefattet den tidligere Seminariefonds-afgift.....	6,400. „	
b. Bondefogedlønninger	319. 12	
c. Andre Udgifter ved Godset og i Anledning af Tiendeopkrævningen	200. „	
d. Udgifter ved Universitetets 13 Landsbykirker uden for de egentlige Bygningsudgifter	2,600. „	
e. Til Kirkernes Forskjønnelse efter Konsistoriums Bestemmelse.....	1,200. „	
Tilsammen Udgift...	10,719. 12	
Overskud...	255,181. 46	
2. Renter af Kapitalformuen.....	61,500. „	
3. Studieskat og Kathedraticum.....	9,178. 93	
4. Indtægter af Almanakprivilegiet	28,000. „	
5. Renter af nogle Legater	4,671. 48	
6. Jordskyldspenge	480. 53	
7. Overskud af Examen- og Immatrikulationsgebyrer samt Dekanatsindtægter	2,700. „	
8. Afgiften for Bestyrelsen af Universitetets Legater	3,700. „	
9. Bidrag til Kvæsturudgifter	3,584. „	
10. Tilfældige Indtægter.....	50. „	
I alt Indtægt...	369,046. 40	

Udgift:

1. Lønninger efter Lov af 25. Marts 1871:		
a. Efter Lovens § 3 Lønninger til de normerede Professorer, Lektorer og Docenter	202,200 Kr.	
b. I Følge L. 25. Marts 1871, §§ 1, 6 (Universitetets Andel) og 7	20,300 —	
c. Efter L. 25. Marts 1871 § 8 Universitetets Andel af den deri anførte samlede Lønningssum	38,020 Kr.	
med Tillæg i Følge Lovens § 2 til Universitetsbibliotheket	4,200 —	
	42,220 Kr.	
forhøjet ved Finansloven for 1873—74 med	4,220 —	
og ved Finansloven for 1875—76 med....	4,220 —	
	50,660 —	
d. I Følge Lovens § 9 Universitetets Andel af den samlede Sum, 4,600 Kr., til Honorarer.....	3,600 —	
e. I Følge samme Paragraf Honorarer til faste Censorer eller Examenskommissioner ved Universitetets forskellige Embedsexamina, forhøjet ved Finansloven for 1875—76, indtil	19,800 —	
	296,560. „	
2. 8 Huslejeportioner (L. 25. Marts 1871 § 3) à 800 Kr.....	6,400. „	
3. Til de med Universitetet forbundne videnskabelige Samlinger, efter Fradrag af de under Udgiftspost 1. Litra b. og c. optagne Lønninger, nemlig:	Kr. Ø.	
a. Bibliotheket.....	8,981. „	
b. Den botaniske Have	37,372. 10	
c. Det forenede grevelige Moltkeske, Universitetet tilhørende, zoologiske Museum og det kongelige naturhistoriske Museums zoologiske Afdeling	8,940. „	
d. Det mineralogisk-geognostiske Museum.....	1,166. 68	
e. Universitetets kemiske Laboratorium.....	5,250. „	
f. Det astronomiske Observatorium	2,107. 44	
g. Det fysiologiske Laboratorium	2,360. „	
At overføre...	66,177. 22	302,960. „

	Kr. Ø.	Kr. Ø.
Overført...	66,177. 22	302,960. "
h. Det normal-anatomiske Museum	186. 14	
i. Det patologiske Museum	186. 16	
k. Den kirurgiske Instrumentsamling	600. "	
l. Den farmakologiske Samling	100. "	
m. Samlingernes Offentlighed	1,780. "	
	69,029. 52	
Almindelige Udgifter vedkommende alle Samlingerne	5,000. "	74,029. 52
4. Særegne Udgifter til det lægevidenskabelige Fakultet		1,360. "
	Kr. Ø.	
5. a. Udgifter ved Konsistorium	3,726. "	
b. Til Professorernes Fritryk	900. "	4,626. "
6. Pensioner og Understøttelser:		
a. Pensioner til Universitetslærere og deres efterladte	33,026. 37	
b. Pensioner til andre pensionsberettigede	1,395. 53	
c. Understøttelser til saadanne Universitetsbetjente, som ej have Adgang til Pension af Universitetet, for saa vidt dette er traadt i den almindelige Pensionskasses Sted	2,479. 01	36,900. 91
7. a. Til videnskabelige Formaals Fremme	26,500. "	
b. Til en Docent i islandsk Historie og Literatur	2,000. "	
c. Extraordinært til Honorar til en Overlæge ved Kom- munehospital	2,000. "	
d. Udgifter til den kliniske Undervisning ved Frederiks Hospital	1,450. "	
e. Til Overlægen ved den ene medicinske Afdeling paa Frederiks Hospital, personlig Godtgørelse	600. "	32,550. "
8. Kvæsturudgifter med Undtagelse af Lønninger		4,000. "
9. a. Egentlige Bygningsudgifter:	Kr. Ø.	
1. Vedligeholdelsesudgifter, derunder 800 Kr. i Vederlag for Afløsning af Pligt- arbejde til Kirkerne	18,900. "	
2. Hovedstandsættelser	9 992. 68	28,892. 68
b. 1. Skatter, Afgifter og Assurancepræmie ..	7,300. "	
2. Brændsel, Belysning og Inventarium ... Herunder 22 Læster Kul, 4 Favne Brænde og 178,800 Sjettedel Tdr. Gas	4,100. "	
3. Dekorationsarbejde	1,200. "	12,600. "
		41,492. 68
10. Forskjellige løbende og ekstraordinære Udgifter		4,300. "
11. Dyrtidstillæg til Embeds- og Bestillingsmænd i Overensstemmelse med de for Finansaaret 1879—80 fastsatte almindelige Regler		5,550. "
	I alt Udgift...	507,769. 11
	Den beregnede Indtægt er...	369,046. 40
	Aarligt Underskud*)...	138,722. 71

*) Ved dette Underskud er der ganske bortset fra en yderligere, mere regelmæssig Stigning af de ordinære Udgifter, samt fra hvad der i Fremtiden maatte udfordres til

- a. Opførelsen af nye Bygninger og andre lignende store ekstraordinære Udgifter, med den deraf følgende Forøgelse af de aarlige Udgifter;
- b. En almindeligere Lønningsforbedring og Oprettelsen af nye Lærerpuster.

Anmærkninger.

Ved Indtægten.

ad 1. Da hele Universitetets Gods nu er afhændet, dels til Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte og dels til Selvejendom, alene med Undtagelse af nogle faa jordløse Huse, tilhørende Kirkerne, og ubebyggede Jordlodder i Eng- og Flegmarken ved Roskilde, hvilke ved Ledighed bortforpagtes paa 10 Aar ad Gangen, og da samtlige Tiendeafgifter ere faste og uforanderlige, vil der ikke kunne fremkomme anden Forandring i Sæd-Kvantiteterne end, at der af og til kan blive en ubetydelig Tilgang eller Afgang i Forpagtningsafgiften af disse Jordlodder.

D. 31. Marts 1879 udgjorde de aarlige Afgifter:

	Rug.		Byg.		Havre.		Penge.	
	Td.	Skp. Fd.	Td.	Skp. Fd.	Td.	Skp. Fd.	Kr.	Ø.
a. Arvefæste-, Fæste- og Forpagtningsafgifter...	4,109.	6. „ $\frac{2}{3}$.	5,172.	3. „ $\frac{7}{8}$.	4,077.	4. 1 $\frac{2}{3}$.	4,533.	98.
b. Tiendeafgifter.....	138.	5. „ $\frac{1}{2}$.	9,075.	4. „ $\frac{5}{8}$.	109.	„ 2 $\frac{1}{2}$.	498.	83.
I alt...	4,248.	3. „ $\frac{3}{4}$.	14,247.	7. 1 $\frac{1}{2}$.	4,186.	5. „ $\frac{7}{12}$.	5,032.	81.

Sæden er anslaaet til Penge efter samme Regel, som følges ved de aarlige Finanslove, nemlig efter Gjennemsnit af Kapitelstaxterne for hele Riget for de sidste 10 Aar, hvilket for Aarene 1869 1878 udgjør 13 Kr. 30 Ø. pr. Td. Rug, 11 Kr. 75 Ø. pr. Td. Byg og 7 Kr. 89 Ø. pr. Td. Havre.

Disse Gjennemsnitsbeløb have imidlertid nu naaet en saadan Størrelse, at det turde være meget tvivlsomt, om Kapitelstaxten for Sjællands Stift — hvorefter Afgifterne betales — vil blive saa høj for en længere Aarrække i Fremtiden, i hvilken Henseende bemærkes, at Gjennemsnitskapitelstaxterne for dette Stift for de sidste 20 Aar fra 1859—78 kun er for

Rug 12 Kr. 92 Ø., Byg 11 Kr. 49 Ø., Havre 7 Kr. 90 Ø.

og for de sidste 24 Aar 1855

—1878, med Udskydning af

de 2 højeste og 2 laveste

Taxter.....

Rug 12 — 72 —, Byg 11 — 47 —, Havre 7 — 91 —

ad 2. Efter Regnskabet for 1878—79 udgjorde de

rentebærende Aküyer..... 1,966,624 Kr. 68 Ø.

Heraf skal afholdes Universitetets Underskud for 1879—80,

paaregnet til..... 106,457 — 17 —

Igjen... 1,860,167 Kr. 51 Ø.

Af denne Kapital udgjør Renten à 4 pCt..... 74,406 Kr. 70 Ø.

Men herfra drages 4 pCt. Rente af Universitetets Gjæld til

Kommunitetet, stor 353,008 Kr. 34 Ø., optaget til Dækning

af Universitetets Underskud for 1873—74 og 1874—75... 14,120 — 33 —

Igjen... 60,286 Kr. 37 Ø.

som, paa Grund af det højere Udbytte, der kan ventes af Universitetets Nationalbankaktier, og med Hjælp af den midlertidige Forrentning af de kontante Beholdninger, ventes forøget til 61,500 Kr.

ad 3. Som i Finansloven for 1879—80.

ad 4. I Forhold til de seneste Aars Indtægt opført med 1,000 Kr. mere.

ad 5, 6, og 7. Som i Finansloven for 1879—80.

ad 8. Forhøjet med 100 Kr. paa Grund af Legatmassens jævne Forøgelse.

ad 9 og 10. Som i Finansloven for 1879—80.

Ved Udgiften:

ad 1. a. Det her opførte Beløb udkommer efter en Gjennemsnitsberegning saaledes:

A. For hver af de 39 normerede Professorater er Begyndelseslønnen 3,200 Kr.

stigende til... 6,000 —

9,200 Kr.

Gjennemsnitsløn... 4,600 Kr.

× 39

179,400 Kr.

At overføre... 179,400 Kr.

	Overført...	179,400 Kr.
B. 2 Lektorer ved det lægevidenskabelige Fakultet,		
en Lektor i Kemi og 3 normerede Docenter i de levende		
Sprog, lønnes hver med.....		
	2,400 Kr.	
	stigende til...	5,200 —
		7,600 Kr.
	Gjennemsnit...	3,800 Kr.
	×	6
		22,800 —
	I alt...	202,200 Kr.

der paa det allernærmeste svarer til Gjennemsnitbeløbet af, hvad der efter hver Lærers Tjenestetid er optaget paa de sidste 5 Aars Finanslovsforslag, bortset fra de ved Ledighed bortfaldende ubetydelige personlige Tillæg, nemlig:

for 1875—76.....	201 739 Kr.
- 1876—77.....	200,463 —
- 1877—78.....	204,096 —
- 1878—79.....	202,647 —
- 1879—80.....	205,700 —
	5 : 1,014,645 Kr.
	202,929 Kr.

At den virkelige Udgift har været noget mindre, er en Følge dels af indtraadte Vakancer og derved bevirkede Besparelser, som ikke kunde forudses, og dels af, at ledige Professoraters Begyndelseslønninger ere medtagne paa Budgetterne med Hensyn til mulig Besættelse i Aarets Løb.

ad 1 b. Disse Lønninger ere følgende:		
Lovens § 1.	{	Bibliothekaren ved Universitetsbibliotheket lønnes med 3,600 til 4,800 Kr. Gjennemsnit... 4,200 Kr.
		Underbibliothekaren med 2,400 til 3,600 Kr. 3,000 —
— § 6.	{	Kvæstor, Halvdelen (den anden Halvdel af Kommunitetet) med 2,200—3,000 Kr. 2,600 Kr.
		Bogholderen ved Kvæsturen (ligeledes) med 1,600—2,200 — 1,900 —
		Gartneren ved botanisk Have..... 2,400—3,600 — 3,000 —
— § 7.	{	1ste Inspektør ved det naturhistoriske Museum 2,400—3,600 Kr. 3,000 Kr.
		2den — — — — — 2,000—3,200 — 2,600 —
		20,300 Kr.

hvilket er 1,003 Kr. 33 Ø. mindre end efter Finanslovene for de 5 sidste Aar 1875—76 til 1879—80, i hvilken Henseende bemærkes, at Bibliothekaren og de 2 Inspektorer ved Museet for Tiden staa paa højeste Lønning.

ad 1 c.—3 a. Ligesom i Finansloven for 1879—80.

ad 3 b. Ved nysnævnte Finanslov er — bortset fra tvende ekstraordinære Beløb af i alt 1,900 Kr., som ikke her medregnes — under denne Post bevilget..... 42,297 Kr. 10 Ø.		
Herunder er imidlertid indbefattet til Hoveddistandsættelse af et af Havens Skur, som ikke her medtages, jfr. Anmærkning til Udgiftspost 9 a. 2. „Hoveddistandsættelser“..... 4,925 — „ —		
	Igjen...	37,372 Kr. 10 Ø.

At der ved Finanslovsforslaget for 1880—81 vil blive opført et Tillæg af 650 Kr. til Havens Samlinger og til Udgifter ved den planteanatomiske Undervisning, kan her ikke tages Hensyn til, lige saa lidt som til et Beløb af 6,279 Kr., der ekstraordinært vil blive forlangt til Fuldstændiggjørelse af Inventariet i Havens nye Museumsbygning.

For øvrigt ere Udgifterne til de videnskabelige Samlinger opførte ligesom i Finansloven for 1879—80, med Undtagelse af, at der optages 5,000 Kr. som det allermindste Beløb, der i Gjennemsnit kan paaregnes til forøgede Udgifter i Fremtiden, navnlig til Supplering af Inventariet til de stadig voxende Samlinger. For at vise, at disse 5,000 Kr. maa betragtes som et Minimum, tilføjes, at der paa Finanslovsforslaget for 1880—81, alene til Forøgelse af det zoologiske Museums Annuu vil blive søgt 2,000 Kr. bevilget, men hvilket Beløb selvfølgelig ikke her er medregnet

ad 4 og 5. Som i Finansloven for 1879—80.

ad 6 a., b. og c. Pensioner og Understøttelser ere opførte med Gjennemsnitsbeløbet af den virkelige Udgift i de sidste 10 Finansaar 1869—70 til 1878—79.

ad 7 a. Er kun optaget med samme Beløb, som er bevilget ved Finansloven for 1879—80, — tillagt 350 Kr., som udgjør Resten af Docent Smiths Oprykningstillæg d. 1. Novbr. 1879 for 7 Maaneder — uagtet Posten er saa yderlig knapt afmaalt, at en Forhøjelse næppe ret længe vil kunne undgaas.

ad 7 b.—e., 8 og 9 a. 1. Som i Finansloven for 1879—80.

ad 9 a. 2. Til Hoveddistandsættelser er opført den virkelige Udgift efter Gjennemsnit af de sidste 10 Finansaar 1869-70 til 1878-79, med Tillæg af saadanne i dette Tidsrum forefaldne extraordinære Udgifter, Bygningsvæsenet vedkommende, som maa antages jævnlig at ville forekomme paa Universitetets Budget. For øvrigt bemærkes, at Gjennemsnitsudgiften til Hoveddistandsættelser har været saa lav i disse 10 Aar, at det maa antages, at større Udgifter ville forestaa i Fremtiden. Exempelvis anføres, at i 1867—68 fuldendtes Hovedreparationen af Rundetaarn, som medtog 44,091 Kr. 89 Ø., og at der for 1879-80 er bevilget til Hoveddistandsættelser under Udgiftspost 9 a. 2 11,967 Kr. og som indbefattet under 3 b. til Hovedreparation af et Skur i botanisk

Have	4,925 —
	16,892 Kr.

men da her gjøres Rede for de virkelige Udgifter efter de afsluttede Regnskaber for de sidst forløbne 10 Aar, kunne ingen af disse Summer tages med i Beregning.

ad 9 b. 1. Som i Finansloven for 1879—80.

ad 9 b. 2. Ligeledes. At der paa Finanslovsforslaget for 1880—81 vil blive optaget en Forhøjelse af 350 Kr., kan ikke her komme i Betragtning, ligesom de ved Finansloven for 1879—80 extraordinært til Inventarium bevilgede 4,157 Kr. 42 Ø. ikke ere medtagne.

ad 9 b. 3. De sædvanlige 1,200 Kr. til Dekorationsarbejde. De i Finansaaret 1878—79 efter extraordinær Bevilling medgaaede 15,531 Kr. til Universitetets Vestibule ere ej heller her medtagne.

ad 10. Som i Finansloven for 1879—80.

ad 11. Dyrtidstillæg er nedsat saaledes, som det fra 1. April 1879 er bevilget

Til Oplysning ved en Sammenligning mellem denne Oversigt og Finanslovsforslaget for 1880—81 bemærkes følgende:

Ved sidst nævnte Forslag er Underskuddet paaregnet til....	129,038 Kr. 13 Ø.
ved nærværende Opgjørelse derimod til	138,722 — 71 —

Underskuddet efter Budgettet for 1880—81 er altsaa mindre 9,684 Kr. 58 Ø. der hidrører fra, at Udgiften efter nærværende Opgjørelse er i Forhold til Budgettet for 1880—81:

Paa Udgiftspost.		højere.		lavere.	
		Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
1. a.	Lønninger til Universitetslærerne, efter Gjennemsnitslønningerne			1,798.	”
1. b.	Andre Lønninger, ligeledes			1,932.	”
3.	I denne Opgjørelse er til extraordinære Udgifter ved alle Samlingerne paaregnet i Gjennemsnit aarlig	5,000 Kr.			
	Deraf er allerede i Budgettet for 1880—81 optaget:				
	under 3. b. Den botaniske Have, Forhøjelse 350 Kr. til Havens Samlinger og 300 Kr. til Udgifter ved den plan-				
	At overføre...	5,000 Kr.		3,730.	”

Paa Udgiftspost.		højere.	lavere.
		Kr. Ø.	Kr. Ø.
	Overført... 5,000 Kr.		3,730. „
	teanatomiske Under- visning Kr. 650.		
	under 3. c. Forhøjelse af zoologisk Mu- seums Annuu 2,000	2,650 —	
	— 3. b. I Budgettet er ekstraordinært opført til Inventarium i bot- tanisk Haves Museumsbygning	2,350. „	6,279. „
6. a.	Pensioner til Universitetslærere og deres efterladte, efter de virkelige Udgifter i Finansaarene 1869—70 til 1878—79 højere	Kr. Ø 7,943. 53	
b.	Pensioner til andre pensions- berettigede, ligeledes.....	195. 47	
		8,139. „	
	c. Understøttelse til Universitets- betjente er derimod lavere end i Budgettet.....	578. 64	
9. a. 2	Hovedstandsættelser med dertil hørende, efter de sidste 10 Aars virkelige Ud- gifter.....	7,560. 36	
9. b. 2	I Budgettet er optaget til Brænde og Rengjøring af de nye Kontorer, som indrettes paa Loftet over Konsistorie- bygningen.....	4,583. „	
11.	I Opgjørelsen — men ikke i Budgettet — er opført til Dyrtidstillæg efter de for 1879—80 løvbestemte Regler.....	5,550. „	350. „
		20,043. 36	10,359. „
		÷ 10,359. „	
	Udgjør oven nævnte Forskjel...	9,684. 36	

Herefter forelagde Ministeriet i Rigsdagssamlingen 1879—80 følgende For-
slag til Lov om Tilvejebringelse af Ligevægt mellem Universi-
tetets Indtægter og Udgifter:

- § 1. Til Universitetets Kapitalformue overføres 1,250,000 Kr. fra Statskassen og
750,000 Kr. fra Kommunitetets Kapitalformue.
- § 2. Til Dækning af Universitetets Udgifter udreder Statskassen og Kommunitetet
hver et aarligt Tilskud af 40,000 Kr.
- § 3. Naar Universitetets Udgifter i noget Aar overskrider dets Indtægter, dækkes
Underskuddet halvt af Statskassen, halvt af Kommunitetet.

I Motiverne bemærkede Ministeriet, at uagtet det meget vel kunde følge den
Opfattelse, hvorfra Mindretallet var gaaet ud ved sit Forslag, og erkjendte, at
der i dette kunde findes Tilknytningspunkter for Sagens Fremme, havde det dog
troet efter Begrundelsen i den af Kommissionen i det hele afgivne Betænkning
at burde holde sig til Flertallets Forslag.

Lovforslaget, der først kom til Behandling i Landstinget, vedtoges af dette Ting i uforandret Skikkelse; i Folketinget blev det efter 1ste Behandling henvist til Finansudvalget, af hvilket der imidlertid under Rigsdagssamlingen ikke blev gjort nogen Indstilling med Hensyn til Lovforslaget. Jfr. Landstingstid. Sp. 239—60, 298—302, 348—68, Folketingstid. Sp. 1832—85, 1886—1938, 1940—75.

- I Rigsdagssamlingen 1880—81 forelagdes Lovforslaget i følgende Skikkelse:
- § 1. Til Universitetets Kapitalformue overføres 400,000 Kr. fra Statskassen og 600,000 Kr. fra Kommunitetets Kapitalformue.
 - § 2. Til Universitetet udreder Kommunitetet et aarligt Tilskud af 40,000 Kr.
 - § 3. Naar Universitetets Udgifter i noget Aar overskride dets Indtægter, dækkes Underskuddet af Statskassen.

I Motiverne bemærkedes følgende:

Medens det tidligere Lovforslag gik ud paa Overførelsen af en Kapital af i alt to Millioner til Universitetets Kapitalformue, nemlig 1,250,000 Kr. fra Statskassen og 750,000 Kr. fra Kommunitetets Kapitalformue, har man i det nu foreliggende Lovforslag indskrænket Kapitalforøgelsen til i alt en Million, saaledes at der fra Statskassen overføres 400,000 Kr. og fra Kommunitetet 600,000 Kr. Ved disse Summer har Ministeriet, i Stedet for de i det foregaaende Lovforslag efter et Skjøn ansatte Kapitalbeløb, holdt sig til det Beløb, hvorved der vil gives Universitetet Erstatning for Tab, som det i Tidens Løb har lidt ved at være blevet unddraget Indtægter, som efter de da givne Forudsætninger maatte anses for at være det tilsikrede. Ved det først nævnte Beløb af 400,000 Kr vilde der saaledes blive givet Universitetet Vederlag for det Tab, det har lidt ved, at den samme ved kgl. Resol. 2. Apr. 1870, se foran S. 32, givne Anvisning paa Andel i Salgssummen for den ældre botaniske Haves Grund ikke hidtil er blevet fyldestgjort, idet der paa Finansloven for 1872—73 § 10 II. 3 ved Lovens Vedtagelse af Rigsdagen blev indskudt følgende Anmærkning: »Ved Bortflytning fra den nuværende botaniske Have overleveres dens Grund til Finansministeren til Bortsalg til Indtægt for Statskassen«. Den Sum, som efter de tidligere Forudsætninger skulde have tilfaldet Universitetet, vilde være ca. 371,600 Kr., som man har afrundet opad til 400,000 Kr. Fremdeles vil der derved, at der fra Kommunitetet overføres et Beløb af 600,000 Kr. til Universitetets Kapitalformue, blive ydet Universitetet Erstatning dels for den Indtægts Formindskelse, som det har lidt som Følge af Kommunitetsbidragenes Ophør siden 1. April 1873, hvilken Formindskelse, efter hvad der er oplyst oven for S. 22, for Tiden indtil 31. Marts 1881 udgjør ca. 300,000 Kr., dels for den Udgift af over 300,000 Kr., som Universitetet har udredet til den botaniske Haves Anlæg, om hvilken det havde været forudsat under tidligere Forhandlinger, at den skulde udredes af Kommunitetet.

Det i Lovforslagets § 2 bibeholdte aarlige Tilskud af 40,000 Kr fra Kommunitetet til Universitetet svarer omtrent til det samlede Bidrag til Universitetet, som Kommunitetet ydede i tidligere Aar, førend det ved Finansloven for 1866—67 bestemtes, at Kommunitetet skulde dække Universitetets Underskud, hvilken Ordning fastholdtes indtil Finansloven for Finansaaret 1873—74. Nogen yderligere Forpligtelse til at komme Universitetet til Hjælp har man over for Kommunitetets egne Formaal ikke troet at kunne paalægge dette. Under denne Forudsætning er det anset for at være en Selvfølge, hvad i øvrigt ogsaa Universitetets Retsstilling

som Statsindretning tilsiger, at Statskassen, som det er foreslaet i Lovens § 3, kommer til at dække Universitetets eventuelle aarlige Underskud.

Lovforslaget kom til 1. Behandling i Folketinget. Udvalg blev nedsat, men ingen Betænkning afgaves. Folketingstid. Sp. 887—916.

I Rigsdagssamlingerne 1881—82 og 1882—83 forelagdes Lovforslaget i samme Skikkelse som i 1880—81. Det kom til 1. Behandling i Folketinget, hvorefter Udvalg blev nedsat. I Samlingen 1882—83 afgav dette en Betænkning, Folketingstid f. 1881—82 Sp. 543, f. 1882—83 Sp. 461—62. Betænkningen findes i Tillæg B, Sp. 1771—76.

2. Forskjellige Sager.

Ved Skrivelse af 17. Maj 1883 bevilgede Ministeriet, efter Indstilling fra Konsistorium, at en Del Udgifter til et samlet Beløb af 303 Kr. 21 Ø., som foreløbig vare afholdte af Konsistoriums Normalsum for Finansaaret 1882—83 (Universitetets Udgiftskonto 5 a), maatte overføres til Universitetets ekstraordinære Udgiftskonto for samme Finansaar, samt at Normalsummen paa Grund af forøgede Udgifter ved Programmerne til de to sædvanlige Universitetsfester i 1882 maatte overskrides med 317 Kr. 18 Ø. mod Forklaring i Regnskabsoversigten.

— Da det oftere havde vist sig, at Konsistoriums Normalsum var ude af Stand til at fyldestgøre alle de Krav, der stilles til den, gjorde Konsistorium under 25. Juni 1883 Indstilling til Ministeriet om Forhøjelse af Summen. Den væsentligste Grund til Overskridelsen maatte søges i, at Udgifterne til Programmerne til de tvende aarlige Universitetsfester, skjønt varierende, i det hele vare tiltagne ikke ubetydelig, uagtet Konsistorium efter Evne havde søgt at begrænse Udgifterne ved at fastsætte en Maximalgrænse af 8 Ark for hvert Program og gjøre et Programs Ledsagelse af Kort eller Afbildninger afhængig af Konsistoriums særlige Samtykke*). Det laa imidlertid i Sagens Natur, at en slig Grænse ikke lod sig overholde, og Konsistorium havde derfor heller ikke kunnet nægte sit Samtykke til en Overskridelse, hvor det var blevet begjæret, saa lidt som det havde kunnet nægte en Forfatter, hvor denne ansaa det for nødvendigt eller ønskeligt til at lette Forstaaelsen, at lade Afbildninger ledsage Programmet. Konsistorium ønskede derfor meget, at Normalsummen kunde forøjes saa meget, at de Begrænsninger, der selvfølgelig altid maatte lægges paa Forfatterne, ikke bleve for trykkende for disse. Som en passende Grænse i saa Henseende nævnedes det 12 Ark. Ved de Beregninger, der vare gjorte over Udgifterne til Programmerne (Texten alene) i de 10 Aar 1873—74 til 1882—83 havde det vist sig, at Prisen pr. Ark havde udgjort 53 Kr. 76 Ø. Regnedes en Udgift til 4 Ark for hvert Program, vilde Beløbet udgjøre 430 Kr. 08 Ø. Lagdes dette Beløb til Normalsummens nuværende Størrelse 3,726 Kr., udkom 4,156 Kr. 08 Ø., som Konsistorium foreslog afrundet opad til 4,200 Kr. Da Kort og Afbildninger, der væsentligst kun begjæredes af matematiske eller naturvidenskabelige Forfattere, baade efter deres Art og Beskaffenhed laa uden for enhver Beregning, indstillede Konsistorium, at Udgifterne, naar det havde samtykket i, at saadanne billedlige Fremstillinger maatte ledsage Programmerne, maatte afholdes af Universitetets ekstraordinære Udgiftskonto

*) Univ. Aarb. f. 1873—75 S. 74.

Ved Skrivelse af 7. Juli 1883 bifaldt Ministeriet, at Konsistoriums Normalsum paa Finanslovsforslaget for 1884—85 optoges med 4,200 Kr., hvorhos det med Hensyn til den anden Del af Indstillingen tilføjede, at det ikke vilde have noget imod, at Normalsummen i de Tilfælde, hvor det maatte findes ønskeligt, at Afbildninger eller Kort ledsagede vedkommende Universitetsprogram, blev overskredet, under fornøden Forklaring i Regnskabsoversigten. Ved Finansloven for 1884—85 bevilgedes Konsistoriums Normalsum med 4,200 Kr.

— Paa det af Universitetet i 1879 udarbejdede Lønningsforslag var der opført 600 Kr., for at Universitetspedellerne kunde sættes i Stand til at holde et Hjelpebud foruden det Bud, der allerede haves, og som de lønne, jfr. Aarb. f. 1881—82 S. 58. Da en saadan Foranstaltning blev mere og mere paatrængende, og da det ikke var Pedellerne muligt med de for Haanden værende Kræfter at udføre Arbejdet — hvorfor der ofte i de travle Examensmaaneder havde maattet antages extraordinær Hjælp, en Udvej, som Konsistorium imidlertid ikke ansaa for hensigtsmæssig — androg Konsistorium under 4. Novbr. 1882 om, at den ommeldte Bevilling maatte søges erhvervet ved Finansloven for 1883—84. Da Ministeriet ikke fandt tilstrækkelig Anledning til at fremsætte noget Ændringsforslag herom ved Behandlingen af Finansloven for det nævnte Finansaar, optoges det først paa Finanslovsforslaget for 1884—85. Ved Finansloven bevilgedes 200 Kr. i det anførte Ojemed.

— I Skrivelser af 25. Juni og 14. Juli 1883 gjenoptog Konsistorium to tidligere paa Lønningsforslaget af 1879 stillede Forslag om, at Lønningen for Konsistoriums Fuldmægtig maatte forhøjes til 1,400 Kr., samt om at Lønningen for Regensens Viceinspektør maatte forhøjes til 800 Kr. og at Kommunitetet maatte overtage Udgifterne til Gas til det i hans Kjøkken i Stedet for Komfur anbragte Gasindlæg, jfr. Aarb. f. 1881—82 S. 58—59 og S. 62. Begge Forslag optoges paa Finanslovsforslaget for 1884—85 og bevilgedes ved Finansloven for det nævnte Finansaar, det første dog kun som personligt Tillæg.

II. Det akademiske Lærersamfund samt Censorerne ved Universitetets Examina.

I Skrivelse af 26. Marts 1883 androg det filosofiske Fakultet om, at den normerede Docent, Dr. Sundby, samt de tre extraordinære Docenter J. Lange, Dr. V. Thomsen og Dr. L. Wimmer maatte udnævnes til extraordinære Professorer, hvilken Titel i tidligere Tider baade havde været givet til de normerede Docenter og de ældre extraordinære Docenter. Det var ikke en tom Titelsag, hvorom der her var Tale; thi ved de andre evropæiske Universiteter, med hvilke vore Universitetslærere ikke sjælden kom i Forbindelse, anvendtes Benævnelsen Docent enten til at betegne Stillingen som Privatdocent eller dog saaledes, at man dermed forbandt Forestillingen om den temmelig unge, endnu kun begyndende og ikke fuldt færdige Universitetslærer, og under disse Omstændigheder kunde det ikke nægtes, at mange af de ved vort Universitet ansatte Docenter, alene paa Grund af den ejendommelige afvigende Brug af denne Titel hos os, enten virkelig bleve eller dog vare stærkt udsatte for at blive uheldig stillede i den almindelig evropæiske lærde Stat, et Forhold, som paa mere end en Maade kun kunde være dem lidet behageligt og tjenligt. Men uden her at indlade sig paa